

บทบาทของงานเขียนใหญ่บนเตลาคารกระชายอำนาจลือตงฉิน :
ศึกษาเฉพาะกรณี คำบอกขวัญบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

นายฉานเคอมงษ์ช เวียงชัยมา

สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตราจารย์บัณฑิต

สาขาวิชารัฐศาสตรการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช ๒๕๕๐

บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น :

ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอวังบวร จังหวัดร้อยเอ็ด

นายดอนมชัย เวียงสิมา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง

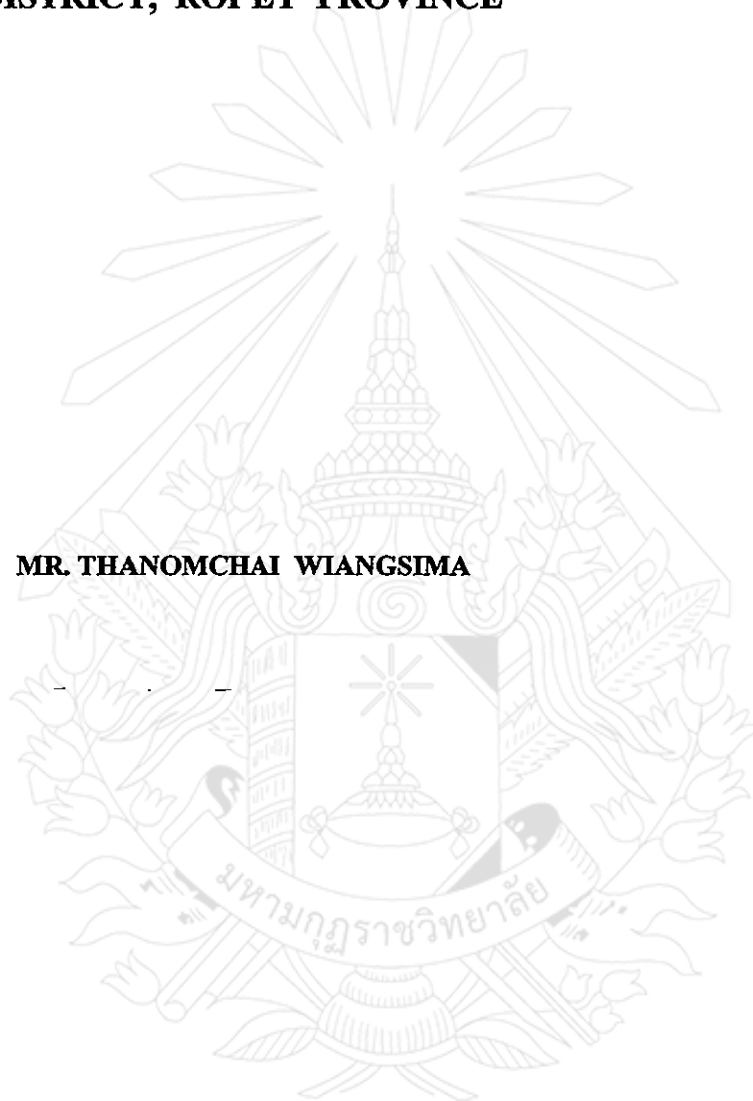
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช ๒๕๕๐

B 9404

**THE ROLES OF KAMNAN AND VILLAGE HEADMEN REGARDING
DECENTRALIZATION : A CASE STUDY OF THAWATBURI
DISTRICT, ROI-ET PROVINCE**

MR. THANOMCHAI WIANGSIMA

A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS

FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS

DEPARTMENT OF GOVERNMENT

GRADUATE SCHOOL

MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

B.E. 2550 (2007)

หัวข้อสารนิพนธ์ : บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น
ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอชนบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

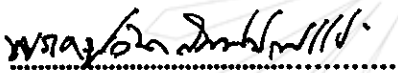
ชื่อนักศึกษา : นายฉนอมชัย เวียงสิมา

สาขาวิชา : รัฐศาสตร์การปกครอง

อาจารย์ที่ปรึกษา : พระสุทธิสารโสภณ

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : ผศ. ดร. เฉลา ใจกลาง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้รับสารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

..... คณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์)

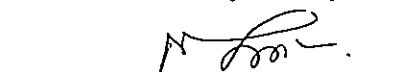
คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(พระสุทธิสารโสภณ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผศ. ดร. เฉลา ใจกลาง)

..... กรรมการ
(ผศ. พิเศษ ดร. สุกิจ ชัยมุสิก)

..... กรรมการ
(ผศ. สุรพันธ์ สุวรรณศรี)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thematic Title : **The Roles of Kamnan and Village Headmen Regarding Decentralization
: A Case Study of Thawatburi District, Roi-Et Province**

Student's Name : **Mr. Thanomchai Wiangsima**

Department : **Government**

Advisor : **Phrasutthisarasophon**

Co-Advisor : **Asst. Prof. Dr. Decha Jaiklang**

**Accepted by the Graduate School, Mahamakut Buddhist University in Partial
Fulfillment of the Requirements for the Master's Degree.**

P. SampipattanaViriyajarn
.....
Dean of Graduate School
(Phragrupaladsampipattanaviriyajarn)

Thematic Committee

P. SampipattanaViriyajarn
.....
Chairman
(Phragrupaladsampipattanaviriyajarn)

P. Suttthisarasophon
.....
Advisor
(Phrasutthisarasophon)

D. Jaiklang
.....
Co-Advisor
(Asst. Prof. Dr. Decha Jaiklang)

S. Chaimusik
.....
Member
(Asst. Emeritus Prof. Dr. Sukit Chaimusik)

S. Suvannasri
.....
Member
(Asst. Prof. Surapan Suvannasri)

หัวข้อสารนิพนธ์	: บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด
ชื่อนักศึกษา	: นายณอมชัย เวียงสิมา
สาขาวิชา	: รัฐศาสตร์การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา	: พระสุทธิสารโสภณ
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	: ผศ. ดร. เตชา ใจกลาง
ปีการศึกษา	: ๒๕๕๐

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑. ศึกษาบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ๒. ศึกษาข้อเสนอแนะอันเป็นแนวทางในการส่งเสริมการดำเนินงานบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยทำการรวบรวมเก็บข้อมูลจากกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน ๑๐๐ คน ด้วยแบบสอบถาม ซึ่งข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ทางสถิติแบบพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า

๑. บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด มีดังนี้ บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ทั้ง ๑๐ ด้าน มีด้านการใช้อำนาจดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน เป็นต้น ในเรื่องกำนันผู้ใหญ่บ้านจัดทำรายงานเป็นประจำทุกเดือน เพื่อแจ้งให้ทางราชการทราบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดมากกว่าด้านอื่น ๆ คือ มีค่าเฉลี่ยสูง ๔.๖๖ และมีค่าเฉลี่ยรวมด้าน ๓.๕๐ ส่วนด้านการส่งเสริมอาชีพของราษฎร ในเรื่องกำนันผู้ใหญ่บ้านได้มีการจัดประชุมอบรมในการให้ความรู้ต่าง ๆ กับราษฎรในหมู่บ้านมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ๓.๔๑ และมีค่าเฉลี่ยรวมด้าน ๒.๗๗ ซึ่งถือว่ามีค่าเฉลี่ย โดยการแยกด้านที่มีค่าน้อยสุดกว่าด้านอื่น ๆ

๒. ข้อเสนอแนะอันเป็นแนวทางในการส่งเสริมการดำเนินงานบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยสรุปแล้ว คือเสนอแนะให้กำนันผู้ใหญ่บ้านให้ข้อมูลในเรื่องการมีส่วนร่วมในทางการเมืองแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง การเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องของการเห็นผลประโยชน์ของส่วนรวม, การต่อต้านการซื้อสิทธิ์และขายเสียงในการเลือกตั้งทุกระดับ และการเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความซื่อสัตย์และความสุจริต และมีแนวทางในการแก้ไขเรื่องดังกล่าวนี้ก็คือ การจัดให้มีประชาสัมพันธ์ตามที่ชุมชน เช่น คิดป้ายณรงค์เชิญชวนตามสถานที่สาธารณะ การทำคนเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่อง การเสียสละต่อส่วนรวม การไม่ซื้อสิทธิ์และขายเสียง และการทำคนเป็นแบบอย่างที่ดีของชาวพุทธ

Thematic Title : **The Roles of Kamnan and Village Headmen Regarding Decentralization
: A Case Study of Thawatburi District, Roi-Et Province**

Student's Name : **Mr. Thanomchai Wiangsima**

Department : **Government**

Advisor : **Phrasutthisarasophon**

Co-Advisor : **Asst. Prof. Dr. Decha Jaiklang**

Academic Year : **B.E. 2550 (2007)**

ABSTRACT

The research's objective was to study: (1) roles of kamnans headmen and village headmen regarding decentralization in Thawatburi district, Roi-Et province, and (2) suggestions as the guidelines for promotion of their roles regarding decentralization therein by collecting data through questionnaires from 100 kamnans and village headmen. Data obtained were statistically analyzed by the descriptive research method, which were comprised of frequency, percentage, mean and standard deviation. Research findings were as follows:

1. Roles of kamnans and village headmen regarding centralization in Thawatburi district, Roi-Et province were the following.

Their roles in all 10 fields covering those on security supervision in their villages, monthly reporting their services to state agencies were found with the highest mean at 4.61, considering as higher than any other fields together with the mean of overall aspects at 3.50. For the field of promoting occupations of their people, courses and meetings were arranged by kamnans and village headmen to provide their people with a variety of knowledge were at the highest level, with the highest mean at 3.41 and the mean of overall aspects at 2.77, considering as the individual aspect with lowest mean more than any other fields.

2. Suggestions about the approaches for promoting roles of kamnans and village headmen regarding decentralization therein in brief were: they should provide information on political participation to their people successively, behave themselves well in the affairs of protecting the public interests, make a campaign against vote-buying and selling their rights in every level of the election, and be the decent role models in the matter of honesty and good conducts. As for the approaches for solving problems just mentioned, they should prepare publicity materials by putting up the billboards in the public in order to invite them to participate in the campaign, behave themselves well in the matter of sacrifice to the public, avoiding vote-buying and selling their own rights, and behaving themselves as the decent role models of Buddhists.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงไปได้ด้วยดี จากการให้ความช่วยเหลือของครูอาจารย์ และเพื่อน ๆ อีกหลาย ๆ ท่าน ที่คอยให้การแนะนำ, ชี้แนะด้วยดีเสมอมา อาทิเช่น พระสุทธิสาร โสภณ อาจารย์ที่ปรึกษา และ ศศ. ดร. เศชา ใจกลาง อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้เสียสละเวลาในการให้คำแนะนำ ให้ข้อคิด และชี้แนะแนวทางในการจัดทำสารนิพนธ์นี้ จนสำเร็จลุล่วงลงไปได้ด้วยดี นอกจากนี้แล้วต้องขอขอบคุณเพื่อน ๆ อีกหลาย ๆ ท่านในหน่วยงานของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์วัชรบุรี อำเภอวัชรบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ที่คอยให้กำลังใจ และคอยให้ความช่วยเหลือเป็นแหล่งข้อมูลสนับสนุนงานด้านเอกสารที่ใช้ในการประกอบทำสารนิพนธ์ และไม่ได้กล่าวนามท่านทั้งหลายเหล่านั้นครบหมดทุกท่าน ซึ่งท่านทั้งหลายเหล่านั้นได้เป็นผู้อยู่เบื้องหลังของความสำเร็จในครั้งนี้ และมีได้มีความประสงค์ที่ออกนาม จึงต้องขออน้อมกราบ นมัสการ และกราบขอบพระคุณท่านทั้งหลายดังกล่าวมาแล้วนั้น ณ ที่นี้ ด้วยความเคารพเป็นอย่างยิ่ง

คุณประโยชน์แห่งงานสารนิพนธ์นี้ ผู้จัดทำขออน้อมไว้เพื่อเป็นเครื่องสักการบูชาคุณของ พระพุทธศาสนา อันมีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ บิคา มารดา ครูและอาจารย์ ตลอดจนผู้มีอุปการคุณทุกท่านที่ได้สนับสนุนและให้ความช่วยเหลือ ขอทุกท่านจงเป็นผู้มีส่วนในความสำเร็จที่เกิดจากงานวิจัยในครั้งนี้ด้วย

นายถนอมชัย เวียงสิมา

๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๐

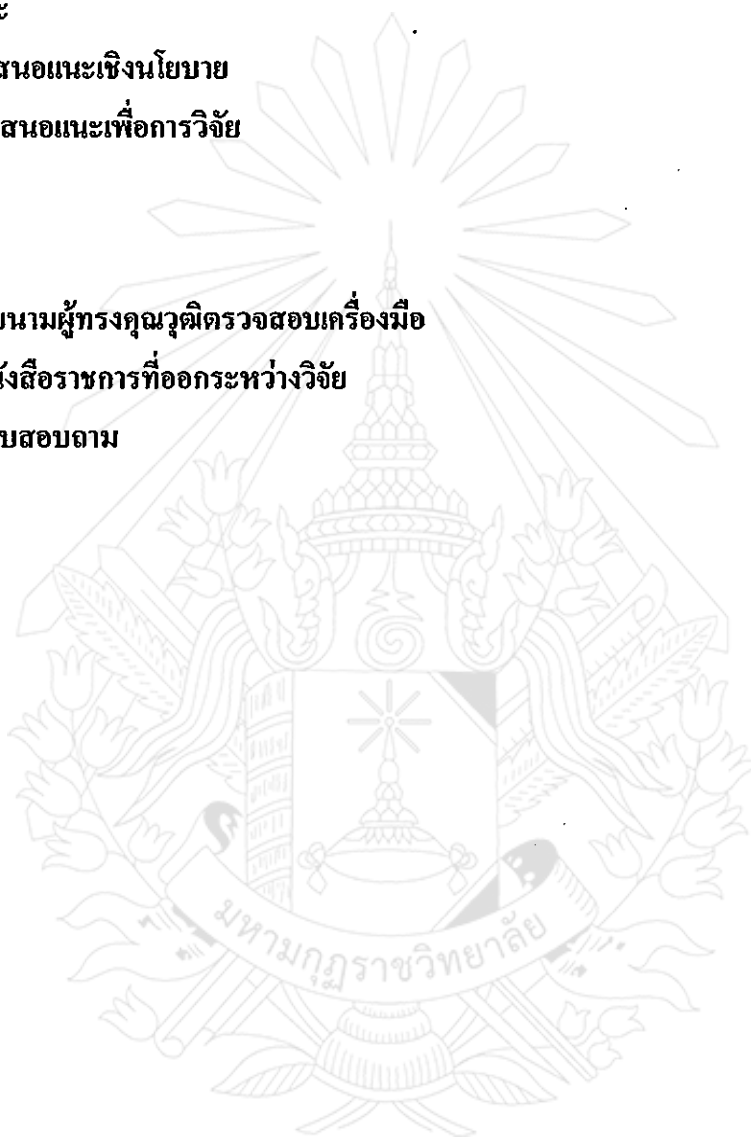
สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภูมิ	ณ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย	๒
๑.๔ คำนียามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๓
๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๓
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕
๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท	๕
๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้าน	๕
๒.๒.๑ ประวัติความเป็นมาของกำนันผู้ใหญ่บ้าน	๕
๒.๒.๒ บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน	๑๑
๑) การแต่งตั้งและพ้นจากตำแหน่งของกำนันผู้ใหญ่บ้าน	๑๑
๒) อำนาจหน้าที่ตาม พ.ร.บ. ลักษณะการปกครองท้องถิ่น ๒๕๓๕	๑๔
๓) อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอื่น	๑๕
๔) บทบาท อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน	๑๖
๕) หลักปฏิบัติราชการของกำนันผู้ใหญ่บ้าน	๑๖
๖) ความสัมพันธ์กับองค์การบริหารส่วนตำบล	๑๖

หน้า

๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ	๑๘
๒.๔ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น	๒๑
๒.๔.๑ ความหมายของการปกครองท้องถิ่น	๒๑
๒.๔.๒ วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น	๒๓
๒.๔.๓ องค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่น	๒๓
๒.๔.๔ ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น	๒๔
๒.๔.๕ การปกครองท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน	๒๕
๒.๔.๖ การปกครองท้องถิ่นรูปแบบ อบต.	๒๕
๒.๔.๗ การกระจายอำนาจสู่องค์การบริหารส่วนตำบล	๒๗
๒.๔.๘ โครงสร้างอำนาจและหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล	๒๘
๒.๕ สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา	๓๔
๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๓๖
๒.๗ กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	๔๐
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๔๑
๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๔๑
๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๔๒
๓.๓ การสร้าง และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	๔๓
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๔๔
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	๔๔
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๔๗
๔.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๔๖
๔.๒ การวิเคราะห์บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น	๕๑

บทที่ ๕ บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๖๔
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๖๔
๕.๒ อภิปรายผล	๖๘
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๗๐
๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	๗๐
๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย	๗๐
บรรณานุกรม	๗๑
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก รายงานผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ	๗๔
ภาคผนวก ข หนังสือราชการที่ออกระหว่างวิจัย	๗๖
ภาคผนวก ค แบบสอบถาม	๗๘
ประวัติผู้วิจัย	๘๘

สารบัญตาราง

	หน้า	
ตารางที่ ๑	ข้อมูลด้านสถานภาพส่วนบุคคล	๔๗
ตารางที่ ๒	ข้อมูลด้านเพศ	๔๗
ตารางที่ ๓	ข้อมูลด้านอายุ	๔๘
ตารางที่ ๔	ข้อมูลด้านอาชีพ	๔๘
ตารางที่ ๕	ข้อมูลด้านรายได้ต่อเดือน	๕๐
ตารางที่ ๖	ข้อมูลด้านการศึกษา	๕๐
ตารางที่ ๗	ข้อมูลด้านสถานภาพทางการสมรส	๕๑
ตารางที่ ๘	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ต่อการกระจายอำนาจ ผู้ท้องถิ่น อำเภอราชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน	๕๒
ตารางที่ ๙	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ต่อการกระจายอำนาจ ผู้ท้องถิ่น อำเภอราชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการใช้อำนาจการปกครอง	๕๓
ตารางที่ ๑๐	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ต่อการกระจายอำนาจ ผู้ท้องถิ่น อำเภอราชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการใช้อำนาจดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน	๕๔
ตารางที่ ๑๑	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ต่อการกระจายอำนาจ ผู้ท้องถิ่น อำเภอราชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านเกี่ยวกับกิจกรรมสาธารณะ	๕๕
ตารางที่ ๑๒	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ต่อการกระจายอำนาจ ผู้ท้องถิ่น อำเภอราชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการป้องกันภัยในหมู่บ้าน	๕๖
ตารางที่ ๑๓	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ต่อการกระจายอำนาจ ผู้ท้องถิ่น อำเภอราชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการส่งเสริมอาชีพของราษฎร	๕๗

ตารางที่ ๑๔	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ต่อการกระจายอำนาจ ผู้ท้องถิ่น อำเภอวังนบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการป้องกันโรคติดต่อ	๕๘
ตารางที่ ๑๕	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ต่อการกระจายอำนาจ ผู้ท้องถิ่น อำเภอวังนบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการจัดระเบียบหมู่บ้าน	๕๙
ตารางที่ ๑๖	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ต่อการกระจายอำนาจ ผู้ท้องถิ่น อำเภอวังนบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านเกี่ยวกับความอาญา	๖๐
ตารางที่ ๑๗	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ต่อการกระจายอำนาจ ผู้ท้องถิ่น อำเภอวังนบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการแจ้งข่าวสารแก่ราษฎร	๖๑
ตารางที่ ๑๘	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ต่อการกระจายอำนาจ ผู้ท้องถิ่น อำเภอวังนบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการจัดทำทะเบียนในท้องถิ่น	๖๒
ตารางที่ ๑๙	แสดงข้อเสนอแนะอันเป็นแนวทางในการส่งเสริมการดำเนินงานบทบาท ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจผู้ท้องถิ่น อำเภอวังนบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด	๖๓

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิถีชีวิตชาวชนบทของไทยเราแต่เดิมนั้น มีลักษณะเป็นสังคมที่ประชาชนอาศัยเป็นกลุ่ม ในแต่ละกลุ่มมีหัวหน้า ทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองดูแลชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในกลุ่มอย่างใกล้ชิด ต่อมาเมื่อประชาชนเพิ่มจำนวนขึ้น ปัญหาต่าง ๆ ก็มีมากเพิ่มขึ้น ความเป็นอยู่ของประชาชนก็เปลี่ยนไป ทำให้อยู่ร่วมกันเป็นหลักแหล่งเป็นชุมชนมากขึ้น มีอาณาเขตแน่นอนและมีแบบแผนการจัดการปกครองอย่างเป็นทางการมากยิ่งขึ้น ในสมัยกรุงสุโขทัย ได้ปรากฏนายแคว้นหรือกำนันปกครองคนราวพันหลังคาเรือน ขึ้นตรงต่อนายแขวง (นายอำเภอ) และนายบ้านหรือผู้ใหญ่บ้านปกครองคนราวร้อยหลังคาเรือน ขึ้นตรงต่อนายแคว้น ต่อมาสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นเมืองหลวงของไทยมีหลักฐานปรากฏแน่ชัดว่า ได้มีการจัดระเบียบการปกครองประเทศแยกย่อยลงไปอีก กล่าวคือมีการจัดระเบียบการปกครองท้องที่ภายในเมืองหนึ่ง ๆ ทั้งหัวเมืองชั้นนอก และหัวเมืองชั้นใน โดยแบ่งเมืองออกเป็นแขวง แขวงออกเป็นตำบล ตำบลออกเป็นบ้าน ซึ่งเป็นที่รวมกันของหลาย ๆ ครอบครัว แต่มิได้กำหนดจำนวนคนหรือจำนวนบ้านไว้ นอกจากนี้ยังให้มีผู้ปกครองโดยเฉพาะ ได้แก่ บ้าน มีผู้ใหญ่บ้าน โดยมีเจ้าเมืองแต่งตั้งเป็นหัวหน้า เมื่อหลายบ้านรวมกันเป็นตำบลก็มีกำนันเป็นหัวหน้าและมักได้รับบรรดาศักดิ์เป็น “พัน” และหลายตำบลรวมกันเป็นแขวง ก็จะมีหมื่นแขวงเป็นผู้ปกครอง เมื่อนี้มีลักษณะคล้ายจังหวัดในปัจจุบัน ส่วนแขวงเทียบเท่าอำเภอ การปกครองรูปแบบนี้เป็นหลักที่ยึดถือมาจนกระทั่งถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจุลจอมเกล้า รัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้มีการแก้ไขปรับปรุงการจัดระเบียบการปกครองของราชอาณาจักรไทยครั้งสำคัญ โดยเฉพาะในส่วนของเกี่ยวกับการปกครองระดับหมู่บ้านและระดับตำบลนั้น ได้มีการทดลองตั้งผู้ใหญ่บ้านและกำนันขึ้นปกครองหมู่บ้านและตำบลเป็นครั้งแรกที่อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในปี ๒๔๑๕ ทั้งนี้เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางปรับปรุงแก้ไข โดยมีพระยามหาอำมาตยาธิบดี (เส็ง วิริยศิริ) เมื่อครั้งที่ยังเป็นหลวงเทศาภิตรวิจารณ์ เป็นผู้ดำเนินการ

ปัญหาของอำนาจการบริหารจากส่วนกลางที่กระจุกตัว ทำให้เกิดแนวความคิดที่จะมีการกระจายอำนาจนั้นสู่ประชาชน ให้มีส่วนร่วมในการมีโอกาสที่จะได้เข้ามาจัดการบริหารชุมชนของตนเองมากยิ่งขึ้น โดยมีกำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ดำเนินการที่ทำให้เกิดกระบวนการกระจายอำนาจให้ได้มากที่สุด

แต่ปัญหาข้อเท็จจริงอีกประการหนึ่งที่ปฏิเสธไม่ได้ก็คือ อำนาจที่มีอยู่ในกลุ่มผู้นำของชุมชน เช่น กำนันและผู้ใหญ่บ้านในปัจจุบันนี้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการเมืองในระดับท้องถิ่น ที่เป็นไปในลักษณะ การชี้แนะ หรือการครอบงำ ไปจนถึงนักการเมืองในระดับประเทศ เพราะการเมืองในระดับท้องถิ่นคือ เส้นทางเดินไปสู่การเมืองระดับประเทศ ดังนั้นความเชื่อมโยงและความเกี่ยวพันกัน ในฐานะต่าง ๆ ของนักการเมืองท้องถิ่นกับนักการเมืองในระดับประเทศจึงมีความเกี่ยวข้องกับระบบบริหารราชการ ส่วนท้องถิ่นด้วยเสมอ ปัญหานี้จึงทำให้การกระจายอำนาจตามเจตนารมณ์ของการปกครองส่วนท้องถิ่น ประสบกับปัญหาความล้มเหลวตลอดมา เพราะอำนาจบทบาทหน้าที่บางอย่างของกำนันผู้ใหญ่บ้านยังไม่เป็นไปตามความมุ่งประสงค์ของการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง ที่ต้องการให้อำนาจแก่ประชาชน มีสิทธิในการที่จะปกครองตนเองอย่างแท้จริง โดยมีความเป็นอิสระและปลอดจากการถูกแทรกแซง จากอำนาจหรืออิทธิพลของนักปกครองและนักการเมืองในทุกระดับ

ความสำคัญและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปกครองและผู้ที่อยู่ภายใต้ การปกครอง เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นและมีมาช้านาน เพราะการมุ่งแสวงหาอำนาจเหนือผู้อื่นในทางการปกครอง เป็นโอกาสที่ทำให้ได้เปรียบในการที่จะเข้าไปเป็นผู้ที่กำหนดทิศทางในทางการบริหารการปกครองได้ และในบางครั้งบทบาทอำนาจหน้าที่ในการบริหารปกครองนั้น ยังไม่สามารถที่จะกำหนดไว้ได้อย่างชัดเจน แน่นนอน การวินิจฉัยตีความตามข้อกฎหมายเรื่องบทบาทอำนาจหน้าที่ขององค์กร หน่วยงานต่าง ๆ ในปัจจุบันนี้จึงมีสูงมากเพิ่มขึ้น เพราะความสลับซับซ้อนของสังคมและของชุมชนที่ได้ขยายตัวมากขึ้นกว่าเดิม ทำให้ต้องหันกลับมาพิจารณาถึงความเหมาะสม ในเรื่องการศึกษาบทบาทของผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องและใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด คือ กำนันและผู้ใหญ่บ้าน

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงมีแนวความคิดที่จะทำการวิจัย บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อศึกษาอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้ ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา บทบาทของประชาชนให้สอดคล้องกับหลักของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้า ในการบริหารและการปกครองแก่ชุมชนในท้องถิ่น ได้

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะอันเป็นแนวทางในการส่งเสริมการดำเนินงานบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษา ดังนี้

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเรื่องบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ดจำนวน ๑๐ ด้าน คือ

- ๑) ด้านการใช้อำนาจการปกครอง
- ๒) ด้านการใช้อำนาจดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน
- ๓) ด้านเกี่ยวกับกิจกรรมสาธารณะ
- ๔) ด้านการป้องกันภัยในหมู่บ้าน
- ๕) ด้านการส่งเสริมอาชีพของราษฎร
- ๖) ด้านการป้องกันโรคติดต่อ
- ๗) ด้านการจัดระเบียบหมู่บ้าน
- ๘) ด้านเกี่ยวกับกฎหมายอาญา
- ๙) ด้านการแจ้งข่าวสารแก่ราษฎร
- ๑๐) ด้านการจัดทำทะเบียนในท้องถิ่น

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านประชากร

ศึกษาจากประชากรที่เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรที่เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน ๑๒ ตำบล ๑๔๗ หมู่บ้าน จำนวน ๑๔๗ คน จากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งเป็นชั้นภูมิ (Stratified Sampling) และเลือกตัวอย่างแต่ละชั้น โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก จำนวน ๑๐๐ คน

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

ศึกษาจากประชากรที่เป็นกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน ๑๒ ตำบล ๑๔๗ หมู่บ้าน

๑.๔ กำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

บทบาท หมายถึง คือ การแสดงออกตามสถานภาพที่เป็นอยู่ในทางสังคมหรือตามธรรมชาติ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตำรวจ ครู ทหาร พ่อ แม่ สามเณร ภรรยา การเกิดเป็นชายหรือหญิง ฯลฯ

บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน หมายถึง การทำหน้าที่ในการบริหารปกครองตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๗๕ ฉบับที่ ๘ (แก้ไข พ.ศ. ๒๕๑๕) ในระดับตำบล และในระดับหมู่บ้าน

กำนัน หมายถึง ที่ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาดำรงตำแหน่งการปกครองท้องที่ระดับตำบล ในเขตอำเภอวังนบุรี ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พ. ศ. ๒๔๗๕ ฉบับที่ ๕ (แก้ไข พ. ศ. ๒๕๓๕)

ผู้ใหญ่บ้าน หมายถึง ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาดำรงตำแหน่งการปกครองท้องที่ระดับหมู่บ้าน ในเขตอำเภอวังนบุรี ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พ. ศ. ๒๔๗๕ ฉบับที่ ๕ (แก้ไข พ. ศ. ๒๕๓๕)

การกระจายอำนาจ หมายถึง การโอนอำนาจการปกครองส่วนกลางไปให้ประชาชนในท้องถิ่น มีอำนาจดำเนินการได้เองโดยอิสระ โดยมีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับแนวทางและวิธีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในทุกเรื่อง เพื่อความผาสุกของท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง รูปแบบของการปกครองในระดับท้องถิ่น โดยเน้นการกระจายอำนาจให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองได้มากที่สุด โดยอยู่ในกรอบหรือเงื่อนไขที่สามารถกระทำได้ โดยไม่ขัดต่อกฎหมายหลัก หรือตามกฎหมายการปกครอง

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๕.๑ ทำให้ทราบบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอวังนบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๕.๒ ทำให้ทราบข้อเสนอแนะอันเป็นแนวทางในการส่งเสริมการดำเนินบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอวังนบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๕.๓ นำข้อมูลที่ได้ ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาบทบาทของประชาชนให้สอดคล้องกับหลักของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย หัวข้อสำคัญ ดังต่อไปนี้

- ๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท
- ๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้าน
- ๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ
- ๒.๔ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น
- ๒.๕ สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา
- ๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๗ กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

“บทบาท” เป็นความคิดที่สำคัญในทางสังคมวิทยา จิตวิทยา และมานุษยวิทยา โดยนักวิชาการได้ให้ความหมายและหลักการเกี่ยวกับบทบาทไว้หลายท่าน ดังนี้

ความหมายของบทบาท “บทบาท” โดยความหมายรวมทั่ว ๆ ไป หมายถึง “การทำหน้าที่ต่าง ๆ ตามสถานะต่าง ๆ ของคนที่มีอยู่ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู ฯลฯ”^{*}

ความหมายของบทบาทในอีกสถานะหนึ่งอาจแยกพิจารณาได้ ๒ ลักษณะ คือ

๑. พิจารณาในด้าน โครงสร้างสังคม (Social Structure) หมายถึง “ตำแหน่งทางสังคม ที่มีชื่อเรียก ต่าง ๆ กัน ซึ่งแสดงลักษณะ โดยคุณสมบัติ และกิจกรรมของบุคคลที่ครองตำแหน่งนั้น ๆ เป็นการจำแนกชนิดบุคคลในสังคมออกตามคุณสมบัติและพฤติกรรมของเขา เช่น มีบทบาทเป็นครู ทหาร ตำรวจ ผู้พิพากษา อัยการ แพทย์ พระสงฆ์ ฯลฯ”

^{*}ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๔๖), หน้า ๔๕๕.

๒. พิจารณาในด้านการแสดงบทบาทหรือการพบปะสังสรรค์ทางสังคม หมายถึง “ผลสืบเนื่องที่มีแบบแผนการกระทำที่เกิดจากการเรียนรู้ของบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์นั้น ๆ ซึ่งจะเป็นไปตามความหวังของบุคคลอื่นในสังคม”^๒

“บทบาท” หมายถึง ความมุ่งหวังหรือความคาดหวังที่บุคคลคาดว่า บุคคลในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง ควรกระทำหรือแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ในสถานที่ใดที่หนึ่ง ซึ่งขึ้นอยู่กับ การกำหนดและการยอมรับบทบาทนั้น ๆ และขึ้นอยู่กับแนวคิดของบุคคลนั้น ๆ เองด้วย”

“บทบาท” หมายถึง “พฤติกรรมที่กระทำตามความคาดหวังของคนส่วนใหญ่ที่ยึดถือเป็นมาตรฐาน โดยที่การกระทำนั้นขึ้นอยู่กับปทัสถาน (Norm) ของสังคมด้วย บทบาทจึงเป็นแบบความประพฤติแห่งบุคคล”^๓

จากความหมายต่าง ๆ ของบทบาทดังกล่าวนี้ สามารถสรุปได้ว่า “บทบาท” หมายถึง พฤติกรรม และการแสดงออกในด้านต่าง ๆ ของบุคคล ตามสถานะที่เป็นอยู่นั้นตามความคาดหวังของสังคม เช่น การทำหน้าที่ในการเป็นตำรวจ ทหาร ครู อัยการ พระสงฆ์ นักเรียน ฯลฯ

บทบาทของผู้บริหาร ได้มีผู้สรุปไว้ ๔ ประการ

๑. เป็นนักหุนนนำสิ่งใหม่ (Initiator) เป็นผู้มีบทบาทในการริเริ่มสิ่งใหม่ ซึ่งช่วยให้องค์กร บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

๒. เป็นผู้แนะนำทาง (Guide) เป็นผู้ให้คำแนะนำปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ คอยให้ความช่วยเหลือและวิเคราะห์ความต้องการของบุคคลในองค์กร และให้ข่าวสารแนะนำผู้ตาม ทั้งนี้ความเชื่อถือในตัวผู้นำจะอยู่ที่ความสามารถของผู้นำเอง

๓. เป็นผู้จัดกิจกรรมขององค์กร (Promoter) เป็นผู้มีหน้าที่ในการก่อตั้งและบำรุงรักษาให้องค์กรยังคงอยู่ถาวรตลอดไปมากกว่าสมาชิกคนอื่น ๆ ในองค์กรเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในองค์กร ให้การสนับสนุนกิจกรรมขององค์กร เป็นต้น

๔. เป็นสัญลักษณ์ (Symbol) ผู้นำหรือผู้บริหารที่มีความเห็นอกเห็นใจผู้ตามและอุทิศตนองในการทำงาน เมื่อเป็นที่ชื่นชมของบรรดาผู้ตามและถือว่าเขาเป็นแบบอย่างแล้ว

^๒ไพบูลย์ ช่างเรือน, ลักษณะสังคมไทยและการปกครองไทย, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๔), หน้า ๓๒.

^๓ภิญโญ สาธร, หลักการบริหารการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๐), หน้า ๒๘๓.

^๔อุทัย หิรัญโค, ศัพท์ประศาสนศาสตร์ การบริหารรัฐกิจ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ โอเคียนสโตร์, ๒๕๑๖), หน้า ๑๕๗.

ผู้นำก็จะเพิ่มความกระตือรือร้นและกระตุ้นให้ผู้ตามปฏิบัติตาม เมื่อผู้นำลดบทบาทสัญลักษณ์ลงผู้ตามก็จะหันไปสนใจตนเองแทน ความเป็นสัญลักษณ์ก็จะเสื่อมไป^๔

บทบาทของนักบริหารงานพัฒนา มี ๖ ประการ

๑. บทบาทที่เน้นผลงานและความสำเร็จของงาน คือยึดหยุ่นกฎเกณฑ์และระเบียบต่าง ๆ เพื่อผลสำเร็จของงาน

๒. บทบาทเน้นการเปลี่ยนแปลงและการทำหน้าที่แปลกใหม่

๓. บทบาทการประสานงานและร่วมมือกับองค์กรภายนอก

๔. บทบาทที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนและอำนาจการ

๕. บทบาทที่เน้นการใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

๖. บทบาทที่เน้นการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ภายในและภายนอกหน่วยงาน^๖

บทบาทของผู้นำผู้บริหาร มีผู้สรุปเอาไว้ว่า

ผู้นำหรือหัวหน้างานจะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือจะเป็นผู้กำหนดทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงาน บทบาทของผู้นำการเปลี่ยนแปลงนี้จึงได้แก่ การเป็นผู้เริ่มต้นหรือริเริ่มจากตัวผู้นำเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่าง และเป็นผู้ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างจริงจังและสม่ำเสมอ ให้มีการปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ หรือให้ทราบว่างานนั้นเป็นไปตามแผนงานหรือไม่มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร

บทบาทนักบริหารระดับสูง มีผู้สรุปไว้ว่า ควรที่จะมีบทบาท ดังนี้

๑. เป็นผู้ที่มีบทบาทในเชิงเทคนิค (Technical Competence) ได้แก่ การกำหนด โปรแกรม โครงการ และแผนกลยุทธ์ให้แก่สำนักงาน (Office) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานขององค์กร

๒. เป็นผู้ที่มีบทบาทในเชิงผู้นำ (Leader) ได้แก่ มีความสามารถในการชักชวนชี้แจง แนะนำผู้ใต้บังคับบัญชาให้สามารถปฏิบัติงานตามแผนกลยุทธ์ได้ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

๓. เป็นผู้ที่มีบทบาทในการเป็นผู้มีความคิดริเริ่ม (Creativity) ได้แก่ เป็นผู้คิดเปลี่ยนแปลงการทำงานแบบเดิมหรือเสนอแนวคิดแบบใหม่ ๆ หรือสามารถมีความพินิจ วิเคราะห์งานที่ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติอยู่นำมาแก้ไขเปลี่ยนแปลง ขจัดข้อบกพร่องและวางระบบใหม่ได้

^๔จักรพงษ์ ฟองชัย, “บทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาการการบริหารงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของสถานีตำรวจภูธร ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดเลย”, ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น), ๒๕๔๔, หน้า ๑๐.

^๖เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑.

๔. บทบาทในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น (Communicate and Relate with Others) ได้แก่ การติดต่อสื่อสาร ข่าวสารข้อมูล ซึ่งจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการที่จะทำให้บุคคลในองค์กรมีความรู้ความเข้าใจในการทำงาน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

๕. บทบาทในการสร้างทีมงาน (Team Works) ได้แก่ บทบาทที่ผู้บริหารสามารถแสดงออกโดยการสร้างทีมในการปฏิบัติงาน ซึ่งประกอบด้วย หัวหน้างาน ผู้ร่วมงาน ผู้ได้รับผลประโยชน์จากองค์กร ซึ่งก็คือลูกค้าหรือผู้รับบริการนั่นเอง

๖. บทบาทในการให้ความร่วมมือ (Collaboration) ได้แก่ หรือการประสานงาน (Co-Operation) ได้แก่ บทบาทในการให้ความร่วมมือในการสร้างตัวเชื่อมระหว่างอำนาจทางการเมืองกับอำนาจการกำหนดกฎหมาย เพื่อสนับสนุนให้องค์กรไปได้ และเป็นผู้ประสานงานภายในองค์กรกับหน่วยงานผู้รับผลประโยชน์

นอกจากนี้แล้ว ยังมีผู้เห็นว่า ฐานะตำแหน่งและบทบาทของบุคคลเป็นสิ่งที่มียอยู่แล้ว บุคคลอยู่ในฐานะตำแหน่งย่อมจะทำหน้าที่ที่จะทำให้ฐานะตำแหน่งนั้น มีบทบาทไปตามแบบฉบับ นอกจากนั้นยังถือว่าระบบของสังคมก็คือ ระบบของการปฏิบัติต่อกัน (Systematized Interaction) บุคลิกภาพกับผู้มีพฤติกรรมหรือผู้กระทำทางสังคม (Social actor) ไม่ใช่สิ่งเดียวกัน เพราะบุคลิกภาพเป็นรูปแบบของพฤติกรรมคนใดคนหนึ่ง ที่มีความสอดคล้องกันอยู่เสมอ (Pattern of Consistent) ส่วนผู้กระทำทางสังคมมิได้คำนึงถึงกระบวนการของพฤติกรรมที่มีความสอดคล้อง เช่นเดียวกับบุคคลที่เป็นเอกตักตะในทางพฤติกรรมสัมพันธ์หรือโต้ตอบ (Interactions) ถือว่าบทบาทและฐานะตำแหน่ง นับเป็นเพียงนิโคตรมของพฤติกรรมของคนซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกจริงของคน^๑

จากแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทจะเห็นว่า “บทบาท” เน้นว่าบทบาทคือ การปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งหรือคาบสมุทรภาพของบุคคล เช่น บทบาทของผู้บริหารต้องเป็นผู้มีความคิดริเริ่มทำสิ่งใหม่ ๆ แนวทาง เป็นแบบอย่างของผู้ตาม สร้างทีมงานเป็นตัวเชื่อมภายในและภายนอกขององค์กร ซึ่งเป็นไปตามความคาดหวังของสังคม มีการวางระเบียบกฎเกณฑ์ไว้อย่างชัดเจนว่าบุคคลที่อยู่ในบทบาทแต่ละบทบาทนั้น จะต้องมิตีและหน้าที่อะไรบ้าง ถ้าตำแหน่งหรือสถานเปลี่ยนไป บทบาทก็จะเปลี่ยนตามไปด้วย และถ้าบุคคลใดในสังคมมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมมากขึ้นเท่าใด บทบาทก็จะเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น ในองค์กรต่าง ๆ หรือหน่วยงานต่าง ๆ ก็ต้องมีการกำหนดบทบาทว่าจะต้องทำอะไรบ้าง และมีความเข้าใจในบทบาทขององค์กรและบทบาทของตนเองที่มีต่อองค์กร เพื่อจะได้แสดงบทบาทนั้น ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและอย่างมีประสิทธิภาพ

^๑ ภาณุเดช ลิ้มอารีย์, “บทบาทสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง”, ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น), ๒๕๔๑, หน้า ๒๖.

๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้าน

๒.๒.๑ ประวัติความเป็นมาของกำนันผู้ใหญ่บ้าน

ในชนบทของไทยเรามาแต่เดิมมานั้นมีลักษณะเป็นสังคมที่ประชาชนอาศัยเป็นกลุ่ม ในแต่ละกลุ่มมีหัวหน้า ทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองดูแลชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในกลุ่มอย่างใกล้ชิด ต่อมาเมื่อประชาชนเพิ่มจำนวนขึ้น ปัญหาต่าง ๆ ก็มีมากเพิ่มขึ้น ความเป็นอยู่ของประชาชนก็เปลี่ยนไป ทำให้อยู่ร่วมกันเป็นหลักแหล่งเป็นชุมชนมากขึ้น มีอาณาเขตแน่นอนและมีแบบแผนการจัดการปกครองอย่างเป็นทางการมากยิ่งขึ้น

จากหลักการที่พอสันนิษฐานได้ว่า ในสมัยสุโขทัยนั้นแบ่งการปกครองออกเป็นมณฑล ปริณมณฑล มีเมืองในสังกัดซึ่งแยกออกเป็นเมืองเอก เมืองโท ศรี และจัตวา โดยแต่ละเมืองจัดการปกครอง ดังนี้

- เจ้าเมือง (มีตำแหน่งต่างกันตามชั้นของเมือง) ปกครองหลายหมื่นหลังคาเรือน และมีปลัดเมืองเป็นผู้ช่วย

- นายแขวงหรือนายอำเภอ ปกครองคนราวหมื่นหลังคาเรือน ขึ้นตรงต่อเจ้าเมือง

- นายแคว้นหรือกำนัน ปกครองคนราวพันหลังคาเรือน ขึ้นตรงต่อนายแขวง

- นายบ้านหรือผู้ใหญ่บ้าน ปกครองคนราวร้อยหลังคาเรือน ขึ้นตรงต่อนายแคว้น

ต่อมาสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นเมืองหลวงของไทยมีหลักฐานปรากฏแน่ชัดว่า ได้มีการจัดระเบียบการปกครองประเทศแยกย่อยลงไปอีก กล่าวคือมีการจัดระเบียบการปกครองท้องที่ภายในเมืองหนึ่ง ๆ ทั้งหัวเมืองชั้นนอกและหัวเมืองชั้นใน โดยแบ่งเมืองออกเป็นแขวง แขวงออกเป็นตำบล ตำบลออกเป็นบ้าน ซึ่งเป็นที่รวมกันของหลาย ๆ ครอบครัว แต่มิได้กำหนดจำนวนคนหรือจำนวนบ้านไว้ นอกจากนี้ยังให้มีผู้ปกครองโดยเฉพาะ ได้แก่ บ้าน มีผู้ใหญ่บ้าน โดยมีเจ้าเมืองแต่งตั้งเป็นหัวหน้า เมื่อหลายบ้านรวมกันเป็นตำบลก็มีกำนันเป็นหัวหน้าและมักได้รับบรรดาศักดิ์เป็น “พัน” และหลายตำบลรวมกันเป็นแขวงก็จะมีหมื่นแขวงเป็นผู้ปกครอง เมืองนี้มีลักษณะคล้ายจังหวัดในปัจจุบัน ส่วนแขวงเทียบเท่าอำเภอ การปกครองรูปแบบนี้เป็นหลักที่ยึดถือมาจนกระทั่งถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจุลจอมเกล้า รัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้มีการแก้ไขปรับปรุงการจัดระเบียบการปกครองของราชอาณาจักรไทยครั้งสำคัญ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปกครองระดับหมู่บ้านและระดับตำบลนั้น ได้มีการทดลองตั้งผู้ใหญ่บ้านและกำนันขึ้นปกครองหมู่บ้านและตำบลเป็นครั้งแรกที่อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในปี ๒๔๓๕ ทั้งนี้ เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางปรับปรุงแก้ไข ซึ่งการจัดการปกครองหมู่บ้าน ตามความที่ปรากฏในเนื้อหาจดหมายของพระยามหาอำมาตยาธิบดี (เส็ง วิริยศิริ) ครั้งยังเป็นหลวงเทศาภิกรวิจารย์ ผู้ได้รับจดหมายให้ทดลองตั้งผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ความว่า

“ในขั้นต้นทำบัญชีสำมะโนครัวบ้านที่จัดเป็นหมู่บ้านและตำบลก่อน เสร็จแล้วจึงลงมือจัดการตั้งผู้ใหญ่บ้าน กำหนด ต่อไป คือ ไปจัดรวมครัวที่เป็นเจ้าของบ้านใกล้ชิดติดต่อกันราว ๑๐ เจ้าของเจ้าของหนึ่งจะมีที่หลังคาก็ตามรวมเข้าเป็นหมู่บ้าน แล้วเชิญเจ้าของบ้านมาประชุมกันในวัด พร้อมด้วยราษฎรอื่น ๆ เมื่อถามทราบว่าใครผู้ใดเป็นเจ้าของบ้านแล้วก็ขอให้มารวมกันขอให้เลือกกันในหมู่ของเขาที่มาประชุมว่าควรจะให้ใครเป็น “ผู้ใหญ่” ตั้งเหตุดูเขตรีกตรองกันมาก ชูบชูบปรึกษาหารือกันเห็นจะเป็นด้วยเรื่องเกรงใจกัน แต่ในที่สุดก็ได้ความเห็น โดยมากกว่าใครในพวกของเขาที่มาประชุม นั้น ควรจะเป็นผู้ใหญ่บ้าน แล้วข้าพระพุทธเจ้าก็เขียนใบตั้งชั่วคราวให้เขาถือไว้ จนกว่าจะได้มีหมายตั้งออกให้ใหม่ตามราชการ เมื่อได้จัดตั้งผู้ใหญ่บ้านได้พอสมควรที่จะจัดตั้งเป็นตำบลไว้แล้ว ข้าพระพุทธเจ้าก็ได้ไปประชุมที่ศาลาวัดพร้อมด้วยราษฎรในท้องที่นั้น เชิญผู้ใหญ่บ้านในตำบลที่ข้าพระพุทธเจ้าเลือกตั้งไว้แล้วมาประชุมพร้อมกัน แล้วขอให้ผู้ใหญ่บ้านเหล่านั้นเลือกผู้ใหญ่บ้านคนหนึ่ง ในหมู่ของเขาว่าใครควรจะได้รับเลือกตั้งเป็นหัวหน้าว่าการตำบล เมื่อเขาพร้อมกันเห็นควรผู้ใดแล้ว ข้าพระพุทธเจ้าก็เขียนใบตั้งชั่วคราวให้เขาเป็นกำนันตำบลนั้น แล้วข้าพระพุทธเจ้าได้ไปทำอย่างเดียวกันต่อ ๆ ไปทุกตำบล”^๔

นอกจากการทดลองตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านแล้ว ยังมีการศึกษาข้อเท็จจริงเพิ่มเติม โดยคุณสภาพท้องที่และความเป็นอยู่ทั่วไปของประชาชน โดยสมเด็จพระยาบรมราชานุภาพเสนาบดีคนแรกของกระทรวงมหาดไทย ได้เสด็จออกตรวจราชการตามหัวเมืองต่าง ๆ และยังทรงมอบหมายให้หลวงเทศาภิกรวิจาร์ณเดินทางไปดูงานการปกครองของประเทศพม่าและมาลายู หลังจากนั้นได้ประชุมข้าหลวงเทศาภิบาล เพื่อปรึกษาความเห็นและรับฟังข้อเท็จจริงของแต่ละท้องที่ เมื่อปรากฏว่าโครงการทดลองตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านนี้ประสบผลสำเร็จด้วยดี จึงได้วางรูปแบบการปกครองระดับหมู่บ้านเรียกว่า “การปกครองท้องที่” อย่างเป็นทางการขึ้น และเป็นส่วนหนึ่งของการปกครองประเทศ และได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติปกครองท้องที่ ร.ศ. ๑๑๖ (พ. ศ. ๒๔๔๐) ข้อความและหลักเกณฑ์ส่วนใหญ่ของพระราชบัญญัตินี้ ได้ใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการปกครองประเทศไทยสืบมา นับว่าเป็นกฎหมายฉบับแรกที่ได้กำหนดการจัดระเบียบตำบลและหมู่บ้าน รวมทั้งกำหนดหน้าที่ไว้อย่างละเอียด เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตรวจตราดูแลทุกข์สุขของราษฎรตามท้องที่ต่าง ๆ ต่างพระเนตรพระกรรณ สร้างความเป็นธรรมในการปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจุดเด่นของกฎหมายฉบับนี้ที่ได้มีการกำหนดให้เลือกผู้ใหญ่บ้าน เป็นเพราะพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่จะให้ราษฎรมีโอกาสใช้สิทธิในการปกครองตนเองด้วย

หลังจากที่ได้ประกาศพระราชบัญญัติปกครองท้องที่ ร.ศ. ๑๑๖ มาเป็นเวลานานประมาณ ๑๑ ปี ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พุทธศักราช ๒๔๗๕ ขึ้นใช้บังคับแทน

^๔กรมการปกครอง, คู่มือปฏิบัติงาน กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อาสาธาภิชาตินแดน กรมการปกครอง, ๒๕๔๗), หน้า ๔๑.

และถือเป็นหลักในการจัดระเบียบการปกครองตำบล หมู่บ้าน สืบมาจนถึงทุกวันนี้ การจัดตั้งหมู่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทในการปกครอง ท้องที่ที่ใช้กันมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ และต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงและแก้ไขในรายละเอียดอีก หลายครั้ง แต่ถึงอย่างไรแนวทางในการจัดระเบียบในการปกครองในระดับตำบล หมู่บ้าน ก็ยังคงยึดถือ ปฏิบัติกันตลอดมา ในการจัดตั้งหมู่บ้านตามมาตรา ๘ ได้กล่าวเอาไว้ว่า “ บ้านหลายบ้านอยู่ในท้องที่อัน หนึ่งซึ่งควรอยู่ในการปกครองอันเดียวกัน ได้ให้จัดเป็นหมู่บ้านหนึ่ง โดยให้ถือความสะดวกแก่การปก กครองเป็นประมาณ คือ ถ้าเป็นที่ที่มีคนอยู่รวมกันมาก ๆ ถึงจะมีจำนวนบ้านน้อยให้ถือเอาจำนวนคนเป็น สำคัญ ประมาณ ๒๐๐ คน เป็นหนึ่งหมู่บ้าน ถ้าเป็นที่ที่คนตั้งหมู่บ้านหนึ่งก็ได้ โดยในปี ๒๕๒๖ ได้ ออกหนังสือแจ้งไปยังจังหวัดต่าง ๆ ให้พิจารณาคำขอตั้งหมู่บ้าน โดยใช้หลักเกณฑ์ขั้นตอน ได้แก่

๑. มีประชาชนตั้งแต่ ๔๐๐ คน ขึ้นไป

๒. มีระยะทางห่างจากชุมชนเดิมไม่น้อยกว่า ๖ กิโลเมตร

๓. ได้รับความเห็นชอบจากประชาชนในหมู่บ้านเดิมที่แยกออกไป รวมทั้งต้องได้รับความ เห็นชอบจากสภาตำบลและที่ประชุมหัวหน้าส่วนราชการอำเภอด้วย

สำหรับในเรื่องของการตั้งหมู่บ้าน ตามหลักเกณฑ์ของกระทรวงมหาดไทย ได้มีการยกเว้น โดยไม่ต้องคำนึงถึงข้อปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด ได้โดยต้องเข้าหลักเกณฑ์พิเศษ ข้อใดข้อหนึ่ง ได้แก่

๑. หมู่บ้านที่จะขอตั้งมีปัญหาและมีความจำเป็นในเรื่องเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ เช่น หมู่บ้าน ตามแนวชายแดนของประเทศ เป็นต้น

๒. หมู่บ้านที่จะขอตั้งมีปัญหาหรือมีความสำคัญทางด้านการเมืองการปกครอง

๓. เป็นพื้นที่ทุรกันดารห่างไกลจากหมู่บ้านเดิม หรือมีสภาพเป็นป่าเขายากแก่การคมนาคมติดต่อ^๑

เมื่อกล่าวโดยสรุปแล้ว ความเป็นมาของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ได้เริ่มให้มีการทดลองปฏิบัติมา ตั้งแต่ในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจุลจอมเกล้า รัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ โดยได้มีการ ทดลองตั้งผู้ใหญ่บ้านและกำนันขึ้นปกครองหมู่บ้านและตำบลเป็นครั้งแรกที่อำเภอบางปะอิน จังหวัด พระนครศรีอยุธยา ในปี ๒๔๓๕ ซึ่งมีพระยามหาอำมาตยาธิบดี (เส็ง วิริยศิริ) เป็นผู้เริ่มดำเนินการเป็นครั้งแรก

๒.๒.๒ บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน

๑) การแต่งตั้งและพ้นจากตำแหน่งของกำนันผู้ใหญ่บ้าน

ตามพระราชบัญญัติการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๗๕ ได้กล่าวถึงการแต่งตั้งและพ้นจาก ตำแหน่งของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน รวมถึงผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และสารวัตรกำนันไว้ ดังนี้

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๓.

ผู้ใหญ่บ้าน

ผู้ใหญ่บ้านมาจากการเลือกตั้งของราษฎร โดยคุณสมบัติของราษฎรผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้านประกอบด้วย

(๑) มีสัญชาติไทย และมีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๘ ปีบริบูรณ์ ในวันที่ ๑ มกราคม ของปีที่มีการเลือกตั้ง

(๒) ไม่เป็นภิกษุสามเณร นักพรตหรือนักบวช

(๓) ไม่เป็นคนวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

(๔) มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นประจำ และมีชื่อเสียงในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ในหมู่บ้านนั้นติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ เดือน จนถึงวันเลือกตั้ง

สำหรับคุณสมบัติของผู้ที่จะได้รับเลือกตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้าน จะต้องมิคุณสมบัติและไม่อยู่ในลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(๒) อายุไม่ต่ำกว่า ๒๕ ปีบริบูรณ์ ในวันรับเลือก

(๓) มีภูมิลำเนาถิ่นที่อยู่เป็นประจำ และมีชื่อในทะเบียนบ้านฯ ติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า ๒ ปี จนถึงวันเลือกตั้ง และเป็นผู้ประกอบอาชีพเป็นหลักฐาน

(๔) เป็นผู้เสื่อมใสในการปกครองตามรัฐธรรมนูญด้วยความบริสุทธิ์ใจ

(๕) ไม่เป็นภิกษุสามเณร นักพรตหรือนักบวช

(๖) ไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพ ฯ

(๗) ไม่เป็นสมาชิกสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ข้าราชการประจำ ฯ

(๘) ไม่เป็นผู้มีอิทธิพลหรือเสียงชื่อในทางพาลหรือทางทุจริต ฯ

(๙) ไม่เป็นผู้เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ

(๑๐) ไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ฯ

(๑๑) ไม่เป็นผู้เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน ฯ

(๑๒) ไม่เป็นผู้เคยถูกให้ออกจากตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ฯ

(๑๓) ไม่เป็นผู้เคยถูกให้ออกจากตำแหน่งผู้ใหญ่กำนัน ฯ

(๑๔) มีพื้นความรู้ไม่ต่ำกว่าการศึกษาภาคบังคับ ฯ

การเลือกผู้ใหญ่บ้าน มีสาเหตุมา ๒ ประการ คือ

๑. การจัดตั้งหมู่บ้านขึ้นมาใหม่

๒. มีตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านว่างลง และจะต้องเลือกตั้งใหม่ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับทราบการว่าง

ผู้ใหญ่บ้าน จะอยู่ในตำแหน่งคราวละ ๕ ปี นับแต่วันที่ราษฎรเลือก และจะพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งอย่างนี้ คือ

๑. ขาดคุณสมบัติ

๒. ออกคำมวาระ

๓. ตาย

๔. ได้รับอนุญาตให้ลาออก

๕. หมู่บ้านที่ปกครองถูกยุบ

๖. ไปเสียจากหมู่บ้านที่ตนปกครองเกิน ๑ เดือน

๗. ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้าน มีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ร้องขอให้ลาออกจากตำแหน่ง

๘. ผู้ว่าราชการสั่งให้ออกจากตำแหน่ง

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

ผู้ใหญ่บ้านและกำนัน ในท้องที่จะร่วมกันพิจารณาคัดเลือกราษฎรซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง และฝ่ายรักษาความสงบ และให้กำนันรายงานไปยังนายอำเภอเพื่อออกหนังสือสำคัญไว้เป็นหลักฐาน อยู่ในตำแหน่งคราวละ ๕ ปี

การพ้นจากตำแหน่งของผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เมื่อขาดคุณสมบัติมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๒, มีเหตุเช่นเดียวกับกับผู้ใหญ่บ้าน และเมื่อผู้ใหญ่บ้านต้องออกจากตำแหน่ง

การรักษาการแทนผู้ใหญ่บ้าน ต้องรายงานให้กำนันทราบ ถ้าเกิน ๑๕ วัน ต้องรายงานให้นายอำเภอทราบ
กำนัน

นายอำเภอเป็นผู้จัดให้มีการเลือกตั้งกำนัน โดยรับสมัครจากผู้ใหญ่บ้านในตำบลนั้น วิธีการเลือกตั้งกำนันจะเป็นไปตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการเลือกตั้งกำนัน พ.ศ. ๒๕๒๔
กำนันจะต้องออกจากตำแหน่งเมื่อต้องออกจากตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน, ลาออก, ตำบลที่ปกครองถูกยุบ, ผู้ว่าราชการสั่งให้ออก, ถูกปลดหรือถูกไล่ออก

การทำกรแทนกำนัน โดยมอบหน้าที่ให้ผู้ใหญ่บ้านคนใดคนหนึ่งซึ่งอยู่ในตำบลเดียวกัน ทำกรแทน กำนันจะมีสภารัตร์กำนัน ๒ คน ซึ่งมาจากการคัดเลือกของกำนัน โดยได้รับความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัด และนอกจากนั้น กำนันผู้ใหญ่บ้านยังต้องประชุมเพื่อเลือกผู้มีความรู้ในวิชาแพทย์ เป็นแพทย์ประจำตำบล ๑ คน มีหน้าที่ป้องกันโรคภัยไข้เจ็บในตำบลนั้น โดยความเห็นชอบของผู้ว่าราชการจังหวัด

อำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน

กำนันในสมัยกรุงศรีอยุธยามีหน้าที่เพียงควบคุมสินค้าและจัดเก็บภาษีอากร ต่อมากำนันในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ก็ยังมีอำนาจหน้าที่เพียงเล็กน้อย คือ รักษาความสงบเรียบร้อยภายในพื้นที่, ป้องกันการโจรกรรมผู้ร้าย, ระงับเหตุในเมืองคืนที่ถูกรณียคมความตกลงกันได้ ถ้ากรณีที่เปรียบเทียบตกลงกันไม่ได้ เช่น การปล้นกัน การฆ่ากัน มีบาดแผลถึงสาหัส ต้องนำส่งหลวงพลตระการนายแขวงฯ นับแต่หลวงเทศาภิบาลวิจารณ์ได้มีการทดลองตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้าน และต่อมาได้มีการประกาศใช้ เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๔๔๐ ซึ่งถือเป็นแม่บทของระเบียบการปกครองตำบล

อำนาจหน้าที่ของกำนันตามลักษณะการปกครองท้องที่ ร.ศ. ๑๑๖ มีดังนี้

๑) มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับกำนันผู้ใหญ่บ้าน คือ มีหน้าที่ดูแลรักษาความปกติสุข และความสงบเรียบร้อยในเขตหมู่บ้านของตน นำประกาศหรือคำสั่งในราชการแจ้งให้ราษฎรในท้องที่ทราบ รับคำร้องทุกข์ของราษฎรและรายงานเหตุการณ์ต่าง ๆ

๒) มีอำนาจหน้าที่ในการปกครองบังคับบัญชาผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านในเขตตำบลทั้งมีหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีอากรและเสนอเหตุการณ์หรือคนที่ต้องคดีแก่อำเภอ

อำนาจหน้าที่หลัก ๆ ทั้ง ๒ ประการดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่า เพื่อให้กำนันผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่ในการคอยตรวจตราความทุกข์สุขประชาชนในเขตที่ตนเองรับผิดชอบ และหน้าที่ในการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อย

๒) อำนาจหน้าที่ตาม พ.ร.บ. ลักษณะการปกครองท้องที่ ๒๔๗๕

อำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในปัจจุบันเป็นไปตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ และแก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งสามารถจำแนกได้ เป็น ๑๐ หมวด คือ

(๑) การใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร

- รักษาความสงบสุขและความสุขสำราญ
- ควบคุมดูแลลูกบ้านให้ปฏิบัติตามหน้าที่
- การทำตนให้เป็นตัวอย่างแก่ราษฎร

(๒) การรายงานต่อทางราชการ

การรายงานต่อทางราชการนี้ เป็นการรายงานตามลำดับชั้นขึ้นไป โดยผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่รายงานเหตุการณ์ต่าง ๆ ต่อกำนัน ต่อมาขออำเภอ จนถึงผู้ว่าราชการจังหวัด ตามลำดับ ดังนี้ คือ

- ขอความป้องกันจากรัฐบาลเมื่อมีเหตุต่าง ๆ เกิดขึ้น ตั้งแต่กำนัน นายอำเภอ ขึ้นไป
- เมื่อมีเหตุการณ์แปลกประหลาดอันเกิดขึ้นในหมู่บ้านของตน ซึ่งอาจเป็นโทษ

หรือเป็นคุณแก่ราชการบ้านเมือง ต้องรีบแจ้งต่อกำนันตำบลของตน

- การปฏิบัติตามคำสั่งของกำนันหรือทางราชการ

- (๓) การนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร
- (๔) การจัดทำทะเบียน
- (๕) กิจการสาธารณะประโยชน์
- (๖) การฝึกหัดอบรมให้ราษฎรรู้จักกระทำการในเวลารบ
- (๗) การบำรุงและส่งเสริมอาชีพของราษฎร
- (๘) การป้องกันโรคติดต่อ
- (๙) การจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย
- (๑๐) การที่เกี่ยวข้องกับความอาญา

๓) อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

- (๑) ทะเบียนราษฎร
- (๒) บัตรประจำตัวประชาชน
- (๓) ทะเบียนครอบครัว
- (๔) ทะเบียนพาหนะ
- (๕) ทะเบียนอาวุธปืน
- (๖) การรับราชการทหาร
- (๗) การป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน
- (๘) ตามประมวลกฎหมายอาญา
- (๙) ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
- (๑๐) กฎหมายว่าด้วยการเช่าที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม
- (๑๑) กฎหมายว่าด้วยป่าไม้
- (๑๒) กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ
- (๑๓) กฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า
- (๑๔) กฎหมายว่าด้วยชลประทานราษฎร
- (๑๕) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารการใช้น้ำ และการบำรุงรักษา

แหล่งน้ำขนาดเล็ก พ. ศ. ๒๕๒๕

- (๑๖) บทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตาม พ.ร.บ. ภาษีบำรุงท้องที่ พ. ศ. ๒๕๐๘
- (๑๗) กฎหมายว่าด้วยโรคติดต่อ
- (๑๘) ตามกฎหมายว่าด้วยการกำจัดศพคนชวา
- (๑๙) ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการปฏิบัติงานประณีประนอมข้อพิพาท

ของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ. ศ. ๒๕๓๐

(๒๐) กฎหมายว่าด้วยชลประทานราษฎร

๔) บทบาท อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน

กำนันผู้ใหญ่บ้าน จะมีบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการประสานการดำเนินงานกับ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ดังนี้

- (๑) การวางแผนพัฒนาตำบล
- (๒) เป็นกลไกสำคัญของราชการส่วนภูมิภาค
- (๓) บทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดประชาคมในเขตพื้นที่
- (๔) บทบาทในฐานะเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา
- (๕) บทบาทในฐานะตัวแทนอำนาจรัฐ
- (๖) บทบาทในฐานะประชาชน

๕) หลักปฏิบัติราชการของกำนันผู้ใหญ่บ้าน

เมื่อเข้าสู่ตำแหน่งกำนันผู้ใหญ่บ้านแล้ว การวางแผนและการวางแผนเพื่อให้เหมาะสม เพื่อให้เป็นที่เคารพเชื่อถือและศรัทธาและนำความผาสุกมาสู่ประชาชนเป็นสิ่งสำคัญในฐานะนักปกครองท้องถิ่น กำนันผู้ใหญ่บ้าน จะต้องมีหลักหรือแนวทางในการปฏิบัติตน ปฏิบัติงาน ที่สำคัญควรรู้ ดังนี้ คือ

- (๑) หลักการปฏิบัติตน
 - บุคลิกภาพ
 - การแต่งกาย
- (๒) หลักการปฏิบัติงาน
 - ความสามารถ
 - ความเพียร
 - ไหวพริบ
 - ความรู้เท่าถึงการณ์
 - ความซื่อตรงต่อหน้าที่
 - ความซื่อตรงต่อคนทั่วไป
 - รู้จักนิยัคคน
 - ความรู้จักผ่อนผัน
 - ความมีหลักฐาน
 - ความจงรักภักดี

๖) ความสัมพันธ์กับองค์การบริหารส่วนตำบล

กำนันผู้ใหญ่บ้าน จะมีบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงานร่วมกับ อบต. ดังนี้

(๑) การวางแผนพัฒนาตำบล

- กำหนดแนวทางการพัฒนาตำบล
- ร่วมจัดทำแผนพัฒนา
- พิจารณาร่างแผนพัฒนาและร่างแผนปฏิบัติการ
- ให้ความเห็นชอบร่างข้อกำหนดขอบข่ายและรายละเอียดของงาน แล้วเสนอ

ผู้บริหารท้องถิ่น

- พิจารณาให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา
- แต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานอื่นเพื่อช่วยปฏิบัติงานตามที่เห็นสมควร
- วิเคราะห์ปัญหาความต้องการของประชาชน ในกรณีมีหน้าที่ประสานกับประชมหมู่บ้าน

(๒) เป็นกลไกสำคัญของราชการส่วนภูมิภาค

(๓) บทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดประชามในพื้นที่ และเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง **

จะเห็นได้ว่า บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน เป็นบทบาทตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับจากสถานะในทางสังคมที่ได้กำหนดไว้ให้ทำตามบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว และบทบาทต่าง ๆ ของกำนันผู้ใหญ่บ้านนั้น ยังถือได้ว่าเป็นบทบาทที่มีความสำคัญต่อการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอย่างมากอีกด้วย

บทบาทในการทำหน้าที่ต่าง ๆ ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น มีอยู่ด้วยกันหลายบทบาท ทั้งที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายเฉพาะและกฎหมายอื่น ๆ รวมทั้งประกาศและกฎกระทรวงอีกหลายฉบับที่กำหนดบทบาทหน้าที่ให้แก่กำนันและผู้ใหญ่บ้านเพื่อการปกครองชุมชนในท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการที่จะกระจายอำนาจไปสู่ประชาชนระดับล่างให้มีส่วนร่วมในการปกครองตนเองให้ได้มากที่สุด ตามบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นในปัจจุบันนี้

เมื่อก้าวโดยสรุปเพื่อให้ครอบคลุมถึงบทบาทต่าง ๆ ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ได้มีผู้กล่าวสรุปถึงบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ที่สำคัญ ๑๐ ประการ ไว้ดังนี้ คือ

๑. ด้านการใช้อำนาจการปกครอง
๒. ด้านการใช้อำนาจดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน
๓. ด้านเกี่ยวกับกิจกรรมสาธารณะ
๔. ด้านการป้องกันภัยในหมู่บ้าน
๕. ด้านการส่งเสริมอาชีพของราษฎร

** เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๓.

๖. ด้านการป้องกันโรคติดต่อ
๗. ด้านการจัดระเบียบหมู่บ้าน
๘. ด้านเกี่ยวกับความอาญา
๙. ด้านการแจ้งข่าวสารแก่ราษฎร
๑๐. ด้านการจัดทำทะเบียนในท้องที่^{๑๑}

บทบาทดังกล่าวของกำนันผู้ใหญ่บ้าน เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจ โดยมีเป้าหมายหลักอยู่ที่ประชาชน ที่ได้มีโอกาสได้ใช้สิทธิในการปกครองดูแลตนเองให้มากที่สุด โดยการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม

๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับประชาชนโดยตรง ภาครัฐได้เล็งเห็นความสำคัญของการกระจายอำนาจไปสู่ระดับการปกครองในส่วนท้องถิ่น ตามเสียงเรียกร้องของประชาชน ซึ่งในการกระจายอำนาจจากส่วนกลางลงไปสู่การบริหารส่วนท้องถิ่น จึงมีความเกี่ยวข้องและมีความสำคัญ และได้มีผู้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจเอาไว้หลายท่าน ซึ่งจะได้ยกนำมาเพื่อประกอบการพิจารณาเป็นเพียงบางส่วน ซึ่งได้มีผู้อธิบายเอาไว้ ๒ ความหมาย คือ

๑. การกระจายอำนาจอาณาเขต หมายถึง การมอบอำนาจให้ท้องถิ่นจัดทำกิจกรรม หรือบริการสาธารณะภายในเขตของแต่ละท้องถิ่น และท้องถิ่นมีอิสระบางประการในการปกครองตัวเอง

๒. การกระจายอำนาจตามกิจการ หมายถึง การมอบอำนาจให้องค์การสาธารณะจัดทำกิจกรรมประเภทใดประเภทหนึ่ง ให้มีอิสระในการดำเนินการให้เหมาะสมกับเทคนิคของงานนั้น ๆ^{๑๒}

“การกระจายอำนาจ” เป็นระบบการบริหารการปกครองประเทศที่มีรัฐบาลกลาง หรือรัฐบาลแห่งชาติกระจายอำนาจบางส่วนให้แก่หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้มีอำนาจดำเนินการภายในอาณาเขตของตน โดยปราศจากการแทรกแซง ดังนั้นเพื่อให้มีอำนาจจึงยกอำนาจให้ (Devolution) เป็นการให้ความรับผิดชอบแก่องค์กรปกครองท้องถิ่น โดยเด็ดขาด ส่วนกลางจะแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกมิได้ เพราะสัมพันธ์ภาพส่วนกลางกับท้องถิ่นมิใช่เป็นแบบสายการบังคับบัญชา^{๑๓}

^{๑๑} ชูชีพ พงษ์ไชย, บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เอเซีย, ๒๕๔๑), หน้า ๑๕๕.

^{๑๒} ชำนาญ ชูบุญรอด, การกระจายอำนาจ และกระจายอำนาจการปกครอง และกระทรวงมหาดไทย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๐๓), หน้า ๑๑.

^{๑๓} ธนสวรรค์ เจริญเมือง, ๑๐๐ ปี การปกครองท้องถิ่นไทย พ.ศ. ๒๔๔๐, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คบไฟ, ๒๕๔๐), หน้า ๒๕๐.

“การกระจายอำนาจ” (Decentralization) มีอยู่ด้วยกัน ๒ รูปแบบ คือ

๑. การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น หรือการกระจายอำนาจตามอาณาเขต หมายถึง การมอบอำนาจไปให้ท้องถิ่นจัดทำกิจการหรือบริการสาธารณะภายในเขตท้องที่ แต่ละท้องถิ่นมีอิสระบางประการในการปกครองตนเองพอสมควร

๒. การกระจายอำนาจตามบริการ หรือการกระจายอำนาจทางเทคนิค หมายถึง การโอนกิจการบริการสาธารณะบางกิจการจากรัฐหรือ องค์การปกครองส่วนกลางไปให้หน่วยงานบางหน่วยงานรับผิดชอบจัดทำแยกต่างหากและอย่างเป็นอิสระ โดยปกติแล้วจะเป็นกิจการซึ่งการจัดทำต้องอาศัยความรู้ความชำนาญทางเทคโนโลยีแขนงใดแขนงหนึ่ง เป็นพิเศษ เช่น การสื่อสารวิทยุ การกระจายเสียง และโทรทัศน์ การผลิตกระแสไฟฟ้า^{๑๔}

จากความหมายตามที่ได้มีผู้กล่าวไว้แล้วนี้ สามารถสรุปได้ว่า การกระจายอำนาจ เป็นหลักการจรรยาบรรณการปกครองประเทศ โดยมีหลักสำคัญคือ การโอนอำนาจการปกครองส่วนกลางไปให้ประชาชนในท้องถิ่นมีอำนาจดำเนินการได้เองโดยอิสระ โดยมีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับแนวทางและวิธีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในทุกเรื่อง เพื่อความผาสุกของท้องถิ่น โดยมีตัวแทนของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ในชุมชนเป็นผู้ดำเนินการ เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้โดยอิสระและมีความเป็นเอกภาพ ภายใต้กรอบของกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ และระเบียบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดแย้งต่อกฎหมายแม่บท คือ กฎหมายรัฐธรรมนูญ

หลักการกระจายอำนาจ

กรมการปกครอง ได้ชี้ให้เห็นว่าหลักการกระจายอำนาจมีองค์ประกอบสำคัญ ๔ ประการ คือ

๑. มีความเป็นนิติบุคคล (Artificial) การกระจายอำนาจปกครองนั้นจะต้องมีองค์กรเป็นนิติบุคคลต่างหากจากองค์การของรัฐบาลกลาง การมีองค์กรกลางเป็นนิติบุคคลต่างหากนี้ก็เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ ของตน องค์กรเหล่านี้จะต้องมีงบประมาณ ทรัพย์สิน หนี้สินและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นของตนเอง

๒. มีอำนาจอิสระในการปฏิบัติงาน (Autonomy) ความอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ เป็นหลักการที่สำคัญประการหนึ่งของการกระจายอำนาจ เพราะหากองค์กรนั้นไม่มีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ จะต้องรอคำสั่งจากรัฐบาลกลางอยู่เสมอ องค์กรเช่นนี้ก็จะไม่มีลักษณะไม่ผิด ไปจากหน่วยงานการปกครองส่วนภูมิภาค ซึ่งมีฐานะเป็นตัวแทนของรัฐบาลกลางที่ประจำอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติภารกิจของตนเอง

^{๑๔}โกวิท พวงงาม, การปกครองท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๖), หน้า ๒๘-๒๙.

ตลอดจนมีอิสระในการกำหนดนโยบายหรือการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ แต่ก็มิใช่อันตรายที่จะเกิดขึ้นจากการปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีพอสมควรไม่มากเกินไป จนทำให้เกิดความกระทบกระเทือนต่อเอกภาพและอธิปไตยของประเทศ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง การปกครองส่วนท้องถิ่น มิใช่สถาบันการเมือง ที่มีอำนาจอธิปไตยเป็นของตนเอง หากแต่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดให้และให้มีองค์การ ที่จำเป็นสำหรับทำหน้าที่ทางด้านนิติบัญญัติ และบริหารกิจการ ในอันที่จะพัฒนาองค์กรนั้นให้ ขยับเคลื่อนไปได้โดยอิสระ แต่ต้องอยู่ภายใต้กรอบบัญญัติของกฎหมาย หรือ ไม่ขัดต่อกฎหมายหลัก และกฎหมายอื่น ๆ ที่มีศักดิ์สูงกว่า

๓. ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วม ในการเลือกผู้บริหารและผู้ที่ทำหน้าที่นิติบัญญัติการมีส่วนร่วม ในการปกครองตนเองในท้องถิ่นของประชาชนนั้น อาจจะทำให้หลายระดับแล้วแต่ความสามารถและความสนใจของประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญ เช่น ประชาชนบางคนอาจจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของท้องถิ่น เฉพาะการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งตัวแทนของตนเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งต่าง ๆ ขององค์กรปกครองท้องถิ่นเท่านั้น ถึงกับเข้ารับสมัครเลือกตั้งเป็นตัวแทนของประชาชน เพื่อมีโอกาสเข้าไปมีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอันเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองท้องถิ่นด้วยตนเองก็อาจจะทำได้

๔. มีงบประมาณเป็นของตนเอง องค์กรปกครองท้องถิ่นต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ด้วยตนเอง รวมไปถึงการมีอำนาจในการบริหารงบประมาณที่ได้มานั้นด้วยการทำให้ องค์กรปกครองท้องถิ่นมีอำนาจการจัดเก็บหรือบริหารรายได้ด้วยตนเองนั้น เป็นการมอบอำนาจการตัดสินใจให้องค์กรปกครอง ท้องถิ่นทั้งหมดตั้งแต่การวางแผนปฏิบัติงาน การจัดเก็บรายได้ การบริหาร และการบริการประชาชนในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ^{๑๔}

จากองค์ประกอบทั้ง ๔ ประการ ที่สำคัญ ๆ ดังกล่าวมานี้ แสดงให้เห็นถึงการกระจายอำนาจเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาล ที่ได้พยายามให้ชุมชนได้มีตัวแทนเข้ามามีอำนาจในการบริหารจัดการทรัพยากรของท้องถิ่น ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อคนในท้องถิ่นเองตลอดทั้งอำนาจในการตรวจสอบความโปร่งใสในการใช้อำนาจในการบริหารจัดการนี้ด้วย แต่ความเป็นจริงจากการที่พบเห็นได้ในปัจจุบันนี้ ความโปร่งใส หรือความเป็นอิสระจากการถูกแทรกแซงด้วยอำนาจต่าง ๆ จากนักการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับประเทศ หรือจากบุคคลผู้มีอำนาจที่ต้องการเข้ามามีบทบาทในการกำกับดูแลเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ ยังมีให้เห็นได้ และเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป หรือยอมรับ ในการแสวงหาผลประโยชน์ร่วมกันในทุกระดับ โดยตั้งใจและไม่ได้ตั้งใจ จนบางครั้งวัฒนธรรมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและไม่ชอบด้วยศีลธรรมเหล่านี้

^{๑๔} กรมการปกครอง, คู่มือการฝึกอบรมประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๔๐), หน้า ๒๕.

กลายเป็นเรื่องที่ได้รับรู้จนชาชินและยอมรับกันโดยปกติ โดยเฉพาะในท้องถิ่นที่มีความอุดมสมบูรณ์ ที่มีการจัดเก็บภาษีรายได้เป็นจำนวนมาก เพราะอาจเป็นแหล่งท่องเที่ยว หรือมีทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ ที่มีค่ามากอยู่ การกระจายอำนาจก็ไม่ใช่ไปตามทฤษฎีที่ได้กล่าวไว้ ส่วนใหญ่มีอยู่ภายใต้อำนาจของนักการเมือง นักธุรกิจ ที่ร่วมมือกันเพื่อพยายามรวบรวมอำนาจไว้ที่กลุ่ม หรือบุคคล เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ให้แก่พวกพ้องหรือให้แก่ตนเอง

๒.๔ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ มาจนถึงปัจจุบัน ได้มีการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินออกเป็น ๓ ส่วน คือ

๑. การบริหารราชการส่วนกลาง
๒. การบริหารราชการส่วนภูมิภาค
๓. การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

โดยมีการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนกลางใช้หลักรวมอำนาจ การบริหารราชการส่วนภูมิภาคใช้หลักการแบ่งอำนาจการปกครอง และการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นใช้หลักการกระจายอำนาจการปกครอง เพื่อสามารถตอบสนองต่อการบริการสาธารณะและการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึงรวดเร็ว ทันท่วงทีตามความต้องการการจัดระเบียบส่วนราชการท้องถิ่นในประเทศไทยภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามหลักการกระจายอำนาจคือ รัฐบาลมอบอำนาจการปกครองให้ประชาชนในท้องถิ่นท้องถิ่นจัดการปกครองและดำเนินการบางอย่างกันเอง ตามความต้องการของชุมชน การบริหารท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์กร มีผู้บริหารท้องถิ่น และมีสมาชิกท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งของประชาชน โดยมีความเป็นอิสระในการบริหารงาน ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาล เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนตื่นตัว มีความกระตือรือร้น ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง และการปกครองตนเอง อันจะก่อให้เกิดประโยชน์สุขโดยตรงกับท้องถิ่นนั้น ๆ อีกทั้งเป็นผู้ฝึกฝนพลเมืองในการปฏิบัติ ให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการปกครองท้องถิ่นอีกทางหนึ่งด้วย

๒.๔.๑ ความหมายของการปกครองท้องถิ่น การปกครองท้องถิ่นในรูปของการปกครองตนเอง เป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก ซึ่งเกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีในการกระจายอำนาจ ได้มีนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ประมวลเป็นหลักการปกครองท้องถิ่นมีสาระสำคัญ ดังนี้

๑) การปกครองชุมชนหนึ่ง ซึ่งชุมชนเหล่านั้นอาจมีความแตกต่างกันในด้านความเจริญ จำนวนของประชากรหรือขนาดของพื้นที่ เช่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นของไทยจัดเป็นกรุงเทพมหานคร เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล และมีองพัทธา ตามเหตุผลดังกล่าว

๒) หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม กล่าวคือ อำนาจของหน่วยการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง หากมีอำนาจมากเกินไปไม่มีขอบเขต หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นก็จะกลายเป็นรัฐอธิปไตยเอง เป็นผลเสียดังความมั่นคงของรัฐบาล อำนาจของท้องถิ่นนี้มีขอบเขตที่แตกต่างกันออกไป ตามความเจริญและความสามารถของประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญ รวมทั้งนโยบายของรัฐในการพิจารณาการกระจายอำนาจให้หน่วยงานท้องถิ่นระดับใดจึงจะเหมาะสม

๓) หน่วยงานการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีสิทธิตามกฎหมาย ที่จะปกครองตนเอง สิทธิตามกฎหมายแบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือ

(๑) หน่วยการปกครองท้องถิ่นมีสิทธิที่จะตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ขององค์การปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น เทศบัญญัติ ข้อบัญญัติ เป็นต้น

(๒) สิทธิที่เป็นหลักในการดำเนินดำเนินการบริหารท้องถิ่น คือ อำนาจในการกำหนดงบประมาณ เพื่อบริหารกิจการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ

๔) มีองค์กรที่จำเป็นในการบริหารและการปกครองตนเอง องค์กรที่จำเป็นของท้องถิ่นจัดแบ่งเป็นสองฝ่าย คือ องค์กรฝ่ายบริหาร และองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น การปกครองท้องถิ่นจัดแบ่งเป็นสองฝ่าย คือ องค์กรฝ่ายบริหาร และองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น การปกครองท้องถิ่นแบบเทศบาลจะมีคณะเทศมนตรีเป็นฝ่ายบริหาร และสภาเทศบาลเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ หรือในแบบมหานคร จะมีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นฝ่ายบริหาร สภากรุงเทพมหานครเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ เป็นต้น

๕) ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น จากแนวความคิดที่ว่า ประชาชนในท้องถิ่นเท่านั้นที่จะรู้ปัญหาและวิธีการแก้ไขของตนเองอย่างแท้จริง หน่วยการปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีคนในท้องถิ่นมาบริหารงานเพื่อให้สมเจตนารมณ์และความต้องการของชุมชน และอยู่ภายใต้การควบคุมของประชาชนในท้องถิ่น นอกจากนั้นยังเป็นการฝึกให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้าใจในระบบและกลไกของประชาธิปไตยอย่างแท้จริงอีกด้วย^{๖๖}

เมื่อกล่าวโดยสรุปแล้ว การปกครองส่วนท้องถิ่น คือ รูปแบบของการปกครองในระดับท้องถิ่น โดยเน้นการกระจายอำนาจให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองได้มากที่สุด โดยอยู่ในกรอบหรือเงื่อนไขที่สามารถกระทำได้ โดยไม่ขัดต่อกฎหมายหลัก หรือตามกฎหมายการปกครองตามที่ได้ให้ขอบเขตอำนาจไว้

^{๖๖}โกวิท พวงงาม, การปกครองท้องถิ่นไทย, อ้างแล้ว, หน้า ๓๔.

๒.๔.๒ วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่นนั้น สามารถจำแนกได้ ดังนี้

๑) ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนว่า ในการบริหารประเทศจะต้องอาศัยเงินงบประมาณเป็นหลัก หากเงินงบประมาณจำกัดภารกิจที่จะต้องบริการให้กับชุมชน ต่าง ๆ อาจไม่เพียงพอ ดังนั้น หากจัดให้มีการปกครองท้องถิ่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ ก็สามารถมีรายได้ มีงบประมาณของตนเพียงพอที่จะดำเนินการสร้างความเจริญให้กับท้องถิ่นได้ จึงเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลได้เป็นอย่างมาก การแบ่งเบานี้เป็น การแบ่งเบาทั้งในด้านการเงิน ด้วบุคคล ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ

๒) เพื่อสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง เนื่องจากประเทศมีขนาดกว้างใหญ่ ความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีความแตกต่างกัน การรอรับบริการจากรัฐบาลแต่อย่างเดียวยังไม่ตรงความต้องการที่แท้จริงและล่าช้า หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารเท่านั้น จึงจะสามารถตอบสนองความต้องการนั้นได้

๓) เพื่อความประหยัด โดยที่ท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนก็ต่างกันออกไปด้วย การจัดตั้งหน่วยการปกครองขึ้นจึงจำเป็น

โดยให้อำนาจหน่วยการปกครองท้องถิ่นจัดเก็บภาษีอากร ซึ่งเป็นวิธีการหารายได้ให้แก่ท้องถิ่น เพื่อนำไปใช้ในการบริหารกิจการท้องถิ่นทำให้ประหยัดเงินงบประมาณของรัฐบาลที่จะต้องจ่ายให้กับท้องถิ่นทั่วประเทศเป็นอันมาก และแม้จะมีการจัดสรรเงินงบประมาณจากรัฐบาลไปให้บ้าง แต่ก็มีเงื่อนไขที่กำหนดไว้อย่างรอบคอบ

๔) เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน จากการที่การปกครองท้องถิ่นเปิด โอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ไม่ว่าจะ โดยการรับสมัครเลือกตั้งเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเลือกเข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนิติบัญญัติของหน่วยการปกครองท้องถิ่นก็ตาม การปฏิบัติหน้าที่ที่แตกต่างกันนี้ มีส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้กระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติได้เป็นอย่างดี^{๑๑}

๒.๔.๓ องค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่น

เพื่อให้เห็นภาพของการปกครองท้องถิ่น หรือหน่วยการปกครองท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น จึงแสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบที่สำคัญ ๆ ของการปกครองท้องถิ่น ดังนี้

๑. หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะได้รับการแต่งตั้งขึ้นโดยผลของกฎหมาย และหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ จะมีสภาพเป็นนิติบุคคล

^{๑๑}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๕.

๒. หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นจะต้องไม่อยู่ในการบังคับบัญชาของหน่วยงานทางราชการ เพราะจะต้องเป็นหน่วยที่มีอำนาจปกครองตนเอง

๓. หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นนั้น ต้องเป็นองค์กรที่มาจาก การเลือกตั้ง (โดยประชาชนในท้องถิ่น) เพื่อแสดงถึงการเข้าร่วมการเมืองการปกครองของประชาชน

๔. หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น จะต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ โดยการอนุญาตจากรัฐบาล เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้นำมาทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า

๕. หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น การมีอำนาจในการกำหนดนโยบายและมีการควบคุมให้มีการปฏิบัติ ให้เป็นไปตามนโยบายของคน ตามครรลองของการปกครองที่ประชาชนที่มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองอย่างแท้จริง

๖. หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ ควรมีอำนาจในการออกกฎข้อบังคับเพื่อกำกับให้มีการปฏิบัติไปตามนโยบายหรือความต้องการแห่งท้องถิ่นได้ โดยไม่ขัดต่อกฎหมายหรือข้อบังคับอื่นใดของรัฐ

๗. หน่วยการปกครองท้องถิ่นเมื่อได้รับการจัดตั้งขึ้นแล้ว ยังคงอยู่ในความรับผิดชอบและอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐ เพื่อประโยชน์ และความมั่นคงแห่งรัฐ และประชาชนในสวนรวม ^{๑๔}

๒.๕.๔ ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

โดยสรุปแล้วการปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนาระชาธิปไตย ดังนี้

๑. องค์การปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษแก่ประชาชนในเรื่องการปกครองระบบประชาธิปไตย

๒. การสร้างประชาธิปไตยที่มั่นคง โดยเริ่มต้นจากความเข้าใจของประชาชนในท้องถิ่นก่อน

๓. ทำให้ประชาชนมีความรอบรู้ในทางการเมืองการและการปกครอง

๔. การปกครองท้องถิ่น ทำให้เกิดการเข้าสู่วิถีการเมืองของประชาชนด้วยเหตุที่การเมืองท้องถิ่นมีผลกระทบต่อประชาชนโดยตรงและใกล้ชิด

๕. การปกครองท้องถิ่นเป็นเวทีสร้างนัการเมืองระดับชาติ

และเมื่อพิจารณาถึงการจัดตั้งองค์กรบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ จะเห็นได้ว่าเป็นไปตามแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นเช่นเดียวกัน ^{๑๕}

^{๑๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๕.

^{๑๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๗.

๒.๔.๕ การปกครองท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

การปกครองท้องถิ่นนับว่าเป็นระบอบการเมืองในตัวของมันเอง กล่าวคือ กลุ่มการเมือง เช่น พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ พยายามหาโอกาสที่จะต่อสู้แข่งขันชิงอำนาจในการปกครอง บริหารแจกแจงสิ่งที่มีคุณค่าในท้องถิ่น ไม่ว่าในด้านผลประโยชน์ การบริหาร หรือตำแหน่งก็ตาม การช่วงชิงอำนาจดังกล่าว ย่อมจะต้องผ่านกระบวนการเลือกตั้ง มีการกำหนดนโยบาย มีการหาเสียง และมีการแสดงความคิดเห็น มีการแสดงออกซึ่งความต้องการ หรือการเรียกร้องอยู่ตลอดเวลา เช่น การอภิปรายวิพากษ์วิจารณ์การกระทำ การเดินประท้วงคัดค้านและอยู่ในสิ่งแวดล้อมทางการเมือง อันได้แก่ ระบบการปกครองท้องถิ่นข้างเคียง ระบบเศรษฐกิจ ระบบสังคม หน่วยการปกครอง ส่วนภูมิภาค เป็นต้น ดังนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะระบบของการบริหาร การจัดการท้องถิ่น ประกอบไปด้วยบุคคลหลาย ๆ ฝ่าย ซึ่งลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองในท้องถิ่น สามารถแยกได้เป็น ๕ ประเด็น คือ การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง, การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของ พรรคการเมือง, การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น, การมีส่วนร่วม โดยการจัดตั้งกลุ่มผลประโยชน์ และมีส่วนร่วมโดยการแสดงออกของประชาชน

การมีส่วนร่วมในแบบอื่น ๆ ก็อาจได้แก่ การรวมเป็นพลังมวลชน การติดต่อผู้มีอำนาจหน้าที่อื่น ๆ การยื่นหนังสือร้องทุกข์ ซึ่งเป็นการเข้าร่วมอย่างไม่เป็นทางการ การให้ความรู้ข่าวสารในทาง การเมือง เช่น การเตือนให้ไปเพิ่มชื่อผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งตกหล่น การสนับสนุนการเข้าร่วมทางการเมือง ที่ชอบธรรม ดังที่กล่าวมานี้ ก็นับว่าการเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมเช่นเดียวกัน^{๒๐}

๒.๔.๖ การปกครองท้องถิ่นรูปแบบ อบต.

นับตั้งแต่ที่การพัฒนาของเศรษฐกิจประเทศไทยเริ่มต้นอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมภายใต้แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑-๒ คือ ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๐๘ เป็นต้นมา โดยแผนในระยะต้น ในฉบับที่ ๑-๒ มีวัตถุประสงค์หลักให้มีความเจริญเติบโต และมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ แนวทาง การพัฒนาจึงเน้นหนักไปในทางด้านการลงทุนเพื่อเสริมสร้างและบูรณาการบริการขั้นพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และสังคมอื่นๆ เพื่อให้เป็นแรงผลักดัน ต่อมาได้มีการคิดริเริ่มที่จะมีการกระจายอำนาจในการบริหาร ไปสู่ท้องถิ่น ให้มากที่สุด เพื่อลดอำนาจและบทบาทต่าง ๆ ที่รวมไว้อยู่ในส่วนกลางที่เดียวเช่นในอดีต^{๒๑}

^{๒๐} ชูวงษ์ ฉายะบุตร, การปกครองท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๑๘), หน้า ๑๘.

^{๒๑} สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, คู่มือการทำบัญชีและรายงาน สำหรับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง, (กรุงเทพมหานคร : สยามการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๔-๖.

ประเทศไทยมีการปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย ได้จัดระเบียบการปกครองและการบริหารราชการแผ่นดิน “พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดินพุทธศักราช ๒๕๔๓” ซึ่งได้กำหนดรูปแบบการบริหารราชการแผ่นดินออกเป็นสามรูปแบบ คือ การบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ที่จะมุ่งเน้นการกระจายอำนาจให้แก่ประชาชนได้มากที่สุด

เดิมที่เทศบาลตำบลได้จัดตั้งขึ้นตามคำสั่งของกระทรวงมหาดไทย ที่ ๒๒๒/๒๕๕ ลงวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๕๕ เรื่องระเบียบบริหารราชการส่วนตำบลและหมู่บ้าน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเปิดโอกาสให้ราษฎรได้เข้ามาร่วมกันบริหารงานของตำบลและหมู่บ้านทุกอย่างเท่าที่เป็นประโยชน์แก่ท้องถิ่น และราษฎรเป็นส่วนร่วมอันจะเป็นทางนำราษฎรไปสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตย ด้วยวิธีจัดให้มีสภาตำบลและคณะกรรมการตำบลขึ้น

วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๐๕ กระทรวงมหาดไทยได้ออกคำสั่ง ๒๗๕/๒๕๐๕ เรื่อง ระเบียบบริหารราชการส่วนตำบลและหมู่บ้าน (ฉบับที่ ๒) ขึ้นโดยรวมคณะกรรมการตำบลและสภาตำบลเข้าเป็นองค์กรเดียวกันกับแบบการปกครองของสุขาภิบาล ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับสภาพการณ์ยิ่งขึ้น และให้สอดคล้องกับ โครงการพัฒนาเมืองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ลงมติรับหลักการ เป็นที่น่าสังเกตว่าคำสั่งของกระทรวงมหาดไทยทั้ง ๒ ฉบับดังกล่าวนี้เป็นเพียงระเบียบปฏิบัติในท้องถิ่นที่บางแห่ง มิเป็นการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินหรือประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๒๑๘ ได้ระบุไว้

วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๑๕ ได้มีประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๒๖ แก้ไขปรับปรุงระเบียบบริหารของตำบล และให้ปรับปรุงตำบลให้เป็นสภาตำบลตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้ ภายใน ๑ ปี เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในขณะนั้น และเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงาน อย่างไรก็ตามฐานะของสภาตำบลยังไม่ได้เป็นนิติบุคคล แต่ถือเป็นหน่วยงานหนึ่งขององค์การบริหารส่วนตำบล หรือหน่วยงานย่อยขององค์การบริหารส่วนจังหวัดตามนัยหนังสือกระทรวงมหาดไทย ค่วนมากที่ มท.๐๓๐๕/ว ๔๓๘ ลงวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๐๕ และค่วนมากที่ มท.๐๓๐๕/ว ๕๕ ลงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๑๐

การที่สภาตำบลไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ทำให้การบริหารงานไม่สามารถดำเนินไปได้โดยมีประสิทธิภาพ ขาดความคล่องตัวในการบริหาร รัฐบาลจึงปรับปรุงฐานะของสภาตำบลเสียใหม่ให้เป็นนิติบุคคลเพื่อให้สามารถรองรับการกระจายอำนาจไปสู่ประชาชนให้มากยิ่งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคลเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น ตามมาตรา ๔๑ ประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบลและคณะกรรมการบริหารส่วนตำบล ตามมาตรา ๔๔ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ ได้ประกาศลงใน ราชกิจจานุเบกษาฉบับที่กฤษฎีกา เล่มที่ ๑๑๑ ตอนที่ ๕๓ ก. ลงวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๓๗ เกณฑ์ที่กำหนดให้สภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล

พ.ศ. ๒๕๓๖ มาตรา ๔๐ สภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกัน ๓ ปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ ๑๕๐,๐๐๐ บาท หรือตามเกณฑ์รายได้เฉลี่ยในวรรคสองอาจจัดตั้งเป็น องค์การบริหาร ส่วนตำบล โดยทำเป็นประกาศของกระทรวงมหาดไทยและในประกาศในราชกิจจานุเบกษาในประกาศนั้น ให้ระบุชื่อและเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ด้วย การเปลี่ยนแปลงเกณฑ์รายได้เฉลี่ยของสภาตำบล ตามวรรคหนึ่ง ให้ทำเป็นประกาศของกระทรวงมหาดไทย และให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล มาตรา ๔๐ และมาตรา ๕๕ ให้พ้น จากสภาพแห่งสภาตำบลนับแต่วันที่ที่กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศจัดตั้งขึ้น เป็นองค์การบริหาร ส่วนตำบลประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป และให้โอนบรรดางบประมาณ ทรัพย์สิน สิทธิ สิทธิเรียกร้องหนี้ และเข้าหน้าที่ของสภาตำบล ไปเป็นขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามมาตรา ๔๑ และมาตรา ๕๕ วรรคสี่ กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศจัดตั้งสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ตามมาตรา ๔๐ และมาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๖ ไปแล้วเมื่อสิ้นปี ๑๕๔๒ จำนวน ๖,๗๔๗ แห่ง^{๒๒}

๒.๔.๗ การกระจายอำนาจสู่องค์การบริหารส่วนตำบล

กรมการปกครอง ได้กระจายอำนาจสู่องค์การบริหารส่วนตำบลดังนี้

๑. องค์การบริหารส่วนตำบล มีฐานะเป็นหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งอำนาจในการทำ นิติกรรมและสัญญาทางกฎหมายได้เอง โดยไม่ต้องผ่านทางราชการเหมือนอดีตให้องค์การบริหารส่วนตำบล มีความคล่องตัวในการดำเนินงานบริหารตำบล ให้มีความเจริญก้าวหน้าและตรงต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในตำบล ได้

๒. คณะกรรมการและผู้บริหารมาจากการเลือกตั้งจากประชาชนเกือบทั้งหมด กล่าวคือกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมาจากการเลือกตั้งของราษฎรหมู่บ้านละ ๒ คน ซึ่ง สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๕๘ ซึ่งกำหนดให้สมาชิกสภาท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งเป็นหลัก และมีจำนวนมากกว่าผู้ที่มาจากการแต่งตั้ง นอกจากนี้คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ก็มีที่มาจากสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกกันมาอีกด้วย

๓. อำนาจอิสระของผู้บริหาร มีขอบเขตหน้าที่ และมีกิจกรรมมากขึ้นจากเดิมที่กำหนดไว้ใน ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๒๖ และยังมีอำนาจในพื้นที่ตำบลเพิ่มขึ้น โดยที่หากหน่วยราชการที่ ดำเนินการใด ๆ ที่เป็นประ โยชน์ในตำบลจะต้องแจ้งองค์การบริหารส่วนตำบลให้ทราบเสียก่อน

๔. อำนาจทางการคลัง องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถจัดเก็บภาษีได้เหมือนกับหน่วยการ ปกครองท้องถิ่นรูปแบบอื่น เช่น เทศบาลและสุขาภิบาล ฯลฯ อาทิเช่น รายได้จากภาษีบำรุงท้องที่ ภาษี โรงเรือน

^{๒๒} กรมการปกครอง, ข้อมูลสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ประจำปี ๒๕๔๕, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๔๕), หน้า ๓๑.

และที่ดิน ภาษีป้าย อากรฆ่าสัตว์และผลประโยชน์อันเกิดจากการฆ่าสัตว์ และยังได้รับการจัดสรรภาษี โดยตรงจากหน่วยราชการที่เก็บภาษีในเขตตำบลนั้นจากภาษีประเภทต่าง ๆ เช่น ค่าธรรมเนียมรถยนต์ และล้อเลื่อน ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ ภาษีสุรา ภาษีสรรพสามิต ฯลฯ ซึ่งหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดเก็บ ได้จัดเก็บแล้วก็จัดสรรภาษีเหล่านี้ให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักเกณฑ์และวิธีทางกฎหมาย ตามลำดับและท้องที่การบริหารส่วนตำบลมีรายได้นอกเหนือมากไปกว่าท้องถิ่นอีกด้วย เช่น จากอาคารร้างนภางเอน ค่าธรรมเนียมน้ำบาดาล ประทานบัตรประมง ค่าภาคหลวงแร่ ค่าภาคหลวงปิโตรเลียม ค่าธรรมเนียมจากการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมในที่ดิน ฯลฯ^{๒๐๐}

๒.๔.๘ โครงสร้างอำนาจและหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

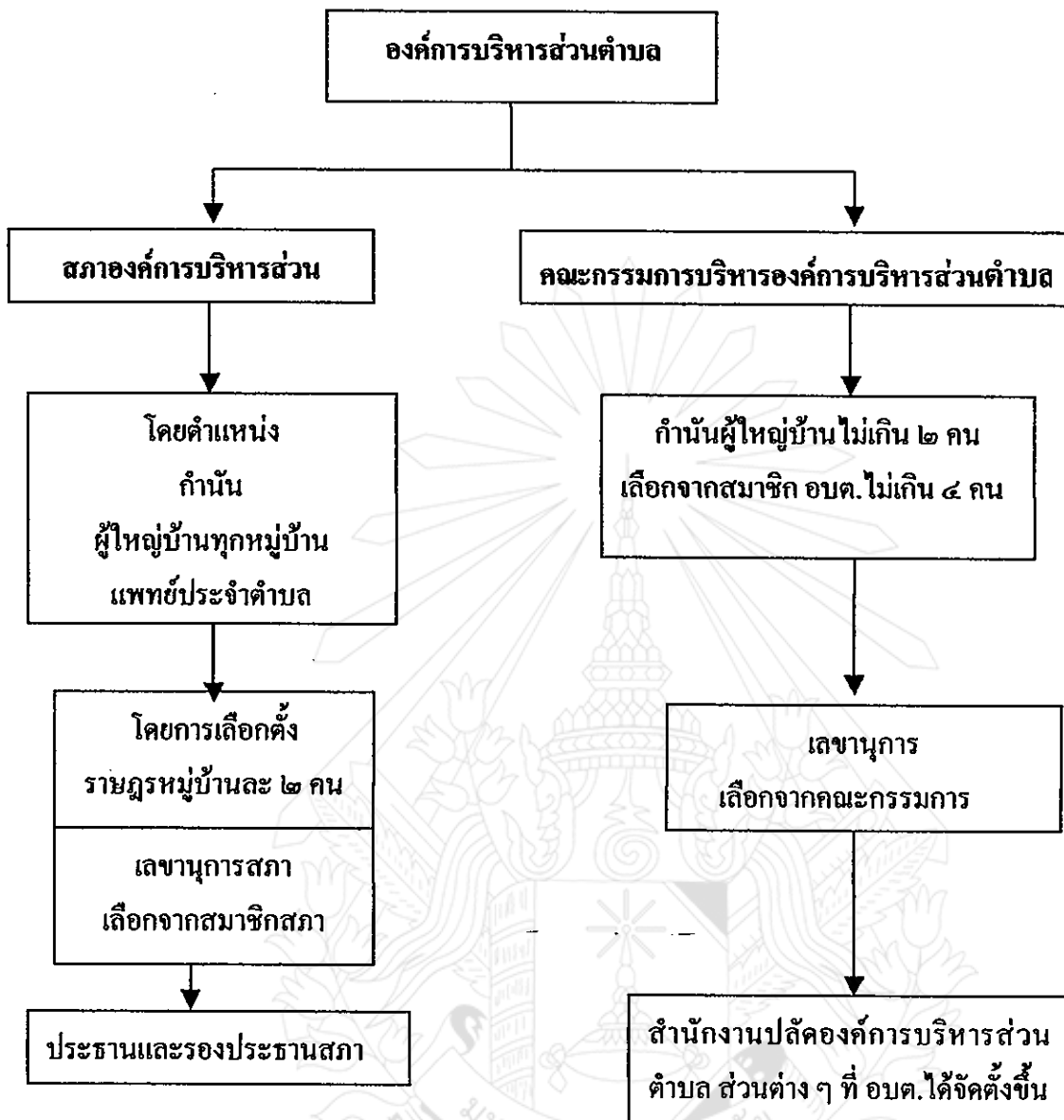
การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยการบริหารส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง มีฐานะเป็นนิติบุคคล จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มีโครงสร้างบริหารงานและอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. โครงสร้างการบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ (ปัจจุบันถูกแก้ไขให้ยกเลิกไปแล้ว) ประกอบด้วย ๒ ส่วนคือ

๑) สภากองการบริหารส่วนตำบล มีประธานสภา และรองประธานสภา ๑ คน เลือกจากสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีวาระดำรงตำแหน่งคราวละ ๒ ปี และเลือกจากสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหนึ่งเป็นเลขานุการ (วาระดำรงตำแหน่ง ๔ ปี) สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งดำรงตำแหน่งข้างต้น ทั้ง ๓ ตำแหน่ง จะดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการบริหารในคราวเดียวกันอีกไม่ได้

๒) คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล นายอำเภอแต่งตั้งจาก กำนันผู้ใหญ่บ้าน ไม่เกิน ๒ คน และสมาชิกสภาได้รับเลือกตั้งไม่เกิน ๔ คน ผู้ใหญ่บ้านและสมาชิกดังกล่าวข้างต้น แต่งตั้งตามมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้คณะกรรมการบริหารเลือกสมาชิกคนหนึ่งเป็นประธาน และเลือกอีกคนหนึ่งเป็นเลขานุการคณะกรรมการบริหาร ดำรงตำแหน่งคราวละ ๔ ปี (บทเฉพาะการ กำหนด ๔ ปีแรก ให้กำนันเป็น โดยตำแหน่ง)

^{๒๐๐} กรมการปกครอง, คู่มือการปฏิบัติงานพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๓๘), หน้า ๒๕.

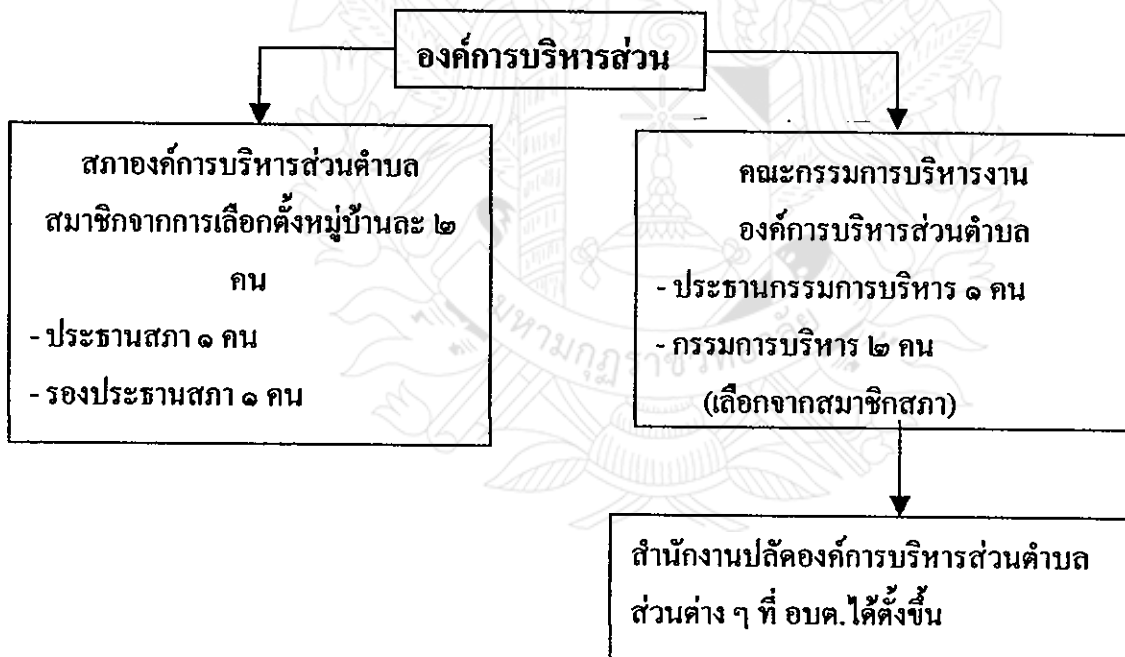

ภาพประกอบ ๑ โครงสร้างการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบล
และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ (เดิม)

๒. โครงสร้างการบริหารงานส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๒ ประกอบด้วย ๒ ส่วนคือ (กรมการปกครอง ๒๕๔๒) เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น ทำให้โครงสร้างของสภา อบต. และคณะกรรมการบริหาร อบต. เปลี่ยนแปลงไปดังนี้

๑) สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหมู่บ้านละ ๒ คน ซึ่งเลือกตั้งขึ้น โดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล (ถ้ามีหนึ่งหมู่บ้านให้สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ๖ คน ถ้ามี ๒ หมู่บ้านให้มีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหมู่บ้านละ ๓ คน) มีประธานสภา ๑ คน และรองประธานสภา ๑ คน เลือกจากสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ให้นายอำเภอแต่งตั้งประธานและรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ตามมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีวาระดำรงตำแหน่งคราวละ ๒ ปี และให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบล เลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเลขานุการ ๑ คน โดยที่สมาชิกสภาที่ได้รับเลือกเป็นเลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จะดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการบริหารในคราวเดียวกันอีกไม่ได้

๒) คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย ประธานกรรมการบริหาร ๑ คน กรรมการการบริหาร จำนวน ๒ คน ซึ่งมีสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเลขานุการคณะกรรมการบริหาร

ภาพประกอบ ๒ โครงสร้างการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๒

๓. โครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้เปลี่ยนแปลงตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๔๖ (กรมการปกครอง ๒๕๔๖ : ๓-๖) ดังนี้

๑) องค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบลและคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

๒) คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วยนายกองค์การบริหารส่วนตำบล คนหนึ่ง และรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน ๒ คน ซึ่งสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกจากสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

๓) เปลี่ยนชื่อ

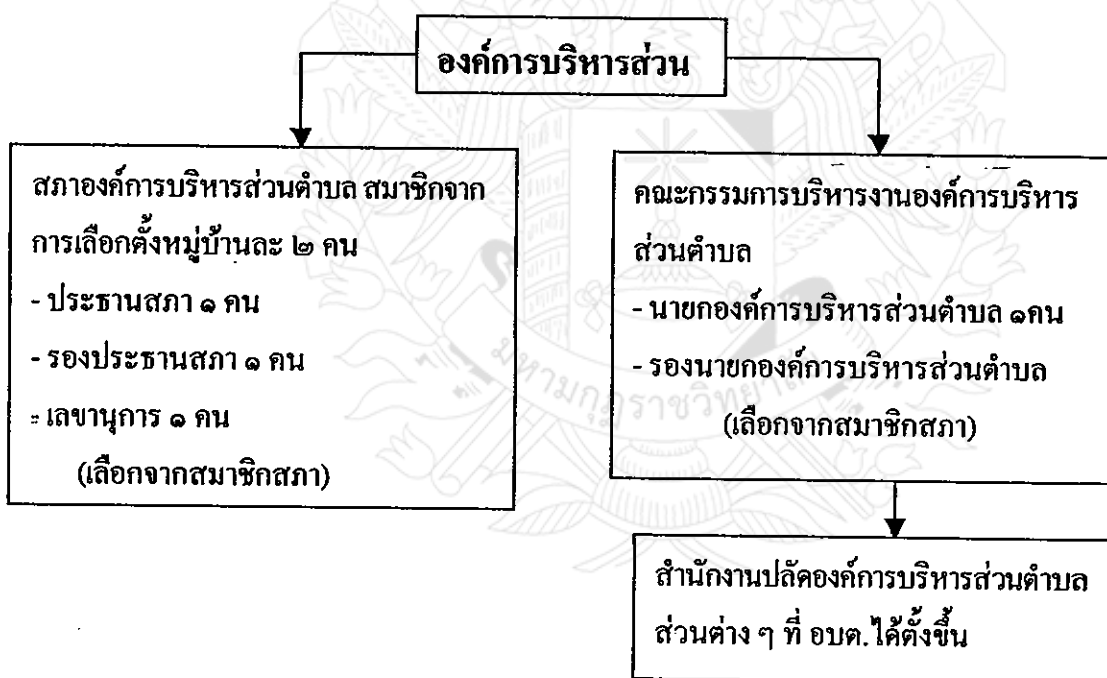
(๑) คณะกรรมการบริหาร เป็นคณะผู้บริหาร

(๒) ประธานกรรมการบริหาร เป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

(๓) กรรมการบริหาร เป็นรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

(๔) ชื่อบังคับตำบล เป็นชื่อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบล

(๕) ชื่อบังคับงบประมาณรายจ่าย เป็นชื่อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย

ภาพประกอบ ๓ โครงสร้างการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๔๖

๔. อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๔๖ แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่๓) พ.ศ. ๒๕๔๒ ดังนี้

๑) ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบลเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการ

๒) พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบังคับตำบล ร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

๓) ควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารให้เป็นไปตามนโยบาย แผน

๔) พัฒนาดำบลและกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับทางราชการ

๕. อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๑๕๔๒ ดังนี้

๑) บริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามมติข้อบังคับและแผนพัฒนาตำบลและรับผิดชอบการบริหารส่วนตำบลต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

๒) จัดทำแผนพัฒนาตำบล และจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อเสนอให้คณะสภาองค์การบริหารส่วนตำบล พิจารณาให้ความเห็นชอบ

๓) รายงานผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายเงิน ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลทราบอย่างน้อยปีละ ๒ ครั้ง

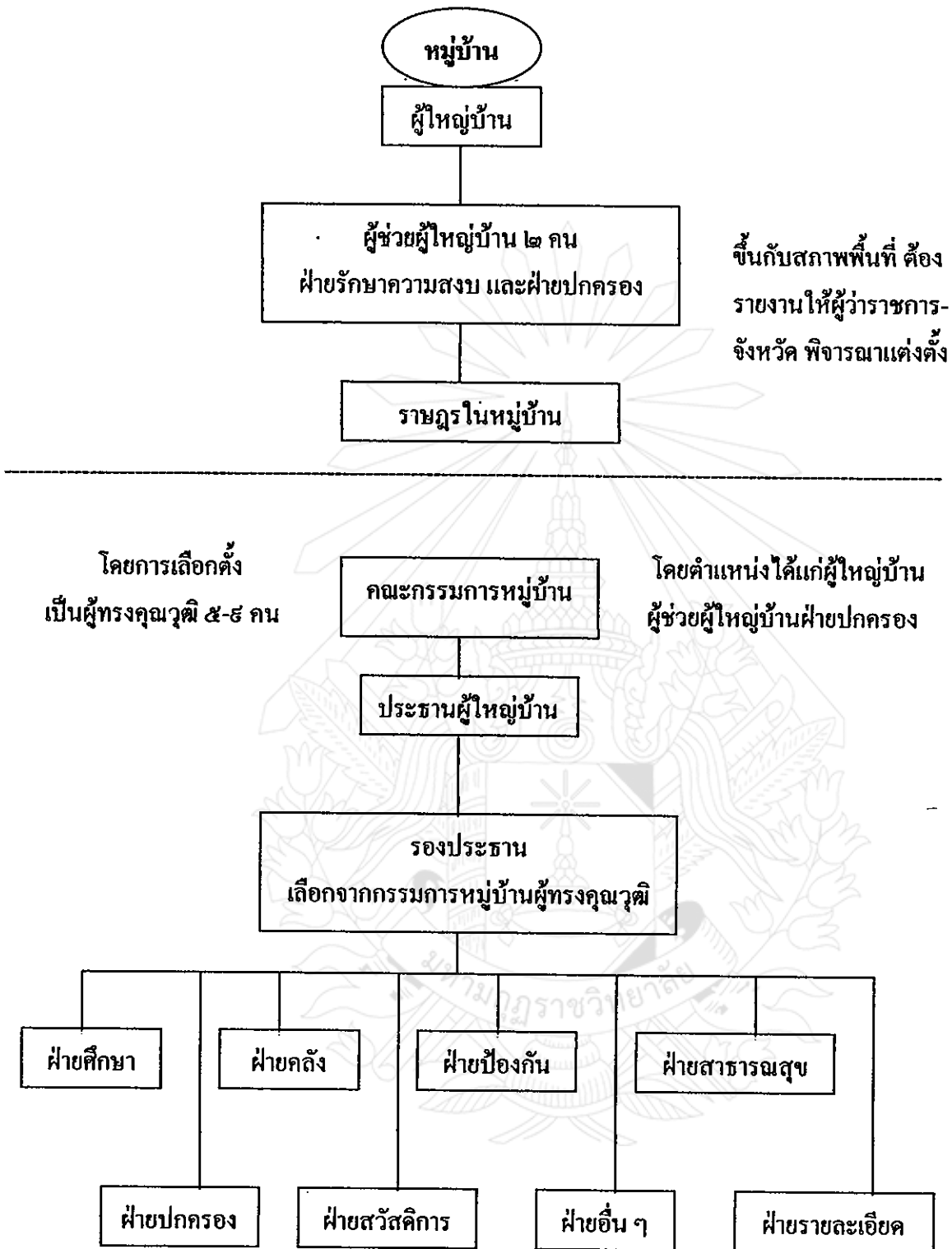
๔) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ทางราชการมอบหมาย

๖. อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๔๖

๑. อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ^{๒๔}

นอกเหนือจากพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ ที่กล่าวถึงการกระจายอำนาจที่ชัดเจนแล้ว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ท้องถิ่น รัฐธรรมนูญยังกำหนดให้มีกฎหมาย กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ซึ่งมีสาระสำคัญในการกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระหว่างการปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเองเป็นสำคัญ

^{๒๔}กรมการปกครอง, คู่มือแนวทางการปฏิบัติการจัดการศึกษาท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๔๕), หน้า ๖๗.

ภาพประกอบ ๔ โครงสร้างการบริหารงานภายในหมู่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะ
การปกครองท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๕๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๖๕

๒.๕ สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

ตามประวัติอำเภอธวัชบุรี คือ เมืองเชียงดี ขึ้นกับสาเกตนคร ต่อมาหลักฐานว่า เมื่อ พ. ศ. ๒๔๑๗ ท้าวสุวอถูกชายพระขัติยะวงษาเจ้าเมืองร้อยเอ็ด ใ้ค้อพยพครอบคร้วและผู้คนเพื่อหาพื้นที่ตั้งเมืองใหม่ เมื่อมาถึงบ้านท่าเสาธง เห็นชัยภูมิทำเลที่เหมาะสม จึงได้จัดการวางแผนผังเมืองขึ้น ท่านได้นำเอาแบบประเพณี ระเบียบการปกครองเมืองมาใช้มีตำแหน่งเจ้าเมือง อุปฮาด ราชวงศ์ ราชบุตร เมืองแสนเพี้ย เมืองขวา เมืองซ้าย นายเส้น นายแขวง ตาแสง ขุนกวน และได้สร้างวัดกลางหรือวัดท่าขึ้น พร้อมทั้งได้ทำแผนที่เขตเมืองไว้ คือ พื้นที่สามเหลี่ยมทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของวัดกลางใช้เป็นที่ว่าการเมือง ทิศตะวันออกของที่ว่าการเมืองใช้เป็นที่ว่าการเมือง ทิศตะวันตกของที่ว่าการเมืองใช้เป็นเรือนจำ ต่อจากเรือนจำไปทางทิศตะวันตกใช้เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ คือ เป็นเจ้าพ่อหลักเมือง

ท้าวสุวอ ได้แบบแปลนแผนผังนำไปเสนอต่อพระขัติยะวงษาเจ้าเมืองร้อยเอ็ด ขอยกฐานะบ้านท่าเสาธงขึ้นเป็นเจ้าเมือง และขอตั้งชื่อว่า เมืองธวัชบุรี พร้อมทั้งกำหนดอาณาเขตไว้ดังนี้ คือ

ทิศเหนือและทิศตะวันออกจรดแม่น้ำชี

ทิศใต้จรดห้วยไล่ไก่ (ห้วยคางเคียว)

ทิศตะวันตกจรดทุ่งสำแห (ทุ่งบ้านคัคเค้า)

พระขัติยะวงษา (คือ ธนสีลังกูร) เจ้าเมืองร้อยเอ็ดมิไบบอกกลงไปกราบทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ ขอตั้งเมืองพร้อมกับขอท้าวโพธิราช (สีล) น้องชายพระขัติยะวงษา พี่ชายท้าวสุวอเป็นเจ้าเมืองธวัชบุรีด้วย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งเมืองธวัชบุรี พร้อมทั้งกับตั้ง ท้าวโพธิราช (สีลา) เป็นธำรงไชยธวัชเจ้าเมืองธวัชบุรี และขึ้นตรงกับมณฑลอีสาน (อุบล)

ในปี พ. ศ. ๒๔๒๔ พระธำรงไชยธวัช (ท้าวโพธิราช) ถึงแก่กรรม พระขัติยะวงษา (คือ) เจ้าเมืองร้อยเอ็ด ขอตั้งท้าวสุวอ เป็นพระธำรงไชยธวัชเจ้าเมืองธวัชบุรีสืบต่อมา จนถึง พ. ศ. ๒๔๓๐ จึงได้ขอลาออกจากราชการเนื่องจากชราภาพ ต่อจากนั้นอำเภอธวัชบุรี จึงว่างจากการมีเจ้าเมือง มีเพียงแต่รักษาการแทนเรียงตามลำดับ ได้แก่ เพี้ยเมืองขวา อุตฮาด (ท้าวเมฆ) หลวงพิพาก (ท้าวสอน) และหลวงเพชรภักดี จนถึงเดือนสิงหาคม พ. ศ. ๒๔๕๑ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงวางรูปแบบการปกครองใหม่ มีการจัดตั้งจังหวัด อำเภอขึ้น ลดฐานะเมืองสุวรรณภูมิ เมืองกาฬสินธุ์ เมืองมหาสารคามลงเป็นอำเภอขึ้นอยู่กับจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งขณะนั้นจังหวัดร้อยเอ็ดมี ๒๐ อำเภอ หลวงเพชรภักดีเป็นนายอำเภอคนแรก แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๒ ตำบล คือ ตำบลดินแดง (ตั้งชื่อตามสี่ดินแดงตามริมฝั่งแม่น้ำชี) และตำบลมะบ้า (ตั้งชื่อตามลำห้วยมะบ้า)

ในปี พ.ศ. ๒๔๕๕ สมัยรัชกาลที่ ๖ ได้ยกฐานะเมืองร้อยเอ็ดเป็นมณฑลร้อยเอ็ด มีสมุหเทศาภิบาลปกครอง และยกอำเภอกาฬสินธุ์ และอำเภอมหาสารคามขึ้นเป็นจังหวัด อำเภอธวัชบุรีจึงขึ้นตรงกับมณฑลร้อยเอ็ดโดยตรง

ตามประวัติเมืองร้อยเอ็ด อำเภอร้อยเอ็ด เดิมชื่ออำเภอปัจจิมร้อยเอ็ด (ตั้งอยู่บริเวณ โรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัยในปัจจุบัน) และอำเภออุทัยร้อยเอ็ด (ตั้งอยู่บริเวณ โรงเรียนอนุบาลร้อยเอ็ดในปัจจุบัน) โดยอำเภออุทัยร้อยเอ็ดปกครองดูแลและเวททิศตะวันออกจนถึงอำเภอรวิชัยบุรี และเมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๔๕๕ หม่อมเจ้าธรรมาธิราชเป็นสมุเทศาภิบาล ได้เปลี่ยนชื่ออำเภอใหม่ดังนี้ อำเภอปัจจิมร้อยเอ็ดเป็นอำเภอแขวงบาดาล และอำเภอสระบุรีเป็นอำเภออาจสามารถ

ในปี พ.ศ. ๒๔๖๒ ขณะที่นายเทียน กำเนิดเพชร เป็นนายอำเภอคนแรก ได้รับการแต่งตั้งเป็นขุนนิคมคุณารักษ์ ได้ขอย้ายอำเภอคนแดงไปตั้งที่บ้านแวง ให้ชื่ออำเภอใหม่ว่า อำเภอแวง (ปัจจุบันคืออำเภอโพนทอง) ให้ชาวคนแดงไปขึ้นกับอำเภอแขวงบาดาลในฐานะตำบลคนแดงตั้งแต่นั้นมา

ในปี พ.ศ. ๒๔๖๕ ขุนเอกศักดิ์สุนทร นายอำเภอขณะนั้น ได้ย้ายที่ตั้งอำเภอแขวงบาดาลจากที่เดิมไปอยู่ที่บ้านโป่งลิง ซึ่งปัจจุบัน คือ บ้านนิเวศน์ และในปี พ.ศ. ๒๔๘๓ ทางราชการได้ประกาศให้เปลี่ยนชื่ออำเภอให้ตรงกับชื่อตำบลเป็นที่ตั้งของอำเภอ ในมณฑลร้อยเอ็ดได้เปลี่ยนชื่อใหม่ ๒ อำเภอ คือ อำเภอรวิชัยบุรี เป็นอำเภอคนแดงและอำเภอพนมไพรแควนมฤคเป็นอำเภอพนมไพร

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๓ สมัยนายวาสนา วงศ์สุวรรณ มาเป็นอำเภอแขวงบาดาลได้เปลี่ยนชื่ออำเภอแขวงบาดาลมาเป็นอำเภอรวิชัยบุรี ตามชื่ออำเภอรวิชัยบุรีเดิมที่ได้สูญไปเมื่อ ๒๑ ปีที่แล้ว และชื่ออำเภอรวิชัยบุรีก็มีปรากฏมาตั้งแต่บัดนั้นจนถึงวันนี้ โดยมีนายอำเภอคนแรก คือ ขุนพิชัยอุดมเดช เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๖ จนถึงปัจจุบันคือ นายบัณฑิตย์ ออมไธสง เป็นนายอำเภอรวิชัยบุรี ลำดับที่ ๓๖ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๕

อำเภอรวิชัยบุรีในปัจจุบัน

- ลักษณะที่ตั้ง อำเภอรวิชัยบุรี อยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัดร้อยเอ็ด และอยู่ห่างจากจังหวัดร้อยเอ็ดประมาณ ๑๑ กิโลเมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ๕๒๑ กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ ๕๑๒ ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	จดกับกิ่งอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด
ทิศใต้	จดอำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด
ทิศตะวันออก	จดกิ่งอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด
ทิศตะวันตก	จดอำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

- การปกครอง อำเภอรวิชัยบุรี แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๒ ตำบล ๑๔๗ หมู่บ้าน มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล ๒ แห่ง คือ องค์การบริหารส่วนตำบล ๑๑ แห่ง รายละเอียด ดังนี้

๑. ตำบลอู่เม้า	จำนวน ๑๕ หมู่บ้าน เป็นชาย ๓,๘๔๕ คน เป็นหญิง ๓,๗๑๖ คน
๒. ตำบลนิเวศน์	จำนวน ๑๗ หมู่บ้าน เป็นชาย ๔,๔๓๐ คน เป็นหญิง ๔,๕๑๒ คน
๓. ตำบลหนองไผ่	จำนวน ๑๘ หมู่บ้าน เป็นชาย ๓,๘๓๔ คน เป็นหญิง ๓,๗๘๗ คน
๔. ตำบลบึงนคร	จำนวน ๑๓ หมู่บ้าน เป็นชาย ๒,๒๒๑ คน เป็นหญิง ๒,๑๔๒ คน

๕. ตำบลรงธานี	จำนวน ๑๐ หมู่บ้าน เป็นชาย ๒,๕๖๕ คน เป็นหญิง ๒,๕๖๗ คน
๖. ตำบลเมืองน้อย	จำนวน ๑๓ หมู่บ้าน เป็นชาย ๒,๓๕๐ คน เป็นหญิง ๒,๓๗๗ คน
๗. ตำบลธวัชบุรี	จำนวน ๑๒ หมู่บ้าน เป็นชาย ๒,๗๑๒ คน เป็นหญิง ๒,๘๒๘ คน
๘. ตำบลมะธิ	จำนวน ๑๐ หมู่บ้าน เป็นชาย ๓,๐๓๖ คน เป็นหญิง ๓,๑๕๘ คน
๙. ตำบลเขาวุ้ง	จำนวน ๑๐ หมู่บ้าน เป็นชาย ๒,๓๒๖ คน เป็นหญิง ๒,๒๐๕ คน
๑๐. ตำบลราชธานี	จำนวน ๑๑ หมู่บ้าน เป็นชาย ๑,๘๒๓ คน เป็นหญิง ๑,๗๕๔ คน
๑๑. ตำบลหนองพอก	จำนวน ๕ หมู่บ้าน เป็นชาย ๒,๑๑๗ คน เป็นหญิง ๒,๐๔๔ คน
๑๒. ตำบลไพศาล	จำนวน ๕ หมู่บ้าน เป็นชาย ๒,๐๕๐ คน เป็นหญิง ๑,๙๖๒ คน

รวมประชากรจากการสำรวจในเขตพื้นที่อำเภอธวัชบุรี ทั้ง ๑๒ ตำบล ๑๔๗ หมู่บ้าน เมื่อเดือนกันยายน ๒๕๔๕ จำนวนทั้งสิ้น ๕๗,๖๙๑ คน เป็นชาย ๒๙,๐๖๕ คน และเป็นหญิง ๒๘,๖๒๖ คน^{๒๕}

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รัชชัย รัชขนาม ได้ศึกษาสถานภาพและภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน กับบทบาทการปกครองท้องที่ พบว่า “สถานภาพของกำนันผู้ใหญ่บ้านซึ่งประกอบด้วยเพศ อายุ และการศึกษา มีความสัมพันธ์ต่อการปกครองท้องที่ กล่าวคือ กำนันผู้ใหญ่บ้านที่เป็นผู้ชายมีบทบาทสูงกว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านที่เป็นผู้หญิง ด้านอายุกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีช่วงอายุวัยกลางคนประมาณ ๓๑-๔๐ ปี จะมีบทบาทเป็นกำนันผู้ใหญ่บ้านสูงกว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านในวัยอื่น ๆ ส่วนทางด้านการศึกษาพบว่า มีความสัมพันธ์โดยตรงกับบทบาทการเป็นกำนันผู้ใหญ่บ้าน กล่าว คือ กำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีภาวะผู้นำสูงจะมีบทบาทการเป็นกำนันผู้ใหญ่บ้านสูง ในทำนองเดียวกัน กำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีภาวะผู้นำต่ำ ก็จะมีบทบาทการเป็นผู้นำต่ำตามไปด้วย”^{๒๖}

ฐิติพงษ์ พงษ์ไชย ได้ศึกษาบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านตามลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๕๓๕ กับ พ.ร.บ. สถาปนาและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ พบว่า “การกำหนดบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านให้เป็นผู้มีบทบาทอยู่ในการปกครองท้องที่แม้จะมีความสัมพันธ์และเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาตำบลโดยภาพรวม แต่เมื่อพิจารณาหน้าที่ตามกฎหมายและลักษณะการแสดงบทบาท ตามหน้าที่

^{๒๕} บัณฑิตย์ ออมโรสง, “เอกสารบรรยายสรุปอำเภอธวัชบุรี”, ร้อยเอ็ด : ที่ทำการปกครองอำเภอธวัชบุรี, ๒๕๕๐, (อัดสำเนา).

^{๒๖} สมบูรณ์ สมพงษ์, “สถานภาพและภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้านกับการปกครองท้องที่ : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), ๒๕๓๘, ๑๘๕ หน้า.

กำนันผู้ใหญ่บ้านสามารถตระหนัก และสามารถแสดงบทบาทตามสถานภาพ การเป็นนักปกครองท้องถิ่นได้อย่างชัดเจนแต่มีระดับความเข้าใจรับรู้ในส่วนของหน้าที่ในฐานะสมาชิก และผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารและการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านแล้ว ความไม่สามารถแยกแยะและระบุบทบาทหน้าที่ของตนเองได้เป็นผลทำให้กำนันผู้ใหญ่บ้าน มักจะแสดงบทบาทความเป็นผู้นำตามธรรมชาติในฐานะการเป็นนักปกครองท้องถิ่นในการบริหารและการปฏิบัติงาน ซึ่งส่งผลกระทบในด้านความขัดแย้งกับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการการบริหารส่วนตำบลที่มาจากเลือกตั้ง”^{๒๖}

สมบูรณ์ สมพงษ์ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นจากการทำหน้าที่ในบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ เมื่อกล่าวโดยสรุปแล้ว ได้แก่ ปัจจัยในทางตรง และปัจจัยในทางอ้อม ดังนี้

ปัจจัยในทางตรง ได้แก่

๑. การเปลี่ยนแปลงประชากร
๒. การมีส่วนร่วมในกิจกรรม
๓. การครอบงำโดยภาครัฐ
๔. การเรียนรู้ปัญหาและการแก้ไขปัญหา

และปัจจัยที่มีผลในทางอ้อม ได้แก่

๑. พหุภาคีของการมีส่วนร่วม
๒. การสื่อสารโดยใช้ระดับสื่อต่าง ๆ
๓. ความขัดแย้งในเรื่องต่าง ๆ”^{๒๗}

บุญชัย อุกษ์จำลอง ได้กล่าวไว้โดยสรุปว่า กรณีการศึกษาบทบาทการกระจายอำนาจสู่ชุมชนของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ยังอยู่ในระดับที่ไม่ประสบผลสำเร็จอันเนื่องมาจากปัญหาการขาดความเข้าใจและความเข้าใจของผู้นำชุมชน และประชาชนขาดความการมีส่วนร่วมอันเนื่องมาจากการขาดช่องทาง

^{๒๖}ชูชีพ พงษ์ไชย, “บทบาทของกำนันผู้ใหญ่ตามลักษณะการปกครองท้องถิ่น พ. ศ. ๒๕๑๕ กับ พ.ร.บ. สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ. ศ. ๒๕๑๗”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), ๒๕๑๘, ๑๗๘ หน้า.

^{๒๗}ธวัช รักขนาม, “ปัจจัยที่มีผลต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นจากการทำหน้าที่ในบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น), ๒๕๔๔, ๑๕๕ หน้า.

ในการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมได้จริงๆ เพราะระเบียบการดำเนินการของ การปกครอง ในท้องถิ่น เพราะเกิดจากสภาพปัญหาต่าง ๆ ดังนี้ คือ

๑. ปัญหาที่เกิดจากระบบเศรษฐกิจทำให้ประชาชนขาดความสนใจ ไม่มีเวลาให้กับกิจกรรมนี้
๒. ขาดผู้นำกลุ่มที่เข้มแข็งและมีความรู้ความเข้าใจในระบบของการปกครองท้องถิ่น
๓. ขาดความเสียสละ และความทุ่มเทในการที่จะพยายามแก้ปัญหาและอุปสรรค
๔. ถูกระบบทุนนิยม และระบบการตอบแทนกตจี ทำให้อยู่ในสภาพจำยอม^{๒๖}

เกียรติศักดิ์ พรหมสะอาด ได้กล่าวถึงบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ชุมชน ในระดับท้องถิ่นของอำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยกล่าวว่า “บทบาทของกำนันและ ผู้ใหญ่บ้าน เป็นบทบาทที่สำคัญของภาวะผู้นำที่จะแสดงออกในเรื่องของความรู้และความเข้าใจที่มีต่อการปกครอง ในระบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เพราะเหตุว่า อำนาจในการปกครองอันแท้จริง คือ อำนาจของ ประชาชนทุกคนที่จะต้องมีส่วนร่วมในการจัดระบบการปกครองให้แก่ตนเอง เปรียบเสมือนเจ้าของบ้าน ย่อมมีสิทธิที่จะปกครองและดูแลบ้านของตนเองโดยชอบธรรม”^{๒๗}

นิติธรรม วงศ์ไพโรจน์ ได้กล่าวถึงระดับปัญหาของการกระจายอำนาจกับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่ตำบลส้มเสี้ยว อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ โดยสรุปว่า ปัญหา อุปสรรค ความต้องการ และแนวทางการแก้ไขปัญหาของแต่ละชุมชนที่สำคัญ ๆ คือ

๑. ทุกชุมชนกำลังประสบปัญหาความอ่อนแอทางเศรษฐกิจ ทำให้ประชาชนขาดความสนใจ ในเรื่องทางการเมือง
๒. ปัญหาอำนาจอิทธิพลจากนักการเมือง และนักการปกครองในระดับท้องถิ่น
๓. ปัญหาการขาดจิตสำนึกต่อความรับผิดชอบต่อบทบาทของผู้นำท้องถิ่น
๔. ปัญหาการทุจริต มุ่งแสวงหาประโยชน์ต่อตนเองและกลุ่มที่เป็นขบวนการใหญ่^{๒๘}

^{๒๖} บุญชัย ฤกษ์จำลอง, “สภาพปัญหาและอุปสรรคต่อการกระจายอำนาจสู่ชุมชนในท้องถิ่น ของอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด”, วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), ๒๕๔๘, ๑๖๕ หน้า.

^{๒๗} เกียรติศักดิ์ พรหมสะอาด, “การปกครองในระบบอบรรมาภิบาลกับการกระจายอำนาจสู่ชุมชน ใน ระดับท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด”, วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิต วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น), ๒๕๔๘, ๑๗๑ หน้า.

^{๒๘} นิติธรรม วงศ์ไพโรจน์, “ปัญหาและอุปสรรคต่อการกระจายอำนาจสู่ชุมชนในท้องถิ่นกับบทบาท ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่ตำบลส้มเสี้ยว อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์ การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), ๒๕๔๘, ๑๔๕ หน้า.

ประภาพร เอี่ยมละออ ได้กล่าวถึงบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ชุมชนในระดับท้องถิ่นของอำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยสรุปว่า “กำนันและผู้ใหญ่บ้านเป็นกลไกที่สำคัญหนึ่งของภาครัฐในอันที่จะนำการกระจายอำนาจไปสู่ชุมชนในระดับท้องถิ่นให้เกิดเป็นจริงขึ้นมาได้มากที่สุด เพราะผู้นำในระดับของชุมชนเป็นผู้มีอิทธิพลในด้านต่าง ๆ ต่อหมู่บ้านและตำบลที่จะผลักดันให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการปกครองตนเองได้มากที่สุด เช่น เสริมสร้างความเข้มแข็งด้วยการพึ่งพาตนเอง โดยมีหัวหน้าชุมชนในระดับต่าง ๆ เป็นผู้นำที่กล้าแสดงออกด้วยการปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดี และสร้างโอกาสให้แก่ประชาชนได้หันกลับมาสนใจการเมืองระดับท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น”^{๑๖}

สุภาพ กัลยานันท์ ได้ทำการศึกษาการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นของกำนันผู้ใหญ่บ้าน พบว่า “ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระจายอำนาจต่อชุมชนในระดับหมู่บ้านและในระดับตำบลมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือ การกระจายอำนาจที่เกิดขึ้น ผู้มีอำนาจและมีอิทธิพลเดิมอยู่ในท้องถิ่นหรือบุคคลที่ดำรงตำแหน่งสำคัญในชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนชนชั้นนำทางการเมือง ต่างยังคงดำรงอำนาจอยู่ทางการเมืองและการบริหารท้องถิ่น ดังนั้น บุคคลเหล่านี้จึงได้อาศัยอำนาจทางการเมืองจากตำแหน่งที่ตนมี เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว แต่มักจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ผลประโยชน์ของสาธารณะที่มีอยู่ในท้องถิ่น”^{๑๗}

ประวิติ บุญญรัตน์ ได้กล่าวถึงการศึกษาผลการดำเนินงานในบทบาทการกระจายอำนาจสู่ชุมชนในท้องถิ่นในเขตอำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด โดยสรุปว่า “แนวคิด ปัญหา อุปสรรค สภาพความต้องการ และแนวทางในการพัฒนาระบบการปกครองประชาธิปไตยในท้องถิ่น ส่งเสริมเพื่อให้ความต้องการสำเร็จที่เกิดจากการดำเนินนโยบายของการกระจายอำนาจสู่ชุมชนนั้น โดยสภาพของปัญหาแล้วในแต่ละท้องที่จะมีความแตกต่างกัน ซึ่งโดยพื้นฐานแล้วจะประสบปัญหาเดียวกันคือ ความพร้อมและความสามารถของผู้นำ และประชาชนในท้องถิ่นเอง”^{๑๘}

^{๑๖}ประภาพร เอี่ยมละออ, “การเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชนกับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ชุมชนในระดับท้องถิ่น ในจังหวัดร้อยเอ็ด”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๔๘, ๑๕๕ หน้า.

^{๑๗}สุภาพ กัลยานันท์, “บทบาทการกระจายอำนาจของกำนันผู้ใหญ่บ้านกับการปกครองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), ๒๕๔๕, ๑๘๐ หน้า.

^{๑๘}ประวิติ บุญญรัตน์, “การพัฒนาคุณธรรมภายในกับการกระจายอำนาจสู่ชุมชนในระดับท้องถิ่นในเขตอำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด”, วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น), ๒๕๔๕, ๑๘๒ หน้า.

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่กล่าวมาแล้วนี้ จะเห็นว่าความสำคัญในแง่ของการกระจายอำนาจสู่ชุมชนในระดับท้องถิ่นกับบทบาทของผู้นำ คือ ผู้นำและผู้ใหญ่บ้านนั้น มีส่วนที่เกี่ยวข้องกันกับอำนาจหน้าที่ของผู้นำผู้ใหญ่บ้านโดยตรง เพราะผู้นำผู้ใหญ่มิบทบาทในส่วนของการปกครองที่จะนำพาและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองให้เกิดขึ้นได้มากที่สุด เพราะผู้นำผู้ใหญ่บ้านมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่น ที่ได้รับการไว้วางใจจากประชาชนทั้งในระดับหมู่บ้านและในระดับตำบลที่ประชาชนเห็นว่า จะสามารถเป็นที่พึ่งพิงในด้านต่าง ๆ ให้แก่ประชาชนได้

๒.๘ กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้นำผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอวังนบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และสรุปได้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้

ตัวแปรพื้นฐาน	ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา
๑. สถานภาพส่วนบุคคล ๒. เพศ ๓. อายุ ๔. อาชีพ ๕. รายได้ ๖. ระดับการศึกษา ๗. สถานภาพทางการสมรส	บทบาทของผู้นำผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นอำเภอวังนบุรี จังหวัดร้อยเอ็ดมี ๑๐ ด้าน ดังนี้ คือ ๑) ด้านการใช้อำนาจการปกครอง ๒) ด้านการใช้อำนาจดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน ๓) ด้านเกี่ยวกับกิจกรรมสาธารณะ ๔) ด้านการป้องกันภัยในหมู่บ้าน ๕) ด้านการส่งเสริมอาชีพของราษฎร ๖) ด้านการป้องกันโรคติดต่อ ๗) ด้านการจัดระเบียบหมู่บ้าน ๘) ด้านเกี่ยวกับความอาญา ๙) ด้านการแจ้งข่าวสารแก่ราษฎร ๑๐) ด้านการจัดทำทะเบียนในท้องที่

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาเรื่องบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอวังนันทน์ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยเก็บข้อมูล ภาคสนาม (Field Survey) ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูล ระบบสอบถาม (Questionnaire) ในเขตพื้นที่อำเภอวังนันทน์ จังหวัดร้อยเอ็ด และผู้วิจัย ได้ดำเนินการตามรายละเอียดมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- ๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๓ การสร้าง และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๑.๑ ประชากร

กำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่การปกครองอำเภอวังนันทน์ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน ๑๒ ตำบล ๑๔๗ หมู่บ้าน จำนวน ๑๔๗ คน

๓.๑.๒ กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่การปกครองอำเภอวังนันทน์ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน ๑๒ ตำบล ๑๔๗ หมู่บ้าน จำนวน ๑๔๗ คน การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการแบบแบ่งเป็นชั้นภูมิ (Stratified Sampling) และเลือก ตัวอย่างแต่ละชั้น โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก ได้ผลดังตาราง คือ

ตารางแสดงประชากรที่เป็นกำนันผู้ใหญ่บ้าน

ระดับชั้นภูมิ	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
๑. กำนัน	๑๒	๘
๒. ผู้ใหญ่บ้าน	๑๓๕	๙๒
รวมทั้งสิ้น	๑๔๗	๑๐๐

๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้พัฒนามาจากเอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นแบบสอบถามสำหรับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด มี ๑๐๐ ชุด แบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด (Close-ended) และแบบเลือกตอบ (Check list) เกี่ยวกับสถานภาพด้านบุคคลของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย สถานภาพ ส่วนบุคคล เพศ อายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา และสถานภาพทางการสมรส จำนวน ๗ ข้อ

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยให้ผู้ตอบเลือกระดับความคิดเห็น จำนวน ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน ๒๗ ข้อ

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามข้อเสนอแนะอันเป็นแนวทางในการส่งเสริมการดำเนินงานบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด มีลักษณะปลายเปิด (Open-ended) จังหวัดร้อยเอ็ด

แบบสอบถามสภาพปัญหาและความต้องการของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ใช้แบบวัดตามแนวคิดของ Likert Scale ซึ่งเป็นที่ยอมรับในการประเมินผลโดยทั่วไป โดยกำหนดเกณฑ์การให้ ๕ ระดับ ดังนี้

คะแนน	๕	หมายถึง	บทบาทมากที่สุด
คะแนน	๔	หมายถึง	บทบาทมาก
คะแนน	๓	หมายถึง	บทบาทปานกลาง
คะแนน	๒	หมายถึง	บทบาทน้อย
คะแนน	๑	หมายถึง	บทบาทน้อยที่สุด

จากนั้นรวบรวมคะแนนที่ได้ เพื่อหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีคำนวณช่องว่างระหว่างระดับ ดังนี้

$$\text{ช่องว่างระหว่างระดับ (Range)} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} = \frac{๕ - ๑}{๕} = ๐.๘$$

จากเกณฑ์ดังกล่าว สามารถแบ่งคะแนนเฉลี่ยได้ ๕ ระดับ ในแต่ละระดับมีขนาดระยะ ช่วงว่างระดับเท่ากับ ๐.๘ ดังนี้

๔.๒๑-๕.๐๐	หมายถึง	มีบทบาทในระดับมากที่สุด
๓.๔๑-๔.๒๐	หมายถึง	มีบทบาทในระดับมาก
๒.๖๑-๓.๔๐	หมายถึง	มีบทบาทในระดับปานกลาง
๑.๘๑-๒.๖๐	หมายถึง	มีบทบาทในระดับน้อย
๑.๐๐-๑.๘๐	หมายถึง	มีบทบาทในระดับน้อยที่สุด

๓.๓ การสร้าง และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

๓.๓.๑ ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากเอกสารผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งศึกษาหลักการ รูปแบบ และวิธีการสร้างแบบสอบถามจากเอกสาร และคิดแปลงพัฒนาเพื่อสร้าง เครื่องมือให้เหมาะสมกับเนื้อหาและประเด็นที่จะศึกษา

๓.๓.๒ นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสร้างเป็นกรอบความคิด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

๓.๓.๓ สร้างแบบสอบถามโดยจัดทำรูปแบบให้มีความเหมาะสมกับ เนื้อหาและประเด็นที่จะทำการศึกษาตามข้อเสนอแนะของกรมการที่ปรึกษาสารนิพนธ์

๓.๓.๔ นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบวิจารณ์ แก้ไขให้ความเที่ยงตรง และครอบคลุม เนื้อหา (Content Validity) จำนวน ๓ ท่าน คือ

๑) รศ. พิเศษ ดร. จรัส พัทธมราชศักดิ์ ป.ธ. ๖, Ph.D. (Pol. Sc.) อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

๒) ผศ. สุรพันธ์ สุวรรณศรี ศศ.ม. ไทยคดีศึกษา(กลุ่มมนุษยศาสตร์)มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

๓) ผศ. สุนทร อัจฉนิม กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

๓.๓.๕ นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอวิษณุ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน ๑๐๐ คน นำมาหาค่าความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบัก (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๘๑

๓.๓.๖ นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข แล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบพิจารณาอีกครั้งแล้วจัดพิมพ์ และนำไปใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

๓.๔.๑ ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถึงนายอำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จนครบกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้จำนวน ๑๐๐ ฉบับ ระหว่างเดือนมิถุนายน ๒๕๔๙-มิถุนายน ๒๕๕๐

๓.๔.๒ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรด้วยตนเอง โดยเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงปริมาณเป็นหลัก เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน ๑๐๐ คน ด้วยวิธีการตอบแบบสอบถาม พร้อมทั้งสังเกตคำตอบสภาพทั่วไปประกอบการพิจารณา

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามทั้ง ๓ ตอน แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้องทุกฉบับ และลงรหัสข้อมูลเชิงปริมาณ โดยกำหนดค่าเป็นตัวเลขเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงปริมาณสำหรับใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ในการดำเนินการวิจัยประเมินผลครั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัย ดังนี้

ส่วนที่ ๑ เป็นการวิเคราะห์สภาพโดยทั่วไป ที่เป็นพื้นฐานของบุคคล ได้แก่ สถานภาพส่วนบุคคล เพศ อายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา และสถานภาพทางการสมรส วิเคราะห์แจกแจงความถี่ (Frequency) คำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ ๒ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลด้านบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจ สู่ท้องถิ่น อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถิติที่ใช้ ผู้ศึกษาใช้วิธีการเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

๑. หาค่าร้อยละ (%) เพื่อพิจารณาแบบสอบถามที่ได้รับคืน จากสูตร ดังนี้

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนผู้ที่เลือกคำตอบนั้น} \times 100}{\text{จำนวนผู้ตอบทั้งหมด}}$$

๒. หาค่าเฉลี่ยมัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) จากสูตร ดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

เมื่อ \bar{X}	แทน	คะแนนเฉลี่ย
N	แทน	จำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่าง
f	แทน	จำนวนความถี่แต่ละคำตอบ
x	แทน	ค่าน้ำหนักแต่ละคำตอบ
$\sum fx$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละระดับ คูณ กับความถี่

๓. หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากสูตร ดังนี้

$$S.D = \sqrt{\frac{N \sum fx^2 - (\sum fx)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ N	แทน	จำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่าง
f	แทน	จำนวนความถี่แต่ละคำตอบ
x	แทน	ค่าน้ำหนักทั้งหมด
$\sum fx^2$	แทน	ผลรวมของความถี่ คูณ ด้วยคะแนนแต่ละระดับยกกำลังสอง
$(\sum fx)^2$	แทน	กำลังสองของ ผลรวมความถี่ คูณ ด้วยคะแนนแต่ละระดับ

๔. สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach) ดังนี้

$$\alpha = \frac{K}{k-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_f^2} \right\}$$

เมื่อ α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
K	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
$\sum S_i^2$	แทน	ผลรวมของความแปรปรวนของแต่ละข้อ
S_f^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวม

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามนี้ ได้ใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS/PC เข้ามาช่วยในการวิเคราะห์ โดยแปลผลตามเกณฑ์ของพวงรัตน์ ทวีรัตน์ ดังนี้

คะแนน	๕	หมายถึง	มีบทบาทอยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนน	๔	หมายถึง	มีบทบาทอยู่ในระดับมาก
คะแนน	๓	หมายถึง	มีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนน	๒	หมายถึง	มีบทบาทอยู่ในระดับน้อย
คะแนน	๑	หมายถึง	มีบทบาทอยู่ในระดับน้อยที่สุด

บทที่ ๔
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยเรื่อง บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอวังษบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอวังษบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน ๑๐๐ คน ข้อมูลที่จะได้นำมาเพื่อวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ปรากฏผล ดังนี้

๔.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบคำถาม จำนวน ๗ ข้อ

ตารางที่ ๑ ข้อมูลด้านสถานภาพส่วนบุคคล

สถานภาพส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
๑. กำนัน	๘	๘
๒. ผู้ใหญ่บ้าน	๙๒	๙๒
รวม	๑๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๑ พบว่า เป็นกำนัน จำนวน ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๘ และเป็นผู้ใหญ่บ้าน จำนวน ๙๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๒

ตารางที่ ๒ ข้อมูลด้านเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
๑. ชาย	๙๕	๙๕
๒. หญิง	๕	๕
รวม	๑๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๒ พบว่า เป็นเพศชาย จำนวน ๙๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๕ และเป็นเพศหญิง จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕

ตารางที่ ๓ ข้อมูลด้านอายุ

ระดับอายุ	จำนวน	ร้อยละ
๑. ๒๕-๓๕ ปี	๖๒	๖๒
๒. ๓๖-๔๕ ปี	๓๑	๓๑
๓. ๔๖-๖๐ ปี	๗	๗
รวม	๑๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๓ พบว่า ผู้มีอายุระหว่าง ๒๕-๓๕ ปี มีจำนวน ๖๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๒ ผู้มีอายุระหว่าง ๓๖-๔๕ ปี จำนวน ๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑ และกลุ่มที่มีอายุ ๔๖-๖๐ ปี มีจำนวน ๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๗

ตารางที่ ๔ ข้อมูลค้ำอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
๑. ทำนา	๔๒	๔๒
๒. ทำไร่	๓	๓
๓. ทำสวน	๔	๔
๔. ค้าขาย	๒๕	๒๕
๕. การเลี้ยงสัตว์	๗	๗
๖. การประมง	-	-
๗. การเลี้ยงไหมและการสาวไหม	-	-
๘. การทำนาเกลือ	-	-
๙. การปลูกกล้วยไม้ หรือดอกไม้	๒	๒
๑๐. การปลูกไม้สน	๒	๒
๑๑. การเลี้ยงผึ้ง	-	-
๑๒. การเลี้ยงกุ้ง	-	-
๑๓. การเพาะเห็ด	๘	๘
๑๔. อาชีพที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร	๗	๗
รวม	๑๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔ พบว่า มีผู้ที่ประกอบอาชีพแตกต่างกันทั้ง ๑๔ ชนิด คือ ประกอบอาชีพทำนา จำนวน ๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๒ ประกอบอาชีพทำไร่ จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓ ประกอบอาชีพทำสวน จำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔ ประกอบอาชีพค้าขาย จำนวน ๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕ ประกอบอาชีพการเลี้ยงสัตว์ จำนวน ๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๗ ประกอบอาชีพการปลูกกล้วยไม้ หรือดอกไม้ จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒ ประกอบอาชีพการปลูกไม้สนทำไร่ จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒ ประกอบอาชีพการเพาะเห็ด จำนวน ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๘ และประกอบอาชีพอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร จำนวน ๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๗ ตามลำดับ

ตารางที่ ๕ ข้อมูลด้านรายได้

ระดับรายได้/เดือน	จำนวน	ร้อยละ
๑. ๓,๐๐๐-๕,๐๐๐ บาท	๑๘	๑๘
๒. ๕,๐๐๑-๗,๐๐๐ บาท	๔๕	๔๕
๓. ๗,๐๐๑-๙,๐๐๐ บาท	๒๙	๒๙
๔. ๙,๐๐๑ บาท ขึ้นไป	๘	๘
รวม	๑๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๕ พบว่า ผู้ที่มีรายได้ระหว่าง ๓,๐๐๐-๕,๐๐๐ บาท มีจำนวน ๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘ ผู้มีรายได้ระหว่าง ๕,๐๐๑-๗,๐๐๐ บาท มีจำนวน ๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕ ผู้มีรายได้ระหว่าง ๗,๐๐๑-๙,๐๐๐ บาท มีจำนวน ๒๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙ และผู้มีรายได้ตั้งแต่ ๙,๐๐๑ บาท ขึ้นไป มีจำนวน ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๘

ตารางที่ ๖ ข้อมูลด้านการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
๑. ประถมศึกษา	๔๘	๔๘
๒. มัธยม	๕๑	๕๑
๓. อนุปริญญา-ปริญญาตรี	๑	๑
๔. สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป	-	-
รวม	๑๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๖ พบว่า มีผู้จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวน ๔๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๘ จบการศึกษาระดับมัธยมมีจำนวน ๕๑ คน คิดเป็น ร้อยละ ๕๑ และจบการศึกษาระดับอนุปริญญา-ปริญญาตรีมีจำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑ ส่วนผู้จบการศึกษาที่สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไปไม่มี

ตารางที่ ๗ ข้อมูลด้านสถานภาพทางการสมรส

สถานภาพทางการสมรส	จำนวน	ร้อยละ
๑. โสด	-	-
๒. สมรส	๑๐๐	๑๐๐
รวม	๑๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๗ พบว่า ผู้ที่ผ่านการสมรสแล้วมีจำนวน ๑๐๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ ส่วนผู้ที่ยังเป็นโสดอยู่ไม่มี

๔.๒ การวิเคราะห์บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน ๒๗ ชื่อ

โดยแยกเป็น ๑๐ ด้าน ประกอบด้วย

- ๑) ด้านการใช้อำนาจการปกครอง
- ๒) ด้านการใช้อำนาจดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน
- ๓) ด้านเกี่ยวกับกิจกรรมสาธารณะ
- ๔) ด้านการป้องกันภัยในหมู่บ้าน
- ๕) ด้านการส่งเสริมอาชีพของราษฎร
- ๖) ด้านการป้องกันโรคติดต่อ
- ๗) ด้านการจัดระเบียบหมู่บ้าน
- ๘) ด้านเกี่ยวกับความอาญา
- ๙) ด้านการแจ้งข่าวสารแก่ราษฎร
- ๑๐) ด้านการจัดทำทะเบียนในท้องถิ่น

ในการวิเคราะห์บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านจากกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดการแปรผล ๕ ระดับ ดังนี้

๔.๒๑-๕.๐๐	หมายถึง	มีบทบาทในระดับมากที่สุด
๓.๔๑-๔.๒๐	หมายถึง	มีบทบาทในระดับมาก
๒.๖๑-๓.๔๐	หมายถึง	มีบทบาทในระดับปานกลาง
๑.๘๑-๒.๖๐	หมายถึง	มีบทบาทในระดับน้อย
๑.๐๐-๑.๘๐	หมายถึง	มีบทบาทในระดับน้อยที่สุด

ตารางที่ ๘ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน

ประเด็น	\bar{X} ค่าเฉลี่ย	S.D. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปรผล
๑. การใช้อำนาจการปกครอง	๒.๕๗	๐.๕๖	ปานกลาง
๒. การใช้อำนาจดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน	๓.๕๐	๐.๘๒	มาก
๓. เกี่ยวกับกิจกรรมสาธารณะ	๓.๑๐	๐.๕๕	ปานกลาง
๔. การป้องกันภัยในหมู่บ้าน	๓.๒๕	๐.๕๑	ปานกลาง
๕. การส่งเสริมอาชีพของราษฎร	๒.๗๗	๑.๐๒	ปานกลาง
๖. การป้องกันโรคติดต่อ	๒.๕๘	๑.๐๑	ปานกลาง
๗. การจัดระเบียบหมู่บ้าน	๓.๐๒	๐.๘๑	ปานกลาง
๘. เกี่ยวกับความอาญา	๒.๘๐	๑.๑๑	ปานกลาง
๙. การแจ้งข่าวสารแก่ราษฎร	๓.๔๒	๐.๕๓	มาก
๑๐. การจัดทำทะเบียนในท้องที่	๓.๔๖	๐.๗๓	มาก
รวม	๓.๑๒	๐.๕๒	ปานกลาง

(N=๑๐๐)

จากตารางที่ ๘ พบว่า บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย ๓.๑๒)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมาก ๓ ด้าน คือ ด้านการใช้อำนาจดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน ด้านการแจ้งข่าวสารแก่ราษฎร และด้านการจัดทำทะเบียนในท้องที่ ส่วน ๗ ด้าน ที่เหลืออยู่ในระดับปานกลาง ถ้าดับตาม ค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาค่า คือ ด้านการใช้อำนาจดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน(ค่าเฉลี่ย ๓.๕๐) รองลงมา คือ ด้านการแจ้งข่าวสารแก่ราษฎร(ค่าเฉลี่ย ๓.๔๖) ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการส่งเสริมอาชีพของราษฎร (ค่าเฉลี่ย ๒.๗๗)

ตารางที่ ๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอวังนุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการใช้อำนาจการปกครอง

ด้านการใช้อำนาจการปกครอง	\bar{X} ค่าเฉลี่ย	S.D. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปรผล
๑. กำนันผู้ใหญ่บ้านสามารถเรียกประชุมลูกบ้านได้เมื่อเกิดภัยพิบัติ	๒.๕๗	๑.๐๐	ปานกลาง
๒. กำนันผู้ใหญ่บ้านสามารถควบคุมลูกบ้านให้ปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อรักษาความสงบสุข	๓.๕๒	๐.๘๕	มาก
๓. กำนันผู้ใหญ่บ้านสามารถร้องขอการประสานจากกำนันผู้ใหญ่บ้านแพทย์ประจำตำบลในหมู่บ้านอื่นๆได้เมื่อเกิดภัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับหมู่บ้านของตน	๒.๔๒	๐.๕๕	น้อย
รวม	๒.๕๗	๐.๕๖	ปานกลาง

(N=๑๐๐)

จากตารางที่ ๕ พบว่า บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอวังนุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ในด้านการใช้อำนาจการปกครองอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอวังนุรี จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมาก ๑ ข้อ และระดับปานกลาง ๒ ข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กำนันผู้ใหญ่บ้านสามารถควบคุมลูกบ้านให้ปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อรักษาความสงบสุข (ค่าเฉลี่ย ๓.๕๒) รองลงมา คือ กำนันผู้ใหญ่บ้านสามารถร้องขอการประสานจากกำนันผู้ใหญ่บ้านแพทย์ประจำตำบลฯ ในหมู่บ้านอื่น ๆ ได้ เมื่อเกิดภัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับหมู่บ้านของตน (ค่าเฉลี่ย ๓.๔๒) และส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กำนันผู้ใหญ่บ้านสามารถเรียกประชุมลูกบ้านได้เมื่อเกิดภัยพิบัติ (ค่าเฉลี่ย ๒.๕๗)

ตารางที่ ๑๐ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอราชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการใช้อำนาจดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน

ด้านการใช้อำนาจดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน	\bar{X} ค่าเฉลี่ย	S.D. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
๑. กำนันผู้ใหญ่บ้านสามารถแจ้งต่อผู้บังคับขาดมลำดับชั้น เมื่อรู้เหตุการณ์ผิดปกติในหมู่บ้าน	๔.๐๑	๐.๘๕	มาก
๒. กำนันผู้ใหญ่บ้านจัดทำรายงานเป็นประจำทุกเดือน เพื่อแจ้งให้ทางราชการทราบ	๔.๑๖	๐.๕๒	มาก
๓. เมื่อลูกบ้านมีเรื่องขอความช่วยเหลือ ท่านสามารถช่วยระงับเหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านั้นได้ทุกอย่าง	๒.๓๓	๐.๖๕	น้อย
รวม	๓.๕๐	๐.๘๒	มาก

(N=๑๐๐)

จากตารางที่ ๑๐ พบว่า บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอราชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ในด้านการใช้อำนาจดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้านอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอราชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมาก ๒ ข้อ และระดับน้อย ๑ ข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาค่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กำนันผู้ใหญ่บ้านจัดทำรายงานเป็นประจำทุกเดือน เพื่อแจ้งให้ทางราชการทราบ (ค่าเฉลี่ย ๔.๑๖) รองลงมา คือ กำนันผู้ใหญ่บ้านสามารถแจ้งต่อผู้บังคับขาดมลำดับชั้น เมื่อรู้เหตุการณ์ผิดปกติในหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย ๔.๐๑) และส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เมื่อลูกบ้านมีเรื่องขอความช่วยเหลือ สามารถช่วยระงับเหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านั้นได้ทุกอย่าง (ค่าเฉลี่ย ๒.๓๓)

ตารางที่ ๑๑ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านเกี่ยวกับกิจกรรมสาธารณะ

ด้านเกี่ยวกับกิจกรรมสาธารณะ	\bar{X} ค่าเฉลี่ย	S.D. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปรผล
๑. กำนันผู้ใหญ่บ้านมีการตรวจสอบและพัฒนาทำนุบำรุงที่สาธารณะ โดยการประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ	๓.๓๖	๑.๐๐	ปานกลาง
๒. กำนันผู้ใหญ่บ้านได้ช่วยเหลือทางอำเภอตรวจตราดูแลมิให้บุคคลใดเข้าไปใช้ที่สาธารณะก่อน	๓.๕๒	๐.๘๕	มาก
๓. กำนันผู้ใหญ่บ้านได้มีการชี้แจงให้เห็นความสำคัญของที่สาธารณะที่จะต้องใช้ร่วมกัน	๒.๔๒	๐.๕๖	น้อย
รวม	๓.๑๐	๐.๕๕	ปานกลาง

(N=๑๐๐)

จากตารางที่ ๑๑ พบว่า บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ในด้านเกี่ยวกับกิจกรรมสาธารณะอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมาก ๑ ข้อ และระดับปานกลาง ๑ ข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาค่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กำนันผู้ใหญ่บ้านได้ช่วยเหลือทางอำเภอตรวจตราดูแลมิให้บุคคลใดเข้าไปใช้ที่สาธารณะก่อน (ค่าเฉลี่ย ๓.๕๒) รองลงมา คือ กำนันผู้ใหญ่บ้านมีการตรวจสอบและพัฒนาทำนุบำรุงที่สาธารณะการประสานงานกับฝ่ายต่าง (ค่าเฉลี่ย ๓.๓๖) และส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กำนันผู้ใหญ่บ้านได้มีการชี้แจงให้เห็นความสำคัญของที่สาธารณะที่จะต้องใช้ร่วมกัน (ค่าเฉลี่ย ๒.๔๒)

ตารางที่ ๑๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการป้องกันภัยในหมู่บ้าน

ด้านการป้องกันภัยในหมู่บ้าน	\bar{X} ค่าเฉลี่ย	S.D. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปรผล
๑. กำนันผู้ใหญ่บ้านได้มีการอบรมให้ลูกบ้านเตรียมพร้อมในการป้องกันภัยต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น	๒.๕๗	๑.๐๐	ปานกลาง
๒. เมื่อเกิดเหตุร้ายในหมู่บ้านขึ้น กำนันผู้ใหญ่บ้าน ได้รับการช่วยเหลือจากหมู่บ้านอื่น ๆ ใกล้เคียงหรือทางราชการได้เป็นอย่างดี	๓.๕๓	๐.๘๒	มาก
รวม	๓.๒๕	๐.๕๑	ปานกลาง

(N=๑๐๐)

จากตารางที่ ๑๒ พบว่า บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ในด้านการป้องกันภัยในหมู่บ้านอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมาก ๑ ข้อ และระดับปานกลาง ๑ ข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาค่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เมื่อเกิดเหตุร้ายในหมู่บ้านขึ้นผู้ใหญ่บ้าน ได้รับการช่วยเหลือจากหมู่บ้านอื่น ๆ ใกล้เคียงหรือทางราชการได้เป็นอย่างดี (ค่าเฉลี่ย ๓.๕๓) รองลงมา คือ กำนันผู้ใหญ่บ้านได้มีการอบรมให้บ้านเตรียมพร้อมในการป้องกันภัย ที่อาจจะเกิดขึ้น (ค่าเฉลี่ย ๒.๕๗) และส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กำนันผู้ใหญ่บ้านได้มีการอบรมให้ลูกบ้านเตรียมพร้อมในการป้องกันภัยต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น (ค่าเฉลี่ย ๒.๕๗)

ตารางที่ ๑๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอวังนุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการส่งเสริมอาชีพของราษฎร

ด้านการส่งเสริมอาชีพของราษฎร	\bar{X} ค่าเฉลี่ย	S.D. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปรผล
๑. กำนันผู้ใหญ่บ้านได้มีการจัดประชุมอบรมในการให้ความรู้ต่าง ๆ กับราษฎรในหมู่บ้าน	๓.๔๑	๐.๘๕	มาก
๒. กำนันผู้ใหญ่บ้านได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากหน่วยงานราชการในการมาให้ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพ	๒.๕๐	๑.๐๐	น้อย
๓. กำนันผู้ใหญ่บ้านได้มีการส่งเสริมการประกอบอาชีพของลูกบ้านในทุก ๆ รูปแบบ	๒.๔๐	๑.๑๓	น้อย
รวม	๒.๗๓	๑.๐๒	ปานกลาง

(N=๑๐๐)

จากตารางที่ ๑๓ พบว่า บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอวังนุรี จังหวัดร้อยเอ็ดในด้านการส่งเสริมอาชีพของราษฎรอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอวังนุรี จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมาก ๑ ข้อ และระดับน้อย ๒ ข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาค่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กำนันผู้ใหญ่บ้านได้มีการจัดประชุมอบรมในการให้ความรู้ต่าง ๆ กับราษฎรในหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย ๓.๔๑) รองลงมา คือ กำนันผู้ใหญ่บ้านได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากหน่วยงานราชการในการมาให้ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพ (ค่าเฉลี่ย ๒.๕๐) และส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กำนันผู้ใหญ่บ้านได้มีการส่งเสริมประกอบอาชีพของลูกบ้านในทุก ๆ รูปแบบ (ค่าเฉลี่ย ๒.๔๐)

ตารางที่ ๑๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจ
สู่ท้องถิ่น อำเภอรวิชนบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการป้องกันโรคติดต่อ

ด้านการป้องกันโรคติดต่อ	\bar{X} ค่าเฉลี่ย	S.D. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปรผล
๑. ได้มีการนำหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ข้องกับโรคภัยไข้เจ็บมาให้ความรู้ เกี่ยวกับเรื่องสุขภาพ	๒.๕๗	๑.๐๒	ปานกลาง
๒. เมื่อเกิดเหตุการณ์ระบาดของโรคต่างๆ จะสามารถได้รับการช่วยเหลือจาก ทางการได้เป็นอย่างดี	๓.๕๖	๐.๘๕	มาก
๓. ได้มีการตรวจตราความเจ็บไข้ได้ ป่วยของลูกบ้านอยู่เป็นประจำ	๒.๐๑	๑.๑๒	น้อย
รวม	๒.๕๘	๑.๐๑	ปานกลาง

(N=๑๐๐)

จากตารางที่ ๑๔ พบว่า บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอรวิชนบุรี
จังหวัดร้อยเอ็ด ในด้านการป้องกัน โรคติดต่ออยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น
อำเภอรวิชนบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมาก ๑ ข้อ และระดับปานกลาง ๑ ข้อ โดยเรียงลำดับจากค่า
เฉลี่ยสูงไปหาค่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เมื่อเกิดเหตุการณ์ระบาดของโรคต่างๆ สามารถได้รับการช่วยเหลือ
จากการได้เป็นอย่างดี (ค่าเฉลี่ย ๓.๕๖) รองลงมา คือ ได้มีการนำหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องข้องกับโรคภัยไข้
เจ็บมาให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องสุขภาพ (ค่าเฉลี่ย ๒.๕๗) และส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ได้มีการตรวจตรา
ความเจ็บไข้ได้ป่วยของลูกบ้านอยู่เป็นประจำ (ค่าเฉลี่ย ๒.๐๑)

ตารางที่ ๑๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอรวิชนบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการจัดระเบียบหมู่บ้าน

ด้านการจัดระเบียบหมู่บ้าน	\bar{X} ค่าเฉลี่ย	S.D. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
๑. กำนันผู้ใหญ่บ้านได้มีการจัดให้มีการรณรงค์ให้ลูกบ้านช่วยกันรักษาความสะอาด	๓.๐๑	๐.๘๑	ปานกลาง
๒. กำนันผู้ใหญ่บ้านสามารถกำกับดูแลบ้านของราษฎรให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์แข็งแรงเพื่อไม่ให้เกิดอันตรายแก่ผู้ที่อาศัย	๓.๐๒	๐.๘๑	ปานกลาง
รวม	๓.๐๒	๐.๘๑	ปานกลาง

(N=๑๐๐)

จากตารางที่ ๑๕ พบว่า บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอรวิชนบุรี จังหวัดร้อยเอ็ดในด้านการจัดระเบียบหมู่บ้านอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอรวิชนบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง ๒ ข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กำนันผู้ใหญ่บ้านสามารถกำกับดูแลบ้านของราษฎรให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์แข็งแรงเพื่อไม่ให้เกิดอันตรายแก่ผู้ที่อาศัย (ค่าเฉลี่ย ๓.๐๓) รองลงมา คือ กำนันผู้ใหญ่บ้านได้มีการจัดให้มีการรณรงค์ให้ลูกบ้านช่วยกันรักษาความสะอาด (ค่าเฉลี่ย ๓.๐๑) และส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กำนันผู้ใหญ่บ้านได้มีการจัดให้มีการรณรงค์ให้ลูกบ้านช่วยกันรักษาความสะอาด (ค่าเฉลี่ย ๓.๐๑)

ตารางที่ ๑๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจ
สู่ท้องถิ่น อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านเกี่ยวกับความอาญา

ด้านเกี่ยวกับความอาญา	\bar{X} ค่าเฉลี่ย	S.D. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปรผล
๑. เมื่อทราบข่าวว่ามีการทำความผิด กฎหมายในหมู่บ้านต้องแจ้งความแก่ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง	๓.๖๔	๑.๐๔	มาก
๒. เมื่อทราบข่าวว่ามีการทำความ ผิดกฎหมายในหมู่บ้านใกล้เคียง ต้องแจ้งความแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง	๒.๓๒	๑.๑๐	น้อย
๓. เมื่อปรากฏว่ามีผู้ที่จะกำลังกระทำ ความผิด ให้จับตัวผู้นั้นส่งต่อเจ้าหน้าที่ หรือกรรมการอำเภอทันที	๒.๔๔	๑.๑๕	น้อย
รวม	๒.๘๐	๑.๑๑	ปานกลาง

(N=๑๐๐)

จากตารางที่ ๑๖ พบว่า บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอรวัชบุรี
จังหวัดร้อยเอ็ด ในด้านเกี่ยวกับความอาญาอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น
อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมาก ๑ ข้อ และระดับน้อย ๒ ข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ย
สูงไปหาค่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เมื่อทราบข่าวว่ามีการทำความผิดกฎหมายในหมู่บ้านต้อง
แจ้งความแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง (ค่าเฉลี่ย ๓.๖๔) รองลงมา คือ เมื่อปรากฏว่ามีผู้ที่จะกำลังกระทำ
ความผิด ให้จับตัวผู้นั้นส่งต่อเจ้าหน้าที่หรือกรรมการอำเภอทันที (ค่าเฉลี่ย ๒.๔๔) และส่วนที่มีค่าเฉลี่ย
ต่ำสุด คือ เมื่อทราบข่าวว่ามีการทำความผิดกฎหมายในหมู่บ้านใกล้เคียงต้องแจ้งความแก่เจ้าหน้าที่
ที่เกี่ยวข้อง (ค่าเฉลี่ย ๒.๓๒)

ตารางที่ ๑๗ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจ
สู่ท้องถิ่น อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการแจ้งข่าวสารแก่ราษฎร

ด้านการแจ้งข่าวสารแก่ราษฎร	\bar{X} ค่าเฉลี่ย	S.D. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปรผล
๑. การนำข้อราชการมาแจ้งต่อให้กับ ราษฎรในหมู่บ้าน	๓.๔๕	๐.๕๑	มาก
๒. เมื่อแจ้งข้อราชการให้ราษฎรทราบ เมื่อนักประชุม ชาวบ้านจะให้ความสนใจเข้าร่วม	๓.๔๑	๐.๕๒	มาก
๓. เคยจัดอบรมทำความเข้าใจเกี่ยวกับ ข้อราชการร่วมกับราษฎรเพื่อจะ ดำเนินกิจกรรมร่วมกัน	๓.๔๐	๐.๕๖	ปานกลาง
รวม	๓.๔๒	๐.๕๓	มาก

(N=๑๐๐)

จากตารางที่ ๑๗ พบว่า บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอรวัชบุรี
จังหวัดร้อยเอ็ด ในด้านการแจ้งข่าวสารแก่ราษฎรอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น
อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมาก ๒ ข้อ และระดับปานกลาง ๑ ข้อ โดยเรียงลำดับจากค่า
เฉลี่ยสูงไปหาค่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การนำข้อราชการมาแจ้งต่อให้กับในหมู่บ้าน(ค่าเฉลี่ย ๓.๔๕)
รองลงมา คือ เมื่อแจ้งข้อราชการให้ราษฎรทราบเมื่อนักประชุม ชาวบ้านจะให้ความสนใจเข้าร่วม
(ค่าเฉลี่ย ๓.๔๑) และส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เคยจัดอบรมทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อราชการร่วมกับ
ราษฎรเพื่อจะ ดำเนินกิจกรรมร่วมกัน (ค่าเฉลี่ย ๓.๔๐)

ตารางที่ ๑๘ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการจัดทำทะเบียนในท้องที่

ด้านการจัดทำทะเบียนในท้องที่	\bar{X} ค่าเฉลี่ย	S.D. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปรผล
๑. ได้จัดทำบัญชีสำมะโนครัวในหมู่บ้านและคอยแก้ไขบัญชีให้ถูกต้องเสมอ	๓.๕๑	๐.๗๒	มาก
๒. สามารถทำได้ และรู้ว่าลูกบ้านคือใคร	๓.๔๑	๐.๗๔	มาก
รวม	๓.๔๖	๐.๗๓	มาก

(N=๑๐๐)

จากตารางที่ ๑๘ พบว่า บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ในด้านด้านการจัดทำทะเบียนในท้องที่อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมากทั้ง ๒ ข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาค่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ได้จัดทำบัญชีสำมะโนครัวในหมู่บ้านและคอยแก้ไขบัญชีให้ถูกต้องเสมอ (ค่าเฉลี่ย ๓.๕๑) รองลงมา คือ สามารถทำได้ และรู้ว่าลูกบ้านคือใคร (ค่าเฉลี่ย ๓.๔๑) และส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สามารถทำได้ และรู้ว่าลูกบ้านคือใคร (ค่าเฉลี่ย ๓.๔๑)

ตาราง ๑๕ แสดงข้อเสนอแนะอันเป็นแนวทางในการส่งเสริมการค้าเงินบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
ต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

ข้อเสนอแนะ	แนวทางแก้ไข
<p>ข้อเสนอแนะอันเป็นแนวทางในการส่งเสริมการค้าเงินบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด มีดังต่อไปนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. กำนัน ผู้ใหญ่บ้านควรให้ข้อมูลในเรื่องการมีส่วนร่วมในทางการเมืองแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง ๒. กำนัน ผู้ใหญ่บ้านควรเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องของการเห็นผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก ๓. กำนัน ผู้ใหญ่บ้านควรเป็นผู้นำในเรื่องของการต่อต้านการซื้อสิทธิ์และขายเสียงในการเลือกตั้งทุกระดับ ๔. กำนัน ผู้ใหญ่บ้านควรเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความซื่อสัตย์และความสุจริต 	<p>แนวทางแก้ไข ในการส่งเสริมการค้าเงินบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด มีดังต่อไปนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. ประชาสัมพันธ์คัมที่ชุมชน เช่น คัดป๊าย รณรงค์เชิญชวนตามสถานที่สาธารณะ หรือใช้เสียงตามสาย ๒. เสียดละและทุ่มเทเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมมากยิ่งขึ้น ๓. รณรงค์ต่อต้านในเรื่องการซื้อสิทธิ์และขายเสียง ชี้แจงผลเสียที่เกิดขึ้นให้ประชาชนทราบ ๔. ทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีของชาวพุทธ และเป็นครอบครัวต้นแบบให้แก่ลูกบ้านได้

บทที่ ๕

บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด” เพื่อศึกษาบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะอันเป็นแนวทางในการส่งเสริมการดำเนินบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ดตามจุดประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ โดยได้มีการกำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้คือ เขตพื้นที่อำเภอธวัชบุรี ๑๒ ตำบล ได้แก่ ตำบลอู่เม้า, ตำบลนิเวศน์, ตำบลหนองไผ่, ตำบลบึงนคร, ตำบลรชธานี, ตำบลเมืองน้อย, ตำบลธวัชบุรี, ตำบลมะฮี, ตำบลเขวาท่ง, ตำบลราชธานี, ตำบลหนองพอก และตำบลไพศาล รวม ๑๔๗ หมู่บ้าน จำนวน ๑๔๗ คน เป็นเขตพื้นที่ ที่ใช้ในการศึกษา ทำการเก็บข้อมูลจากกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด และเลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๐๐ คน โดยใช้แบบสอบถาม ข้อมูลที่ได้จะนำมาวิเคราะห์ประมวลผลทางสถิติ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ คือ

๕.๑.๑ สรุปผลข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๑. ข้อมูลด้านสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า เป็นกำนัน จำนวน ๘ คน และเป็นผู้ใหญ่บ้าน จำนวน ๙๒ คน

๒. ข้อมูลด้านเพศ พบว่า เป็นเพศชาย จำนวน ๙๕ คน และเป็นเพศหญิง จำนวน ๕ คน

๓. ข้อมูลด้านอายุ พบว่า ผู้มีอายุระหว่าง ๒๕-๓๕ ปี มีจำนวน ๖๒ คน ผู้มีอายุระหว่าง ๓๖-๔๕ ปี จำนวน ๓๑ คน และกลุ่มที่มีอายุ ๔๖-๖๐ ปี มีจำนวน ๗ คน

๔. ข้อมูลด้านอาชีพ พบว่า มีผู้ที่ประกอบอาชีพแตกต่างกันทั้ง ๑๔ ชนิด คือ ประกอบอาชีพทำนา จำนวน ๔๒ คน ประกอบอาชีพทำไร่ จำนวน ๓ คน ประกอบอาชีพทำสวน จำนวน ๔ คน ประกอบอาชีพค้าขาย จำนวน ๒๕ คน ประกอบอาชีพการเลี้ยงสัตว์ จำนวน ๗ คน ประกอบอาชีพการปลูกกล้วยไม้ หรือดอกไม้ จำนวน ๒ คน ประกอบการปลูกไม้สนทำไร่ จำนวน ๒ คน ประกอบอาชีพการเพาะเห็ด จำนวน ๘ คน และประกอบอาชีพอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร จำนวน ๗ คน ตามลำดับ

๕. ข้อมูลด้านรายได้ต่อเดือน พบว่า ผู้ที่มีรายได้ระหว่าง ๓,๐๐๐-๕,๐๐๐ บาท มีจำนวน ๑๘ คน ผู้มีรายได้ระหว่าง ๕,๐๐๑-๗,๐๐๐ บาท มีจำนวน ๔๕ คน ผู้มีรายได้ระหว่าง ๗,๐๐๑-๙,๐๐๐ บาท มีจำนวน ๒๙ คน และผู้มีรายได้ตั้งแต่ ๙,๐๐๑ บาท ขึ้นไป มีจำนวน ๘ คน

๖. ข้อมูลด้านการศึกษา พบว่า มีผู้จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวน ๔๘ คน จบการศึกษาระดับมัธยมมีจำนวน ๕๑ คน คิดเป็น และจบการศึกษาระดับอนุปริญญา-ปริญญาตรีมีจำนวน ๑ คน ส่วนผู้จบการศึกษาที่สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไปไม่มี

๗. ข้อมูลด้านสถานภาพทางการสมรส พบว่า ผู้ที่ผ่านการสมรสแล้วมีจำนวน ๑๐๐ คน ส่วนผู้ที่ยังเป็นโสดอยู่ไม่มี

๕.๑.๒ สรุปผลบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย ๓.๑๒) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมาก ๓ ด้าน คือ ด้านการใช้อำนาจดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน ด้านการแจ้งข่าวสารแก่ราษฎร และด้านการจัดทำทะเบียนในท้องที่ ส่วน๗ ด้านที่เหลือ อยู่ในระดับปานกลาง ลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาค่า คือ ด้านการใช้อำนาจดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน(ค่าเฉลี่ย ๓.๕๐) รองลงมา คือ ด้านการแจ้งข่าวสารแก่ราษฎร (ค่าเฉลี่ย ๓.๔๖) ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการส่งเสริมอาชีพของราษฎร(ค่าเฉลี่ย ๒.๗๗) ซึ่งแยกเป็นรายละเอียดดังนี้

๑) ด้านการใช้อำนาจการปกครอง

บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ในด้านการใช้อำนาจการปกครองอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมาก ๑ ข้อ และระดับปานกลาง ๑ ข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาค่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กำนันผู้ใหญ่บ้านสามารถควบคุมลูกบ้านให้ปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อรักษาความสงบสุข (ค่าเฉลี่ย ๓.๕๒) รองลงมา คือ กำนันผู้ใหญ่บ้านสามารถร้องขอการประสานจากกำนันผู้ใหญ่บ้านแพทย์ประจำตำบลฯ ในหมู่บ้านอื่น ๆ ได้ เมื่อเกิดภัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับหมู่บ้านของตน (ค่าเฉลี่ย ๓.๔๒) และส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กำนันผู้ใหญ่บ้านสามารถเรียกลูกบ้านได้เมื่อเกิดภัยพิบัติ (ค่าเฉลี่ย ๒.๕๗)

๒) ด้านการใช้อำนาจดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน

บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ในด้านการใช้อำนาจดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้านอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมาก ๒ ข้อ และระดับน้อย ๑ ข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาค่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กำนันผู้ใหญ่จัดทำรายงานเป็นประจำทุกเดือน เพื่อแจ้งให้ทางราชการทราบ (ค่าเฉลี่ย ๔.๑๖)

รองลงมา คือ กำนันผู้ใหญ่บ้านสามารถแจ้งต่อผู้บังคับขาดตามลำดับชั้น เมื่อรู้เหตุการณ์ผิดปกติในหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย ๔.๐๑) และส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เมื่อลูกบ้านมีเรื่องขอความช่วยเหลือสามารถช่วยระงับเหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านั้นได้ทุกอย่าง (ค่าเฉลี่ย ๒.๓๓)

๓) ด้านเกี่ยวกับกิจกรรมสาธารณะ

บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ในด้านเกี่ยวกับกิจกรรมสาธารณะอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมาก ๑ ข้อ และระดับปานกลาง ๒ ข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาค่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กำนันผู้ใหญ่บ้านได้ช่วยเหลือทางอำเภอตรวจตราดูแลมิให้บุคคลใดเข้าไปใช้ที่สาธารณะก่อน (ค่าเฉลี่ย ๓.๕๒) รองลงมา คือ กำนันผู้ใหญ่บ้านมีการตรวจสอบพัฒนาทำนุบำรุงที่สาธารณะการประสานงานกับฝ่ายต่าง (ค่าเฉลี่ย ๓.๓๖) และส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กำนันผู้ใหญ่บ้านได้มีการชี้แจงให้เห็นความสำคัญของที่สาธารณะที่จะต้องใช้ร่วมกัน (ค่าเฉลี่ย ๒.๔๒)

๔) ด้านการป้องกันภัยในหมู่บ้าน

บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ในด้านการป้องกันภัยในหมู่บ้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมาก ๑ ข้อ และระดับปานกลาง ๑ ข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาค่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เมื่อเกิดเหตุร้ายในหมู่บ้านขึ้นผู้ใหญ่บ้านได้รับการช่วยเหลือจากหมู่บ้านอื่น ๆ ใกล้เคียงหรือทางราชการได้เป็นอย่างดี (ค่าเฉลี่ย ๓.๕๓) รองลงมา คือ กำนันผู้ใหญ่บ้านได้มีการอบรมให้บ้านเตรียมพร้อมในการป้องกันภัย ที่อาจจะเกิดขึ้น (ค่าเฉลี่ย ๒.๕๙) และส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กำนันผู้ใหญ่บ้านได้มีการอบรมให้ลูกบ้านเตรียมพร้อมในการป้องกันภัยต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น (ค่าเฉลี่ย ๒.๕๙)

๕) ด้านการส่งเสริมอาชีพของราษฎร

บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ในด้านการส่งเสริมอาชีพของราษฎรอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมาก ๑ ข้อ และระดับปานกลาง ๒ ข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาค่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กำนันผู้ใหญ่บ้านได้มีการจัดประชุมอบรมในการให้ความรู้ต่าง ๆ กับราษฎรในหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย ๓.๔๑) รองลงมา คือ กำนันผู้ใหญ่บ้านได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากหน่วยงานราชการในการมาให้ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพ (ค่าเฉลี่ย ๒.๕๐) และส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กำนันผู้ใหญ่บ้านได้มีการส่งเสริมประกอบอาชีพของลูกบ้านในทุก ๆ รูปแบบ (ค่าเฉลี่ย ๒.๔๐)

๖) ด้านการป้องกันโรคติดต่อ

บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอรวิชัยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ในด้านการป้องกันโรคติดต่ออยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอรวิชัยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมาก ๑ ข้อ และระดับปานกลาง ๑ ข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาค่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เมื่อเกิดเหตุการณ์ระบาดของโรคต่าง ๆ สามารถได้รับการช่วยเหลือจากการได้เป็นอย่างดี (ค่าเฉลี่ย ๓.๕๖) รองลงมา คือ ได้มีการนำหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับโรคภัยไข้เจ็บมาให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องสุขภาพ (ค่าเฉลี่ย ๒.๕๗) และส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ได้มีการตรวจตราความเจ็บไข้ได้ป่วยของลูกบ้านอยู่เป็นประจำ (ค่าเฉลี่ย ๒.๐๑)

๗) ด้านการจัดระเบียบหมู่บ้าน

บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอรวิชัยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ดในด้านการจัดระเบียบหมู่บ้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอรวิชัยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง ๒ ข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาค่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กำนันผู้ใหญ่บ้านสามารถกำกับดูแลบ้านของราษฎรให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์แข็งแรงเพื่อไม่ให้เกิดอันตรายแก่ผู้ที่อาศัย (ค่าเฉลี่ย ๓.๐๓) รองลงมา คือ กำนันผู้ใหญ่บ้านได้มีการจัดให้มีการรณรงค์ให้ลูกบ้านช่วยกันรักษาความสะอาด (ค่าเฉลี่ย ๓.๐๑) และส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กำนันผู้ใหญ่บ้านได้มีการจัดให้มีการรณรงค์ให้ลูกบ้านช่วยกันรักษาความสะอาด (ค่าเฉลี่ย ๓.๐๑)

๘) ด้านเกี่ยวกับความอาญา

บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอรวิชัยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ในด้านเกี่ยวกับความอาญาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอรวิชัยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมาก ๑ ข้อ และระดับน้อย ๒ ข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาค่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เมื่อทราบข่าวว่ามีการทำความผิดกฎหมายในหมู่บ้านต้องแจ้งความแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง (ค่าเฉลี่ย ๓.๖๔) รองลงมา คือ เมื่อปรากฏว่ามีผู้ที่จะกำลังทำความผิด ให้จับตัวผู้นั้นส่งต่อเจ้าหน้าที่หรือกรมการอำเภอทันที (ค่าเฉลี่ย ๒.๔๔) และส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เมื่อทราบข่าวว่ามีการทำความผิดกฎหมายในหมู่บ้านใกล้เคียงต้องแจ้งความแก่เจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวข้อง (ค่าเฉลี่ย ๒.๓๒)

๙) ด้านการแจ้งข่าวสารแก่ราษฎร

บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอรวิชัยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ในด้านการแจ้งข่าวสารแก่ราษฎรอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอรวิชัยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมาก ๒ ข้อ

และระดับปานกลาง ๑ ข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาค่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การนำข้อราชการ มาแจ้งต่อให้กับในหมู่บ้าน(ค่าเฉลี่ย ๓.๔๕) รองลงมา คือ เมื่อแจ้งข้อราชการให้ราษฎรทราบเมื่อนัก ประชุม ชาวบ้านจะให้ความสนใจเข้าร่วม (ค่าเฉลี่ย ๓.๔๑) และส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เคยจัดอบรม ทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อราชการร่วมกับราษฎรเพื่อจะ ดำเนินกิจกรรมร่วมกัน (ค่าเฉลี่ย ๓.๔๐)

๑๐) ด้านการจัดทำทะเบียนในท้องที่

บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ในด้านการจัดทำทะเบียนในท้องที่อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมากทั้ง ๒ ข้อ โดย เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาค่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ได้จัดทำบัญชีสำมะโนครัวในหมู่บ้านและ คอยแก้ไขบัญชีให้ถูกต้องเสมอ (ค่าเฉลี่ย ๓.๕๑) รองลงมา คือ สามารถจำได้ และรู้ว่าลูกบ้านคือใคร (ค่าเฉลี่ย ๓.๔๑) และส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สามารถจำได้ และรู้ว่าลูกบ้านคือใคร (ค่าเฉลี่ย ๓.๔๑)

๕.๑.๓ สรุปผลข้อเสนอแนะอันเป็นแนวทางในการส่งเสริมการค้ำหิมกบทกของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

๑) ข้อเสนอแนะ ในเรื่องบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านควรให้ข้อมูลในเรื่องการมีส่วนร่วมในทางการเมือง แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง กำนัน ผู้ใหญ่บ้านควรเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องของการเห็นผลประโยชน์ของ ส่วนรวมเป็นหลักกำนัน ผู้ใหญ่บ้านควรเป็นผู้นำในเรื่องของการต่อต้านการซื้อสิทธิ์และขายเสียงในการ เลือกตั้งทุกระดับ และกำนัน ผู้ใหญ่บ้านควรเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความซื่อสัตย์และความสุจริต

๒) แนวทางแก้ไข ในเรื่องบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด คือการประชาสัมพันธ์ตามที่ชุมชน เช่น ติดป้ายณรงค์เชิญชวนตามสถานที่สาธารณะ หรือใช้เสียงตามสาย การเสียดละและทุ่มเทเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมมากยิ่งขึ้น การณรงค์ ต่อต้านในเรื่องการซื้อสิทธิ์และขายเสียง ซึ่งแรงผลเสียที่เกิดขึ้นให้แก่ประชาชนทราบ และการทำตนเป็น แบบอย่างที่ดีของชาวพุทธ เป็นครอบครัวต้นแบบให้แก่ลูกบ้านได้

๕.๒ อภิปรายผล

ผู้วิจัยจำแนกการอภิปรายผลตามลำดับหัวข้อได้ดังนี้

๑. บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้ง ๑๐ ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกเป็นรายด้าน บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการ กระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน ๓ ด้าน อยู่ในระดับมาก

คือ การใช้อำนาจดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน การแจ้งข่าวสารแก่ราษฎร และการจัดทำทะเบียนในท้องที่ ทั้งนี้อาจเป็นสาเหตุอันเนื่องมาจากด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง ๓ ด้าน ดังกล่าวนั้น เป็นบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่จะต้องปฏิบัติเป็นปกติอยู่แล้ว และมีจำนวน ๗ ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการใช้อำนาจการปกครอง ด้านเกี่ยวกับกิจกรรมสาธารณะ ด้านการป้องกันภัยในหมู่บ้าน ด้านการส่งเสริมอาชีพของราษฎร ด้านการป้องกันโรคติดต่อ ด้านการจัดระเบียบหมู่บ้าน และด้านเกี่ยวกับความอาญา ซึ่งบทบาทที่อยู่ในระดับปานกลางนั้น เป็นบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่เกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ที่มีอยู่อย่างกว้างขวาง และเป็นอำนาจหน้าที่ซึ่งมีหน่วยงานอื่น ๆ รับผิดชอบโดยตรงอยู่แล้ว เช่น การป้องกันโรคติดต่อ การป้องกันภัยในหมู่บ้าน และการส่งเสริมอาชีพของราษฎร เป็นต้น ประชาชนโดยทั่วไปที่เป็นลูกบ้านอาจมองว่า บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในด้านต่าง ๆ ที่อยู่ในระดับปานกลางทั้ง ๗ ด้านนั้น กำนันผู้ใหญ่บ้านยังไม่อาจที่จะสร้างบทบาทในเรื่องดังกล่าวให้ประชาชนเห็นได้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมบูรณ์ สมพงษ์ ที่พบว่า ด้านการใช้อำนาจดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน ด้านการแจ้งข่าวสารแก่ราษฎร และด้านการจัดทำทะเบียนในท้องที่จะอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนในด้านอื่น ๆ ที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่โดยปกติแล้วจะอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจากด้านอื่น ๆ ในรายชื่อประกอบ จะพบว่า ค่าเฉลี่ยรายชื่อในบางด้านมีค่าสูงสุดในระดับกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในรายชื่อของแต่ละด้าน กำนันผู้ใหญ่บ้าน ก็ยังมีบทบาทต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นด้วยเช่นเดียวกัน

๒. ข้อเสนอแนะอันเป็นแนวทางในการส่งเสริมการดำเนินงานบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า

ข้อเสนอแนะ ในเรื่องบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ กำนันผู้ใหญ่บ้านควรให้ข้อมูลในเรื่องการมีส่วนร่วมในทางการเมืองแก่ประชาชนอย่างค่อเนื่อง กำนันผู้ใหญ่บ้านควรเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องของการเห็นผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก กำนันผู้ใหญ่บ้านควรเป็นผู้นำในเรื่องของการต่อต้านการซื้อสิทธิ์และขายเสียงในการเลือกตั้งทุกระดับ และกำนันผู้ใหญ่บ้านควรเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความซื่อสัตย์และความสุจริต และแนวทางแก้ไข ในเรื่องบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด คือการประชาสัมพันธ์ตามที่ชุมชน เช่น คีฬบยั้งรณรงค์เชิญชวนตามสถานที่สาธารณะ หรือใช้เสียงตามสาย การเสียดสละและทุ่มเทเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมมากยิ่งขึ้น การณรงค์ต่อต้านในเรื่องการซื้อสิทธิ์และขายเสียง ซึ่งแจ้งผลเสียที่เกิดขึ้นให้แก่ประชาชนทราบ และการทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีของชาวพุทธ เป็นกรอบคร่าวๆแบบให้แก่ลูกบ้านได้ เป็นต้น

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) การส่งเสริมอาชีพของราษฎร เพื่อให้ประชาชนมีรายได้ที่มั่นคง เพื่อลดปัญหาในด้านอื่น ๆ ที่เป็นปัญหาต่อชุมชน และครอบครัว

๒) การจัดระเบียบหมู่บ้าน เพื่อลดปัญหาความลพิษต่าง ๆ และเพื่อความสะอาดต่อการปกครอง และการดูแลควบคุม

๓) ส่งเสริมกิจกรรมด้านสาธารณะประโยชน์โดยทั่วไป เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการปกครอง และส่งเสริมให้การยกย่องเชิดชูจริยธรรม และศีลธรรม เพื่อการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนในสังคม

แนวทางต่าง ๆ ดังกล่าวนี้ จึงน่าจะเป็นประโยชน์แก่การบริหารและพัฒนาชุมชนต่อการกระจายกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นได้

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ผู้ศึกษาวิจัยได้เสนอหลักในการศึกษาดังนี้

๑. ศึกษาวิเคราะห์การมีบทบาทในด้านอื่น ๆ ของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่นอกเหนือจากบทบาทในฐานะที่เป็นกำนันผู้ใหญ่บ้าน

๒. ศึกษาวิเคราะห์ความเป็นผู้มีภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน กับการเป็นผู้มีจริยธรรมอันดีงามตามแบบอย่างของชาวพุทธ

๓. ศึกษาเปรียบเทียบปัญหาด้านความซื่อสัตย์สุจริตของกำนันผู้ใหญ่บ้านในสมัยปัจจุบันเปรียบเทียบกับปัญหาความซื่อสัตย์สุจริตของกำนันผู้ใหญ่บ้านหลัง พ. ศ. ๒๔๗๕

หัวข้อเหล่านี้ล้วนเป็นประเด็นที่น่าศึกษาวิจัย เพราะสามารถจะใช้เป็นแนวทางในการสร้างความสำเร็จที่ดีให้แก่ผู้นำ เช่น กำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้ที่อยู่ในครอบครัว สังคมและประเทศชาติโดยรวมได้ และเพื่อที่จะได้นำประโยชน์จากการศึกษานั้น ไปใช้เพื่อพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพได้มากยิ่งขึ้นได้

บรรณานุกรม

๑. หนังสือทั่วไป

- การปกครอง, กรม. คู่มือการฝึกอบรมประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๔๐.
- คู่มือการปฏิบัติงานพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๓๕.
- คู่มือแนวทางการปฏิบัติการจัดการศึกษาท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๔๕.
- ข้อมูลสภาพตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ประจำปี ๒๕๔๕. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๔๕.
- คู่มือปฏิบัติงาน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อาสารักษาดินแดน กรมการปกครอง, ๒๕๔๗.
- โกวิทย์ พวงงาม. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนส โตร์, ๒๕๔๖.
- ชำนาญ อุวรรณ. การกระจายอำนาจและกระจายอำนาจการปกครอง และกระทรวงมหาดไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๐๓.
- ชูชีพ พงษ์ไชย. บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เอเชีย, ๒๕๔๑.
- ชูวงษ์ ฉายะบุตร. การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๓๕.
- ธเนศวร์ เจริญเมือง. ๑๐๐ ปี การปกครองท้องถิ่นไทย พ.ศ. ๒๔๔๐. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คบไฟ, ๒๕๔๐.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘.
- ไพบุลย์ ช่างเรียน. ลักษณะสังคมไทยและการปกครองไทย. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๔.
- ภิญโญ สาร. หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๐.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๔๖.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. คู่มือการทำบัญชีและรายงานสำหรับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพมหานคร : สยามการพิมพ์, ๒๕๔๘.
- อุทัย หิรัญโค. ศัพท์ประศาสนศาสตร์ การบริหารรัฐกิจ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนส โตร์, ๒๕๑๖.

๒. วิทยานิพนธ์

- เกียรติศักดิ์ พรหมสะอาด. “การปกครองในระบบอบรรณมาภิบาลกับการกระจายอำนาจสู่ชุมชนในระดับท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด”. วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๘.
- จักรพงษ์ ฟองชัย. “บทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาการการบริหารงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของสถานีตำรวจภูธร ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดเลย”. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๔.
- ชูชีพ พงษ์ไชย. “บทบาทของกำนันผู้ใหญ่ตามลักษณะการปกครองท้องที่ พ. ศ. ๒๕๓๕ กับ พ.ร.บ. สถาปนาและองค์การบริหารส่วนตำบล พ. ศ. ๒๕๓๗”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘.
- ธวัช รักขนาม. “ปัจจัยที่มีผลต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นจากการทำหน้าที่ในบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๔.
- นิติธรรม วงศ์ไพโรจน์. “ปัญหาและอุปสรรคต่อการกระจายอำนาจสู่ชุมชนในท้องถิ่น กับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่ตำบลส้มเสี้ยว อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์”. วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๘.
- บุญชัย ฤกษ์จำลอง. “สภาพปัญหาและอุปสรรคต่อการกระจายอำนาจสู่ชุมชนในท้องถิ่น ของอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด”. วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๘.
- ประภาพร เอี่ยมละออ. “การเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชนกับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ชุมชนในระดับท้องถิ่น ในจังหวัดร้อยเอ็ด”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๘.
- ประวัติ บุญญรัตน์. “การพัฒนาคุณธรรมภายในกับการกระจายอำนาจสู่ชุมชนในระดับท้องถิ่น ในเขตอำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด”. วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๕.
- ภานุเดช ลิ้มอารีย์. “บทบาทสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง”. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๓.

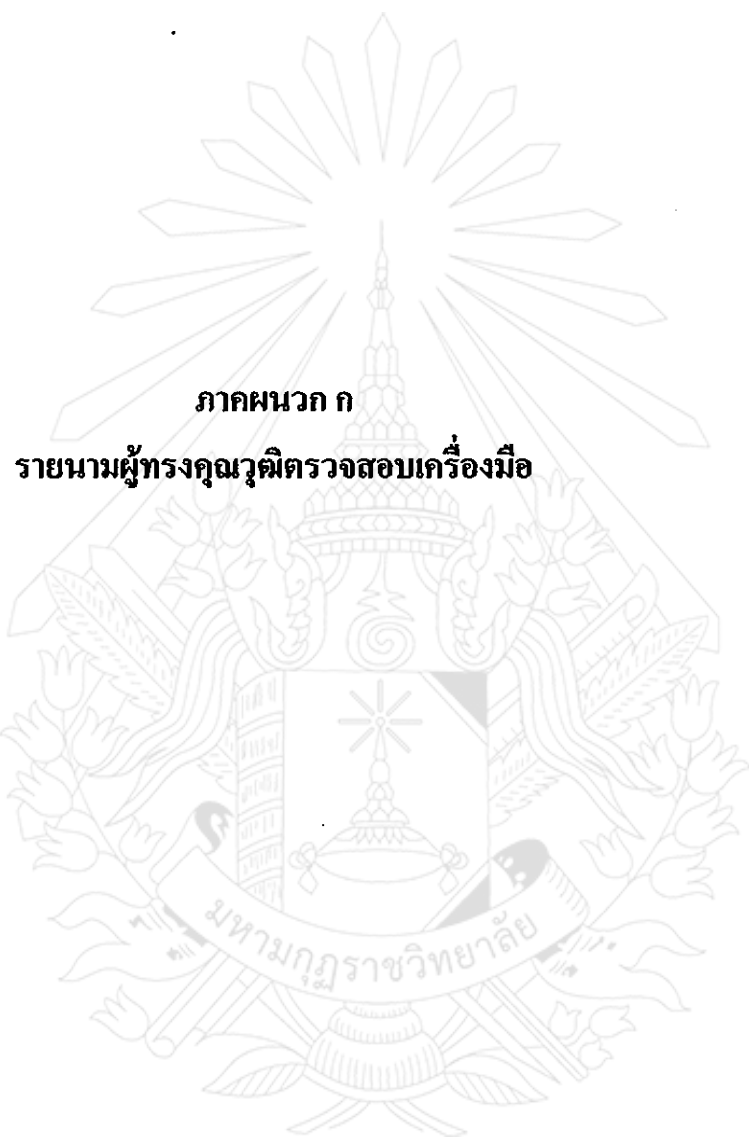
สมบูรณ์ สมพงษ์. “สถานภาพและภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้านกับการปกครองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

สุภาพ กัลยานันท์. “บทบาทการกระจายอำนาจของกำนันผู้ใหญ่บ้านกับการปกครองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๕.

๒. เอกสารอื่น ๆ ที่ไม่ได้ตีพิมพ์

บัณฑิตย์ ออมไธสง. “เอกสารบรรยายสรุปอำเภอราชบุรี”. ร้อยเอ็ด : ที่ทำการปกครองอำเภอราชบุรี, ๒๕๕๐ (อัครสำเนา).

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ

๑. รศ. พิเศษ ดร. จรัส พัทธมราชศักดิ์

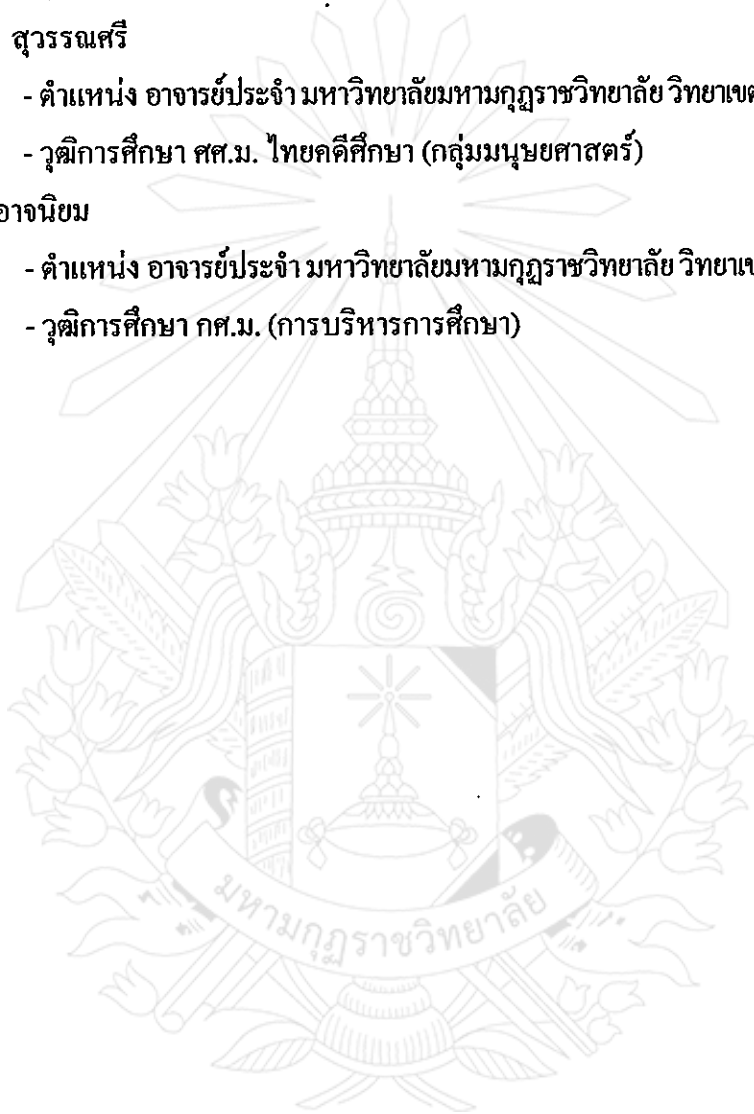
- ตำแหน่ง อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอัยเย็ค
- วุฒิกการศึกษา ป.ธ. ๖, Ph.D.(Pol. Sc.)

๒. ผศ. สุรพันธ์ สุวรรณศรี

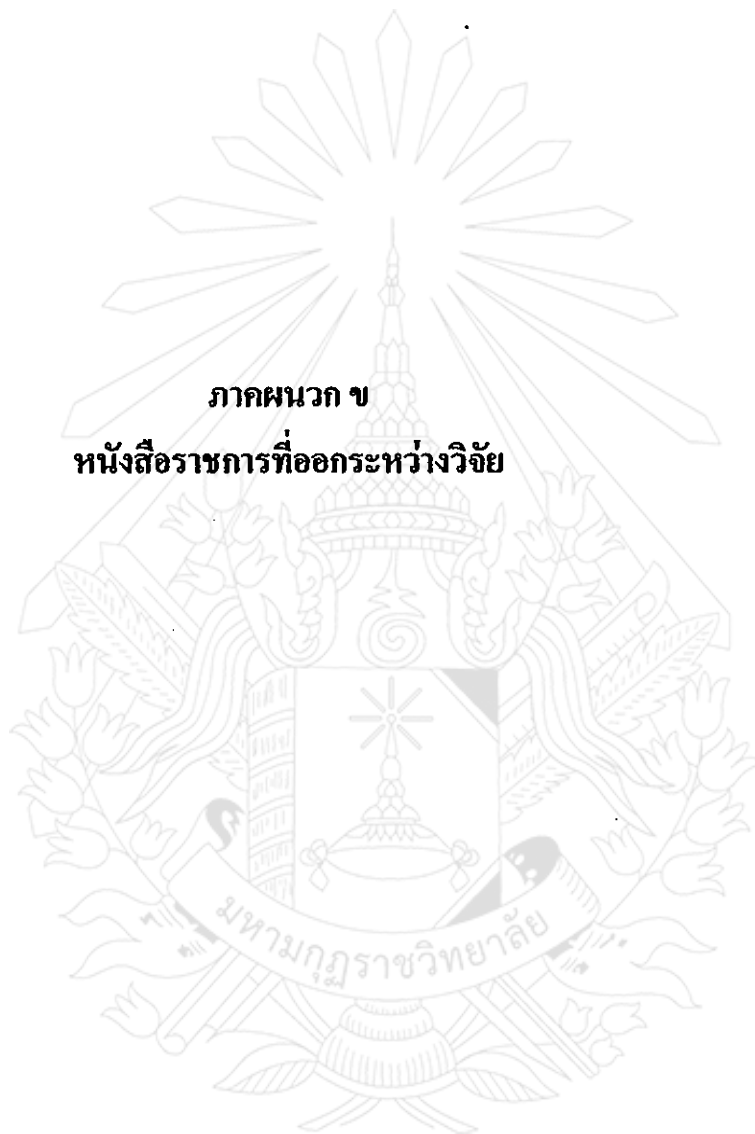
- ตำแหน่ง อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอัยเย็ค
- วุฒิกการศึกษา ศศ.ม. ไทยคดีศึกษา (กลุ่มมนุษยศาสตร์)

๓. ผศ. สุนทร อางนิม

- ตำแหน่ง อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอัยเย็ค
- วุฒิกการศึกษา กศ.ม. (การบริหารการศึกษา)

ภาคผนวก ข
หนังสือราชการที่ออกระหว่างวิจัย

ที่ ศธ ๖๐๑๕/ว ๓๑๒

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลี้ยวเมือง
ตำบลดงลาน อำเภอเมือง
จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐

๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๐

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล
เจริญพร นายอำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

ด้วย นายถนอมชัย เวียงสีมา นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง “บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด” เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต (ศน.ม.)

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ขอกความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าว ได้เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลในหน่วยงานของท่าน ส่วน วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะมาติดต่อประสานงานกับท่าน โดยตรง

จึงเจริญพรมมาเพื่อ โปรดทราบ และวิทยาเขตร้อยเอ็ด หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาส นี้

ขอเจริญพร

(พระสุทธิสาร โสภณ)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติกรแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

ศูนย์การศึกษาวิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔, ๐-๔๓๕๑-๖๐๗๖

โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๘๘

Http://www.rec.mbu.ac.th

ที่ ศร ๖๐๑๕/ว ๓๑๓

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลี้ยวเมือง
ตำบลคงลาน อำเภอเมือง
จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐

๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๐

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย
เจริญพร เจริญพร รศ. พิเศษ ดร. จรัส พยัคฆราชศักดิ์ ผศ. สุรพันธ์ สุวรรณศรี และ ผศ. สุนทร อางนิยม
ด้วย นายถนอมชัย เวียงสีมา นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง “บทบาทของกำนันผู้ใหญ่
บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด” เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย
ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต (ศน.ม.)

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ขอกความอนุเคราะห์จากท่าน
ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดทราบ และวิทยาเขตร้อยเอ็ด หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาส นี้

ขอเจริญพร

(พระสุทธิสาร โสภณ)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติกรแทนอธิการบดี

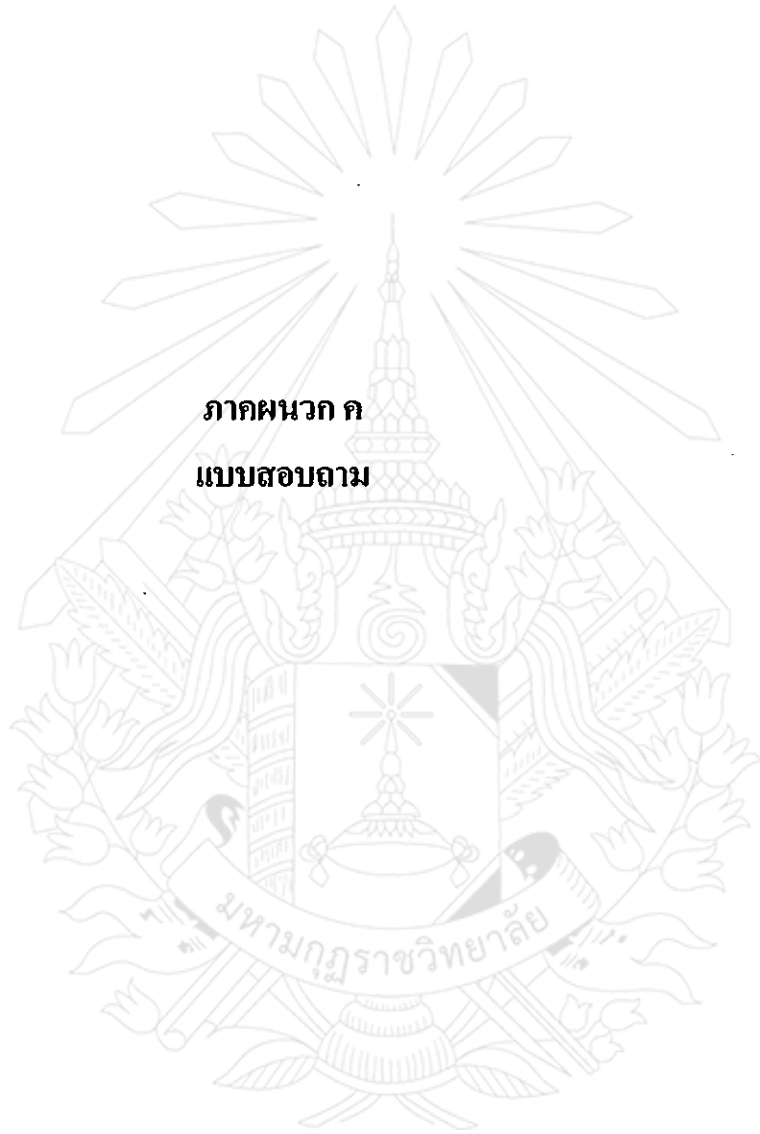
บัณฑิตวิทยาลัย

ศูนย์การศึกษาวิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔, ๐-๔๓๕๑-๖๐๗๖

โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘

[Http://www.rec.mbu.ac.th](http://www.rec.mbu.ac.th)

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

คำแนะนำ แบบสอบถามนี้ใช้ในการเก็บข้อมูลในการศึกษา เรื่อง บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอรวิชัยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ขอให้ท่าน โปรดเติมข้อความลงในช่องว่าง และเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง ()

แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอรวิชัยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะอันเป็นแนวทางในการส่งเสริมการดำเนินบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอรวิชัยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด (ตอบได้อย่างเสรี)

เลขที่แบบสอบถาม.....

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๑. สถานภาพส่วนบุคคล

() กำนัน () ผู้ใหญ่บ้าน

๒. เพศ () ชาย

() หญิง

๓. อายุ () ๒๕-๓๕ ปี

() ๓๖-๔๕ ปี

() ๔๖-๖๐ ปี

๔. อาชีพ () ทำนา

() ทำไร่

() ทำสวน

() อาชีพค้าขาย

() การเลี้ยงสัตว์

() การประมง

() การเลี้ยงไหมและการสาวไหม

- () การทำนาเกลือ
- () การปลูกกล้วยไม้ หรือดอกไม้
- () การปลูกไม้สน
- () การเลี้ยงผึ้ง
- () การเลี้ยงกุ้ง
- () การเพาะเห็ด
- () อาชีพที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร
- () อื่น ๆ.....

๕. รายได้ต่อเดือน () ๓,๐๐๐-๕,๐๐๐ บาท
- () ๕,๐๐๑-๗,๐๐๐ บาท
 - () ๗,๐๐๑-๙,๐๐๐ บาท
 - () ๙,๐๐๑ บาท ขึ้นไป

๖. ระดับการศึกษา () ประถมศึกษา
- () มัธยมศึกษา
 - () อนุปริญญา-ปริญญาตรี
 - () สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป

๗. สถานภาพทางการสมรส

- () โสด
- () สมรส
- () อื่น ๆ.....

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น
อำเภอวังนบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับบทบาท ในเรื่องบทบาทของกำนันผู้ใหญ่
บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอวังนบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้เกณฑ์พิจารณาตอบดังนี้

- ๕ หมายถึง บทบาทมากที่สุด
- ๔ หมายถึง บทบาทมาก
- ๓ หมายถึง บทบาทปานกลาง
- ๒ หมายถึง บทบาทน้อย
- ๑ หมายถึง บทบาทน้อยที่สุด

๑. ด้านการใช้อำนาจการปกครอง

ข้อความ	ระดับบทบาท				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑. กำนันผู้ใหญ่บ้านสามารถเรียกประชุมลูกบ้านได้เมื่อเกิดภัยพิบัติ					
๒. กำนันผู้ใหญ่บ้านสามารถควบคุมลูกบ้านให้ปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อรักษาความสงบสุข					
๓. กำนันผู้ใหญ่บ้านสามารถร้องขอการประสานจากกำนันผู้ใหญ่บ้านแพทย์ประจำตำบลฯ ในหมู่บ้านอื่น ๆ ได้เมื่อเกิดภัยต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับหมู่บ้านของตน					

๒. ด้านการใช้อำนาจดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน

ข้อความ	ระดับบทบาท				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑. กำหนดผู้ใหญ่บ้านสามารถแจ้งต่อผู้บังคับชไปตามลำดับชั้น เมื่อรู้เหตุการณ์ผิดปกติในหมู่บ้าน					
๒. กำหนดนโยบายการพัฒนาสภาพสิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ					
๓. เมื่อลูกบ้านมีเรื่องขอความช่วยเหลือ ท่านสามารถช่วยระงับเหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านั้นได้ทุกอย่าง					

๓. ด้านเกี่ยวกับกิจกรรมสาธารณสุข

ข้อความ	ระดับบทบาท				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑. กำหนดผู้ใหญ่บ้านมีการตรวจสอบและพัฒนาทำนุบำรุงที่สาธารณะ โดยการประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ					
๒. กำหนดผู้ใหญ่บ้านได้ช่วยเหลือทางอำเภอตรวจตราดูแลมิให้บุคคลใดเข้าไปใช้ที่สาธารณะก่อน					
๓. กำหนดผู้ใหญ่บ้านได้มีการชี้แจงให้เห็นความสำคัญของที่สาธารณะที่จะต้องใช้ร่วมกัน					

๔. ด้านการป้องกันภัยในหมู่บ้าน

ข้อความ	ระดับบทบาท				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑. กำหนดผู้ใหญ่บ้าน ได้มีการอบรมให้ลูกบ้านเตรียมพร้อมในการป้องกันภัยต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น					
๒. เมื่อเกิดเหตุร้ายในหมู่บ้านขึ้น กำหนดผู้ใหญ่บ้าน ได้รับการช่วยเหลือจากหมู่บ้านอื่น ๆ ใกล้เคียงหรือทางราชการได้เป็นอย่างดี					

๕. ด้านการส่งเสริมอาชีพของราษฎร

ข้อความ	ระดับบทบาท				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑. กำหนดผู้ใหญ่บ้าน ได้มีการจัดประชุมอบรมในการให้ความรู้ต่าง ๆ กับราษฎรในหมู่บ้าน					
๒. กำหนดผู้ใหญ่บ้าน ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากหน่วยงานราชการในการมาให้ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพ					
๓. กำหนดผู้ใหญ่บ้าน ได้มีการส่งเสริมการประกอบอาชีพของลูกบ้านในทุก ๆ รูปแบบ					

๖. ด้านการป้องกันโรคติดต่อ

ข้อความ	ระดับบทบาท				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑. ได้มีการนำหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับโรคภัยไข้เจ็บมาให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องสุขภาพ					
๒. เมื่อเกิดเหตุการณ์ระบาดของโรคต่างๆ จะสามารถได้รับการช่วยเหลือจากทางการได้เป็นอย่างดี					
๓. ได้มีการตรวจตราความเจ็บไข้ได้ป่วยของลูกบ้านอยู่เป็นประจำ					

๗. ด้านการจัดระเบียบหมู่บ้าน

ข้อความ	ระดับบทบาท				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑. กำนันผู้ใหญ่บ้านได้มีการจัดให้มีการรณรงค์ให้ลูกบ้านช่วยกันรักษาความสะอาด					
๒. กำนันผู้ใหญ่บ้านสามารถกำกับดูแลบ้านของราษฎรให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์แข็งแรงเพื่อไม่ให้เกิดอันตรายแก่ผู้ที่อาศัย					

๘. ด้านเกี่ยวกับความอาญา

ข้อความ	ระดับบทบาท				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑. เมื่อทราบข่าวว่ามีการกระทำความผิดกฎหมายในหมู่บ้านต้องแจ้งความแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง					
๒. เมื่อทราบข่าวว่ามีการกระทำความผิดกฎหมายในหมู่บ้านใกล้เคียงต้องแจ้งความแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง					
๓. เมื่อปรากฏว่ามีผู้ที่จะกำลังกระทำความผิดให้จับตัวผู้นั้นส่งต่อเจ้าหน้าที่หรือกรรมการอำเภอทันที					

๙. ด้านการแจ้งข่าวสารแก่ราษฎร

ข้อความ	ระดับบทบาท				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑. การนำข้อราชการมาแจ้งต่อให้กับราษฎรในหมู่บ้าน					
๒. เมื่อแจ้งข้อราชการให้ราษฎรทราบเมื่อนัดประชุม ชาวบ้านจะให้ความสนใจเข้าร่วม					
๓. เคยจัดอบรมทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อราชการร่วมกับราษฎรเพื่อจะดำเนินกิจกรรมร่วมกัน					

๑๐. ด้านการจัดทำทะเบียนในท้องที่

ข้อความ	ระดับบทบาท				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑. ได้จัดทำบัญชีสำมะโนครัวในหมู่บ้าน และคอยแก้ไขบัญชีให้ถูกต้องเสมอ					
๒. สามารถจำได้ และรู้ว่าลูกบ้านคือใคร					

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะอันเป็นแนวทางในการส่งเสริมการดำเนินงานบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อำเภอวังนบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด (ตอบได้อย่างเสรี)

๑) ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

๒) แนวทางแก้ไข.....

.....

.....

.....

นายถนอมชัย เวียงลิมา

นักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นายถนอมชัย เวียงสิมา

เกิด วันที่ ๑๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๕

สถานที่เกิด ๔๕ หมู่ ๓ บ้านเขตขันธุ์ ตำบลมะฮี อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

ที่อยู่ปัจจุบัน ๘๗ หมู่ ๕ บ้านหนองบัว ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. ๒๕๔๖ ธรรมศึกษาชั้นเอก

พ.ศ. ๒๕๔๖ ศน.บ. สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอีสาน จังหวัดขอนแก่น

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. ๒๕๔๗ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ธวัชบุรี อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

